

**Derbarê Mafeyê Netewan di
Nîşankirina Çarenûsa xwe de**

Lenin

Werger Dr. M. S. Cuma

Navrok

Pêşgotin.....	3
1. Magelo Têgihîştina Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de ka çiyê?	9
2. Danîna Pirsîyarîyê danîneke mêjûyîyî rast	19
3. Taybetîyên Rastîyên Pirsîyarîya li Rusya de û veguhertinên wêyî borcuwazî û demokrasî	25
4. "Bikarhatinî" di Pirsîyarîya Milî de	35
5. Borcuwazîya Liberalî û Kêspereştên Sosyalistî der Pirsîyarîya Milî de	46
6. Cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê	69
7. Biryarîya Kongirê Navnetewî der London de di sala 1896 de	81
8. Karl Markisê Otopist û Roza Luksumburga Piraktîkî	90
9. Bernameya Sala 1903 de û Wêrankerên wê	104
10. Dawîbûn	122

Pêşgotin

Xwendevanên Hêja!

Vaye ez ji bona nav destên we wergerandina namilka Lenin-Lênîn Derbarê Mafê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi zimanê Kurdî, zaravayê kurmancî ve didim bidanîn.

Werger pir wirya ye, ku belê dê di vê wergerandina hanê de zor kur û kêmanî jî bêtin bidîtin; jibervêjî ez gelekî ji Xwendevan û Rexnevanan hêvîdarim, ku ew dê bi çavekî dilovanî û mehrebaniyê ve temaşeyî vî karê hanê bidin bikin.

Ji bextê minî reş ve bes û bi tenha ev tenê ji min hate bikin. Ez hêvîdarim, na hêjbêtir ji dil û can ez bendewarim, ku wergerandinên dinî tîn dê bi gelekî ji vîna hanê deha baştir û bi rêk û pêktir ve bêtin bikin.

Her û her gava ku ez karekî wisa li berdestên xwe de didim bidanîn, ez vê pirsê hanê bê hemdî xwe ji xwe didim bikin: Di vî karê hanê de jî dê kur û kêmasî zor jî bêtin bidîtin û hêjî bi serdejî ve dê rexne pêtir lê bêtin bigirtin.

Magelo nabaştire, ku ez vî karê hanê ji hinên din re bidim bihiştin? Her û her jî bersiva pêwîst bi neçarî bi nayînê ve tête bikirin. Ev karê hanê divê bête bikirin.

Xwe jê vegirtin û rev hîç kar û qanzanc têde nayête bidîtin. Kar bê kêmanî nayête bidîtin û kêmanî jî bê kar nayête bidîtin.

Min ev wergerandina hanê him ji bona pêşvexistina zimanê meyî şêrin û xweş û him jî ji bona belavbikirina bîr û bawerîyên Markisizmê-Lênîzîzmê di nava Civaka Kurdistanê me de dayîte bikirin.

Pêşvexista zimanê me bi xwe ve ew nîşana gewrebûna zanebûn û têgihiştina me ye, belê hêjbêtir ew mirovanîya me bi xwe ve tête biderkevtin.

Dujminên me her û her şerê pêşvexistina zimanê me didin bikirin. Her û her ew jî dewlemendîya welatê me didin bitalankirin û bi serdejî ve gund û bajarên me didin biwêrankirin.

Nema ji bona wan çekên nuhî tazeyî wêrankirinê didin bitêrkirin.

vaye wan li Kurdistanê Îraqê de bi çekên kêmyawî û biyolocî Pîr û Kalên Me, Zarok û Menalên me, belê Jîndarên ser xaka me tevan bi hev re didin biqirkirin, da ku Borcuwazîya Erebyî Dagîrgira Kurdistanê me nefta me, belê tevaya dewlemendîya me ji xwe re bide bitalankirin û pêrejî Gelê Kurdistanê bide bikole û bibendekirin, na hêjbêtir bide binabûdkirin.

Hovîtiya Faşîya Erebyî Faşîya Zarokên Cengîzخان li piş

5 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

xwe de date bihiştin.

Xebata Miletê me li har çar perçên kurdistanê de beramber bi demên çûyî ve bi saya xebata Xebatvanên kurdistanê ve bi gavên zor mezin ve hatîye bipêşveketin. Tevlêvêjî hêjî em pir ji gihandina armanca xwe di serxwebûna welatê xwe de dûrin.

Her û her hêjî ketin ji bona xebata me li Kurdistanê de ji bona me pişk û parin.

Ev rastîya hanê li ser me de dide bipêwist û bineçarîkirin, ku em şev û roj vî Miletê xwe him bi mêjûwa Kurdistana xwe û him jî bi remanên qencî seranserî cîhanê ve bi zimanê xweyî xweş û şêrîn ve bidin bişiyarkirin. Da ku ew bi kêmtirîn gorî û kutrtirîn dem ve bi armanca xwe ve di Serxwebûnê de bête bigihaştin.

Pirsîyarîya navînî di tevaya xebata me de bi carekê ve li ser Pirsê Mafê Nişankirina Çarenûsa xwe de tete bigerandin.

Netewê Kurd hêjî di vî sedsalên bîstan de di nava kurdistana xwe de hatîye biperçekirin û bi serdejî ve hatîye bikole û bibendekirin.

Xebata wî bi darê zorê ve bi hinera pêşveçûna qanûnên jînê ve dê bête biserekevtin.

Kudistan bi saya xebata cemawerên xwe ve dê bi Dewleteke Milîyî Serbixwe ve bête bixelatkirin.

Miletê Kurd ku niha serjimara wî bêtir ji 25 melyon Nefer tete biderkevtin. Piştî nêzîka 20. salên din dê

serjimara wî bêtir ji 45 Milyon Nefer bête biderketin û piştî nêzka 40 salên din dê serjimara wî di nava Kurdistanê de bêtir ji 90 milyon Nefer bête biderkevtin.

Ev Miletê weha mêrxas, bi nav û deng ve di Rojhilata Navîn de, belê ev Pehlewanên Rojhilat, gava ku ew bi bîr û baweriyên Markisizmê-Lênîzizmê bêtin biçekirin, wê çaxê, wê hingavê dê tapanên faşîya borcuwazîya Toranî, Erebî û ya Farisî li Kurdistanê de yek lidû ya din bêtin bikurtkirin û bijêkirin.

Belê bi rast û durûstî ve Kurdistanê me dê bi Vîyetnama Rojhilata Navîn bête bikirin.

Kurdistan di bin ala Markisizmê-Lênîzizmê de dê bi Serxwebûna xwe ve bête bitacûxelatkin.

Ev wergerandina Kurdî ji wergerandina Elemanî ji bergê 20 ji nivîsandinên Lênîn, Dietz Verlag Berlin, 1961 hatîye biwergerandin. Herwehaji sûd ji wergerandina Ingilzî, Farisî û ya Erbî jî hatîye biwergirtin.

Ez vê wergerandina Kurmancîyê hanê ji bona Mamoste û Hevalê xweyî şêrîn Hesên Qezelçî, yê ku ew der Zindana Evînê de li ser destên Axundeyên Îranî de hatîye bikuştin, didim bidiyarîkirin.

Berlin, di 25. 2. 1989 de

Dr. M. S. Cuma

7 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Benda nehan ji bernameya Markisistê Rusî, ya ku ew li ser Mafê Netewan de derbarê Nîşanbikirina Çarenûsa xwe de dide bipeyivandin, (weku me di kovara "Prosvîşnîyê"¹ de daye bixuyanîkirin), di vê dema dawî de hêrişeke mezîni Kêşperestan date bipêwistkirin. Weha Sêmkoviskî Wêrankerê Rusî di rojnama Wêrankerên² Pêterburg de, herwehaji Libmanê Bundî³ û Yorkêvîçê Milîyî Sosyaliştîyê

¹"Prosvêştşênîjê"- kovareke Mehaneyî Civakî, Siyasî û Wêjeyî Belşevîkî ye; di Befirbar (Disember) sala 1911 de li Pêtersburgê de bi eşkerebûn dihate biderketin. Lenîn kovara "Prosvêştşênîjê" ji derve serpereştîya wê dikir. Bi kurtî berî Cenga Cihanî Yekem di meha axlêva sala 1914 de kovar ji bal Serdariya Tizar hate bidaxistin. Der Payiza sala 1917 de du jimarên kovarê di yek jimarê hatin bibelavkirin.

²Wêrankerî- Şapekî kêşperestî bû, yê ku ew ji bal Menşevîkên Sosiyaldemokrat piştî lêdana şûreşa 1905-1907 de li ser dihate biçûyîn. Wêrankeran daxwaza hilanîna Partîya Şûreşgêrî Çînîya Kargerî ya veşartî dikirin. Wan ban kargeran dikirin, ku ew xebata xweyî şûreşgêrî dijî Tizarîyê bidin birawestandin û wan dixwestin ji bona "Kongireyekî Kargerîyî" ne Partî bidin bibangkirin, ku ew têde "Partîyeke Kargerîyî Firehî" Kêşperestî bidin bipêkanîn, da ku ew dev ji durûjmên şûreşgêrîyê berdin û bes û bi tenha bi kar û barên eşkere rabin, yên ku Serdariya Tizarî pê destûrê dide bidan.

³"Bund"- "Yekitîya Giştîyî Kargerên Cihû li Litwanya, Polonya û Rusya de" der sala 1907 de li Vilna de hatibû pêkahtin. Wê bi pîrbûn ve Destkarên Cihûyî Nîvpirolitarî ji Heremên Rusya Rojavayî biyekdikirin. Di Kongirê yekemî Partîya Kargerê Sosiyaldemokratê Rusya de di sala 1898 de "Bund" nala Sazmendîyeke Xwedmoxtarî tev li Partîya Kargerê Sosiyaldemokratê Rusya de bû. Ew bes û bi tenha der barê pirsîyarîyên girêdayî bi Pirolitariya Cuhana ve Serbixwe bû. "Bund" ji bona Milîbûnê û Cihêbûnê di tevgera Kargerên Rusya de hilgir bû. Piştî ku Kongirê Duwemî Partîya Kargerê Sosiyaldemokrat daxwaza "Bund", ku wî bi nala Wênerê Yekaneyî Pirolitariya Cuhana pê bête birûniştin, date bivegerandin, Bund ji Partî xwe date bikişandin. Der sala 1906 de

Okrayînî her û her di Organên xwe de bi xurtî ve li ser vê benda hanê de hatine dakevtin û wan bi çavekê ve zor nizim temaşeyî wê dane bikin. Gûman têde niye, ku ev "hêrîşa Duwanzdeh Miletîyî" Kêspereştî dijî bernameya meyî Markisistî bi rengekekî giştî ve bi hejandinên Milîyî niha ve bi xurtî ve ew têtin bigirêdan. Jiber vê yekê jî ji me re têtê bixuyanîkirin, ku dem hatîye bisitewandin, da ku em lêvenerîneke bingehî ji bona vê Pirsîyarîya hanê bidin bikin. Em dixwazin bi bîrxînin, ku hîç yekekî ji Kêspereştên bi navkirî ve yek delîlê serbixwe nedane bipêşkeşkin.

Hemû bes û bi tenha ve wê didin bivegerandin, ya ku Roza Luksemburg di gotara xweyî dirêj de di bin navê "Pirsîyarîya Milî û Xwedmoxtarîyê" de di sala 1908-1909 de bi zimanê Polonî ve daye bibelavkirin. Ligel "delîlên" vê Nivîsvana hanê de dê emê xwe di vê daxuyanîya hanê de di pêşî de bi wan ve bidin bimijûlkin.

"Bund" li ser biryarîya Kongirê Çarem de ("yekkin") careke din ji bona Partiya Sosyal Demokratê Rusya hate bivegerandin. Bundîyan her û her di nava Partiya kargerên Sosiyaldemokratê Rusya de pişt û banîya Perê Kêspereştîyî Partî ji ("Abûrvanan"), Menşevîkan û Wêrankeran dida bigirtin û xebateke lidûhev dijî Belşevîkan dida bikin. Der Konfîrensê Piragê de yê partîya Kargerê Sosiyal Demokratê Rusya (Befîrbara (Dêsembera) 1912 de) Bund xwe ji Partî date kişandin. Di avdara sala 1921 de Bund xwe jihev date bixistin.

1. Magelo Têgihîştina Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de ka çiyê?

Serûştîye, ku ev pîrsa hanê di pêşîya pêşî de bête bikirin, gava ku bête bihewildan, ji bona pîrsa jêre Çarenûs dibêjin, ku bi şeweyekî Markisî ve lê bête bitemaşekirin. Çi di bin vê de tete biliberketin?

Magelo dê emê bersevê ji nasînên hemû rengên "têgihîştîyên giştîyî" mafeyî bidin biderxistin? Yanjî divê ew ji lêgerandina xwendekarîya tevgerên milî di rêya xwendekarîyeke mêjûyî û aburî de bête biderxistin?

Ecêb niye, ku Mîrzayên Sêmkoviskî, Libman û Yorkêvîç carekê ji caran jî bi ser bala wan de ne hatîye bikevtin, ku ew vê pîrsa hanê bidin bikirin. Bes û bi tenha ew bi payebûn ve li ser "tevlîhevûna" bernameya Makisistî de têtin bidakevtin û ew dixwazin xwe jê vedizîn. Ew di tevaya xavbûna nezaniya xwe de bi carekê ve nizanin, ku ne tenha li bernameya Rusyî sala 1903 de, lêbelêjî biryarîya kongirê Navnetewî li London de di sala 1896 de jî li ser Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de têtin biaxivtin (bi dûr û dirêjî li ser vî barî de di pişt re).

Hêjî ecêbtir tete bidîtin, ku Roza Luksemburg, ya ku ew pîr di derbarê benda bernameya me de dide pitepitkin,

bernameya me rût û mîtafizîkî dide bidîtin. Wê bi xwe jî ve xwe di bin gunehbarîya rûtbûn û mîtafizîkîyê dabû bidanîn.

Bi xwe ve Roza Luksemburg her û her di lênerînên giştî de derbarê nîşankirina çarenûsa xwe de xwe dide biwindakirin, (bi xwe jî ve ew tanî felsefa pêkenînê jî xwe dide bigihandin, li ser ma çilo Merov dê bikaribe vîna Miletêkî bide binaskirin), bêyî ku li hîç cihekî diyar û kûr de ji xwe re pirsê bide bikirin, Magelo cewhera pirsê di têgihîştinên mafeyî de tete bidîtin, yanjî ew di serpêhatîyên tevgerên milî de li seranserî cîhanê de tete bidîtin ?

Pirsbikirina hûrî vê pirsê, ya ku her Markisitek nikare çavên xwe jê bidin bigirtin, xweser bi berekî neh ji dehan ve ji delîlên Roza Luksemburg dide bitarûmarkirin. Tevgerên milî bara pêşî niye, ku ew li Rusya de têtin biderkevin û ew jî bi tenha ve pê ve nayêtin bigirêdan.

Li seranserî cîhanê de dewrana pîrozbaya dawîyî sermeyedarîyê li ser derebegîyê de bi tevgerên milî ve hatibû bigirêdan. Bingehê aburîyî van tevgeran tete bipêkhatin, ku ji bona pîrozbaya bi carekêyî berkirina mal ve zalbûna borcuwazîyê li ser bazara hundurû de dide bipêwistîkirin, bi yekkirina heremên dewletê bi Xelkên yekziman ve ligel hîlanîna hemû keleman de dide bipêwistîkirin, yê ku ew di pêşîya pêşveketina ziman û pêşvexistina wêjeya wî de têtin bikelemkirin.

Ziman giringtirîn destikê dan û sitandîna Mirovan ligel hev de dide bipêkanîn; yekitîya ziman û azadîya pêşvexistina wî mercên bingehî ji bona bazirganîyeke bi rastî azad û giştî ve li gora sermeyedarîya nuh de, ji bona

11 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

gurûhkirina Xelkê bi azadî û giştî ve di navbera her çîniyekê ji çîniyan de, dawî jî mercekî ji bona pêwendiyêke xurtîyî bazarê ligel her kesekî de, wehajî ligel biçûktirîn Xwedîyê kar de, ligel her Firoşdarekî û kirîndarekî de dide bipêkanîn.

Jîbervêjî berê her tevgereke milî beramberî pêkanîna dewleteke milî bi baştirîn nimûne ve xwestîyên sermeyedarîya nuh dide birûbirûkirin. Hîmên pêkêrkirinên aburî ber bi van de didin biajotin û jiber vê yekê jî ji bona tevaya Ewropa Rojava- hêjî jê bêtir: li tevaya cîhana bajarkirî de dewleta milî di dewrana sermeyedaryê de mîna nimûne û tişteki serûştî tete biderketin. heger weha em têgihîştina mafeyê netewan di nîşankirina çarenûsa xwe de bixwazin bêtin biliberkevin, bêyî ku em yarî bi têgihîştinên mafeyî bidin bikirin, bêyî ku em têgihîştinên rût "bidin bivejandini", lêbelê li ser me de divê, ku bêtir em li mercên mêjûyî û yên aburîyî tevgereke milî be bidin bilêvenerandin.

Weha wê çaxê bi neçarî ve dê emê bi vê encama hanê ve bêtin bigihastin: ku di bin mafeyê netewan de di nîşankirina çarenûsa xwe de cihêbûna wê nala dewletekê ji komên Biyanîyên milîbûnên din tete biliberketin û pêkanîna dewleteke milîyî serbixwe tete biliberketin.

Hêjî li xwarê de dê emê bêtir hoyên din jî bidin binaskirin, bê çima wê bi şaş ve bête biderkevtin, heger ku em di bin mafeyê nîşankirina çarenûsa xwe de tişteki din ji bil mafeyê hebûna dewleteke bi serê xwe ve bêtin biliberketin. Niha li ser me de divê, ku em li nik vê pirsê de bêtin birawestandin:

Bê çawan Roza Luksemburg xwe ji encama neçarî dide "bivegirtin", ya ku ew xebatkirinê ji bona dewleta milî di

hoyên kûrî aburî de dida bidîtin. Roza Luksemburg belê pir bi başî ve namilka Kawtiskî "Milîbûna Navnetewayetî" dide binaskirin, (Pêvekirina bi jimara yekemî kovara "Neue Zeit"⁴ sala 1907-1908; wergerandina rusî di kovara de "Nawtşinajna Musil" (remaneke zanistî), Riga sala 1908 de. Ew dizane, ku Kawtiskî, piştî ku wî di beşê çaremî vê namilkê de pirsîyarîya dewleta milî ji binî de lê date bivenerandin, bi wî encamê ve hate bigihaştin, ku Oto Bawer-Oto Bauer- "hinera kişandinê ji bona pêkanîna dewleteke milîyî biçûk date bidîtin" (R. 23 ji namilka navbir). Roza Luksemburg bi xwe ve gotinên Kawtiskî dide bivegerandin:

"Dewleta milî bi perwaza wê dewletê ve tête biderkevtin, ya ku ew ligel mercên nuh de" (ango mercên sermeyedarî, bajarî û aburîyî pêşvexistî de) "bi başî ve tête bilihevkirin" (û ew ligel mercên sedsalên navînî û pêla berî sermeyedarîyê de hd.) " nayête bilihevkirin". "Ew bi perwaza wê dewletê ve tête biderkevtin, ya ku ew tede bi hisantir ve erkên xwe bi cih ve dide bianîn", (ango ew bi erkên xwe ve bi azadtirîn ve, bi tevayîtirîn ve û bi leztirîn ve pêşvexistina sermeyedarîyê pê tête birabûn).

Divê em bi yê çûyî ve rûnkirina Kawtiskîyî hûr û kûr bi ser ve bidin bivekirin, ku dewletên ji rengên milîbûnên cuda têtin bipêkhatin, (yên ku ji wan re dewletên pîrmilî têtin bigotin), ew her û her bi sîya pêkhatina hundûrê xwe ve tête biderkevtin û ew jiber sebebekê ji sebebên li paşvemayî yanjî jirêderketî de tête bihiştin. bi eşkere ve tête

⁴"Die Neue Zeit" (Serdama Nuh)- kovara Sosiyaldemokratê Elemnî bû, ya ku ew ji sala 1883 de tanî sala 1923 de li Şituttgart de dihate bibelavkirin.

13 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

biderkevtin, ku Kawtiskî li vir de peyva jirêderketî bes û bi tenha ji bona wê nişanê dide bikaranîn, ya ku ew ligel niyazmendîyên sermeyedarîyê de di pêla pêşvexistina wê de bi başî ve nayête bilihevkirin.

Dibe, ku Merov ji xwe re bide bipirskirin, magelo rawestandina Roza Luksemburg beramberî van encamkirinên mêjûyî û aburîyî Kawtiskî çi dide biderxistin? Magelo ew rastin yanjî ew şaşin? Magelo Kautsky-Kawtiskî bi dîtina xweyî mêjûyîyî aburî ve bi rast ve têtê biderkevtin, yanjî Bawer bi rast ve têtê biderkevtin, yê ku dîtina wî di cewhera xwe de bi rewaşinasî ve têtê biderkevtin?

Çi pêwendî di navbera "kêspereştîya milîya" Bawer de, ya ku bi eşkere ve têtê bidiyarkirin û liberxwedana wî ji bona xwedmoxtarîya ferhenga milî, mêldarîyên wîyî milî, ("ya ku tanî demekê ber bi kêra milî ve dide biajotin", mîna Kawtiskî dide bigotin) û "gewrekirina wîyî mezin ji bona kêra milî" û "bi carekê ve di ser guhê xwe re avêtina kêra navnetewîyê têtê bidîtin" (Kawtiskî), em dibêjin, magelo çi pêwendî di navbera van tevan de û di navbera biçûkkirina Bawer de ji bona hinera kişandinê ji bona pêkanîna dewleteke milî dide bicivandin?

Roza Luksemburg carekê ji caran jî wê ji xwe ev pirsra hanê nedaye bipirskirin. Wê ev pêwendîya hanê nedaye bidîtin. Wêna bi qolî ve li /tevaya/ dîtînen Bawer de nedaye biremankirin. Wêna carekê ji caran jî dîtina mêjûyîyî aburî û ya rewaşinasî der barê pirsîyarî Milî de bi yek diger beramberî hev nedaye bikin. Wêna xwe dijî Kawtiskî bi rûnkirên tèn date bisînorkirin.

"Ev dewleta milîyî "nimûne" bes û bi tenha ve ew rûtbûneke bi serê xwe ve dide biderxistin, ya ku ew bi hêsanî ve bi dînê ve dikare bête biraxistin û li ber wê de bête bidan, lêbelê ew ligel rastîyê de nayête bilihevkirin" ("Przegląd Socjaldemokratyczny"⁵, 1908, Nr. 6. R. 499).

Û ji bona xurtkirin û piştgirtina vê daxuyanîya hanê temaşeyên tên li ser de têtin bikirin, ku pêşvexistina dewletên sermeyedarîyên mezin û Impiryalizim "mafeyê nîşankirina çarenûsa xwe" ji bona Miletên biçûk bi rewrewkê ve didin bikirin. Roza Luksemburg dide biqijînkirin: "Magelo Merov bi rastî ve dikare li ser "Serxwebûna" Montinegriner, Bulgaristan, Romanya, Sorbistan, Yunanistan û tanî endazekî jî Sîwêstra jî bide biaxivtin; jiber ku ew tevde bi xuyanî ve bi serbixwebûn têtin biderkevtin, ku serxwebûna wan jî bi xwe jî ve ji encamê xebata siyasî û yariya "Koma Ewropî" bi xwe ve tete biderkevtin?!" (R. 500).

Bi baştirin ve ligel mercan de "ne dewleta milî, weke ku Kawtiskî wê dide binêtkirin, lêbelê dewleta talanker tete bilihevkirin. Bi dehan jimar li ser gewrbûna kolonîyên Ingilîzî, Firensî, hd. de têtin bianîn.

Gava Merov temaşeyên weha dide bixwendin, Weha sersûrayî Merov xwe bê hemdî xwe li ser karîna Nivîsvanê de di netêgihiştina cewhera pirsê de dide bidîtin! Ew bi

⁵"Przegląd Socjaldemokratyczny" (kovara Sosiyaldemokratî) ew ji bal Sosiyaldemokratê Lehistanê (Polonya) de bi yarmetîya xweser ve ji bal Roza Luksemburg de li Kerakovê de ji sala 1902 de ta sala 1904 de û ji sala 1908 de ta sala 1910 dihate bibelavkirin.

15 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

gewdeyê Mamostayekî ve dixwaze Kawtiskî bide bifêrkirin, ku dewletên biçûk bi aburîya xwe ve bi Dewletên mezin ve tête bigirêdan, ku di navbera dewletên borcuwazî de ji bona vegirtina talankirina Miletên din pevçûn hatîye bivêketin, ku Impiryalizim û kolonî têtin bipeydakirin - evaya bi xwe pê kenîne û şeytanîya zarotîyê bi xwe ye; jiber evanan tev bi xwe jî ve ligel mebestê hîç pêwendiyekê nadin biderxistin. Ne bes tenê dewletên biçûk, lêbelê jî ji bona nimûne jî Rusya bi xwe jî ve bi aburî ve bi carekê ve bi hêza Impiryalistîyî Darayîyî sermiyan ve yên welatên borcuwazîyî "xurû ve" tête bigirêdan. Ne bes tenê dewletên kuçûkî Balkan, lêbelê jî Emerîka jî di sedsalên nozdehan de di warê aburî de, mîna ku Markis-Marx- der " sermiyan" de daye bixuyanîkirin, bi koloniya Ewropa ve dihate biderkevtin.

Evaya tevde Kawtiskî-Kautiski- û herwehajî her Markisistek bi serûştî ve pir bi başî ve dide bizanin, lêbelê evaya tevde jî bi hîç gûnekî ve pêwendîyê ligel pirsîyarîya tevgerên milî û dewletên milî de nadin bipeydakirin. Rosa Luksemburg li şûna pirsî çarenûsa siyasîyî netewan de di civaka borcuwazî de, di serxwebûna wanî dewletê de pirsî azadî û serxwebûna wanî aburî date bidanîn.

Evaya bi xwe jî ve bi jîrbûneke ve tête biderkevtin, gava ku Mirovek bide bidestpêkirin, yê ku li ser daxwazekê de ji bernameyekê ji bernameyan derbarê desthilatîya parleman de, ango Civata Wênerên Gel di dewleta borcuwazî de bide biaxivtin, tevaya rastîya bîr û bawerîya xwe bide biderxistin, ku li ba her rêstikeke dewletê de di her welatekî borcuwazî de sermeyanê gewre têde tête bizalkirin.

Gûman têde niye, ku beşê gewreyî ji Asya, gewretirîn beşê erdê bi Xelkên xwe ve, ew xwe yan di zîneta kolonyalîyên "dewletên mezin" de yanjî ew xwe mîna dewletan didin bidîtin, yên ku ew xwe bi carekê ve bestekirî û bi milî ve zordarlêkirî didin bidîtin. Magelo wê dê ev nîrê han ji her kesekî nas re neyête bihejandin, ev rastîya ku têde gûman niye, ku di Asya bi xwe jî ve mercên pêwîst ji bona bi carekê ve pêşvexistina malên berkirinê, ji bona bi azadîtirîn, bi firehtirîn û bi leztirîn katbûna sermeyedarîyê ve bes û bi tenha ve li Çapan, ango bes û bi tenha di dewleteke milîyî serbixwe de hatin biafirandin? Ev dewletaya bi dewleteke borcuwazî ve têde biderkevtin; jiber vê yekêjî wê bi xwe jî de dayite bidestpêkirin, ku ew li Netewên din zordarîyê bide bikin û kolonyalîyan ji xwe re bide bibendekirin.

Em nizanin, magelo dê Asya berî herifandina sermeyedarîyê bête biserkevtin, ku ew dê rêstikekê ji dewletên milîyî serbixwe bide bipêkanîn, mîna ku Ewropa wan dide bidiyarkirin. Belê rastîyeke ku gûman lê nayê bikin, Ku sermeyedarîyê, ya ku wê Asya dayite bişiyarkirin, wehajî wê li wê derê de li her derê de tevgerên Milî datin bijîndarîkirin, ku wehajî mêldarîya van tevgerên milî bi xwe ve têde biderkevtin, ku ew dewletên milî li Asya de bide biafirandin, da ku baştirîn merc ji bona pêşvexistina sermeyedarîyê bi xwe jî ve di rêya dewletên weha de bêtin bigirawkirin.

Nimûneya Asya bi xwe ve ew li qazanca Kawtiskî de têde biderkevtin û ew bi xwe ve li dijî Rosa Luksemburg bi xwe ve têde biderkevtin. Nimûna dewletên Belkan bi xwe jî ve bi dijî wê ve têde biderkevtin; jiber ku her Kesek dikare

17 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Îro ji xwe re bide bidîtin, ku baştirîn merc ji bona pêşvexistina sermeyedarîyê li Balkan de weha bi wê pîvanê ve têtin bidurustkirin, mîna ku li ser vê Nîvgiravê de dewletên milîyî serbixwe têtin bipeydakirin. Weha nimûna tevaya mirovaniya pêşverû û bajarvanî, herwehaji nimûna Balkan û nimûna Asya jî bi xwe jî ve rastîya gotina -têza-Kawtiskî-Kautiskî- tevî li Roza Luksemburg jî de xwe bi carekê ve dide biderxistin: ku dewleta milî di sermeyedarîyê de bi xwe ve bi rêzan û "pîvan" ve têtê biderkevtin; dewleta pirrengînî Milî di sîwarkirina xwe de tiştê li paşveketî de yanjî ew Jirêderketî dide biderkevtin. Ji deqa dîtina pêwendîyên Navnetewî bê gûman dewleta milî baştirîn mercan ji bona pêşvexistina sermeyedarîyê dide bipêşkeşkirin.

Bê gûman evaya nade biderxistin, ku dewleteke weha li ser zemîna pêwendîyên borcuwazîyê de dê bikaribe çewisandin û zordarîlêkirina Netewan bide bihilanîn. Evaya vê dide biderxistin, ku Markisist pêkêrkirinên xurtî aburî nikarin di ser guhên xwe re wan bidin biavêtin, yê ku ew rakîşandinê ji bona pêkanîna dewleta milî didin bidurustkirin.

Evaya dide biderxistin, ku "Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de" di bernameya Markisistan de di deqa dîtina mêjûyî û aburî de nikare hîç liberxistineke din bêtir ji mafeyê nîşankirina çarenûsa xweyî siyasî, serxwebûna dewletê, pêkanîna dewleteke milî bide biderxistin. Derbarê deqa dîtina Markisistîyê de ango ji deqa dîtina çînîya Pirolitarî di bin çî mercan de dikarin xwestina borcuwazîyî demokrasî ji bona "Dewleteke milî" pişt û banî lê bidin bigirtin. Li ser vê de bêtir li xwarê de dê bi dûr û

dirêjî ve bête biaxivtin. Em xwe li vir de li ser nasîna têgihiştina "Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe" de didin bitêrkirin û bi tenha ve hêjî li ser me de divê, ku em bidin birûnkirin, ku Roza Luksemburg navka vê têgihiştina ("Dewleta milî") dide binaskirin, di wê çaxa ku Hevalbendên wêyî Kêspereşt ji Libman, Sêmkoviskî, Yorkêvitç bi xwe jî ve ew vê jî carekê ji caran jî nadin bizanîn!

2. Danîna Pirsiyarîyê danîneke mêjûyîyî rast

Dîtina Markisistî bi carekê ve li nik lêvenerandina her pirsiyareke civakî de her dem dide bidaxwazîkirin, ku ew wê di çar çopê mêjûyîyî nîşankirî de bide bidanîn û hêjbêtir ger ev jî bi xwe ve li ser welatekî de bête bigerandin. (Ji bona numûne, li ser bernameya milî de ji bona welatekî nîşankirî) divê rastîyên wîyî taybetî pê bêtin biguhdanîkirin, yên ku ew vî welatî di navbera yek pêleke mûjûyîyî nîşankirî de bi xwe ve ji welatên din dide bicudakirin.

Çi ev daxwaza bi carekê ve ya Markisistîyê ji bona bikaranîne li ser pirsiyarîya me de dide biderxistin?

Berî her tiştî ew pêwistîyê bi cudabûna bi carekê ve ji du pêlên sermeyedarîyê dide biderxistin, yên ku ji deqa dîtina tevgerên milî de ji binî de ji hev têtin bicudakirin. Di pêşî de Pêla herifandina derebegyê û Patîşahîya bi serêxwe ye, pêla pêkhatina civaka borcuwazîyî demokrasî û dewleta borcuwazîyî demokrasî ye, pêla ku têde tevgerên milî cara pêşî ji bona tevgerên cemawerî têtin biveguhertin û ew wehajî yanjî bi rengêkî din jî /tevaya/ Çînîyên Xelkê di rêya çapemenyê de, di rêya beşdarbûna Civatên Wênerbûnan de û yên din de ber bi siyasetê ve didin birakişandin.

Di pişt re em beramberî pêlekê dibin, ku têde dewletên

sermeyedarî bi Sustêmên xweyî Destûrîyî hîmkîrî ji mêj de hatine bipêkhatin, di pêlekê de ku dijbûnên di navbera Pirolitarya û borcuwazîyê de nobûna wan xurttir bûye, di pêlekê de ku Merov dikare wê nala ber êvara herifandina sermeyedarîyê bide binavkirin.

Pêla yekem xwe bi şiyarbûna tevgerên milî û rakişandina Cotkaran mîna pirtirîn jimar û bi diwartirîn koma Xelkê bi anîna wêna ve ji bona nava tevgerê ligel xebatê de ji bona azadîya siyasî bi giştî ve û ji bona mafeyên milî bi taybetî ve dide binîşankirin.

Pêla duwem xwe bi windabûna tevgerên cemawerîyî borcuwazîyî demokrasî ve dide binîşankirin, di çaxa ku sermiyandarîya pêşveketî, ya ku bi xwe ve bi carekê ve Netewên ligelhev bazirganîyê dikin, wan her û her ligel hevdû de dide binêzîkkirin û her û her wan tevlihev dide bikin û dijbûnên di nava sermiyanê yekgirtîyî cîhanî de û di navbera tevgerên kargerîyî cîhanî de li pêş de dide bidanîn.

Diyare, ku ev herdu pêl di rêya dîwarekî de ji hev nayên bicihêkirin, lêbelê ew di rêya pir xelkên di nava hev de bi hev re ligel hevdû de têtin bibestandin; di wê dema ku hin ji wan welatan di leza pêşveketina xweyî milî de, di suwarkirina xweyî Xelkêyî milî de û di parvekirina wan de, hd... xwe ji hev didin bicudakirin. Hîç peyv li ser de nayête bikin, ku Markisistên welatekî nîşankirî ew dest bi danîna bernameya xweyî milî nadin bikin, tanî ku ew li tevaya van mercên mêjûyîyî giştî û mercên rastîyî dewletê de lê nedin bitemaşekirin.

21 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Û li vir de bi xwe jî ve em li bin guhê qelstirîn cih de di temaşeyên Roza Luksemburg de dikevin. Ew bi jêhatbûneke pir mezin gotara xwe bi komekê ve ji peyvokên neqandîyî "qelew" dijî benda 9 ji bernameya me dide bixemilandin, bi "şitexalîyeke berdayî" ve, bi "şaplonekê" ve, bi "axivteneke Mitafîzîkî" ve û weha bê dawî ew wê dide binasîn.

Êdî serûştî bû, ku çavdêrî ji Nivîsvaneke wisa bête bikin, ya ku ew weha bi çakî ve hêrîşî li ser Mitafîzîkê de (bi têngihîştina Markisî, yanî dijî Diyaliktîkê) û rûtên bi serêxwe ve dizane bide bikin, ku dê ew me bi lêvenerîneke Nîmûneyî mêjûyîyî ve rastîya pirsê bide bixelatkin. Peyv li vir de li ser bernameya milîyî Markisistên welatekî nîşankirî de tête bikin, ku ew bi xwe ve bi Rusya ve tête biderkevtin û ew li ser pêleke nîşankirî de tête bikin, ku ew bi xwe jî ve bi destpêkirina sedsalên bîstan ve tête biderkevtin.

Dibe, ku Roza Luksemburg jî ji xwe pirs dabe bikin, di kîjan qonaxa /mêjûyî/ re Rusya tête biderbaskirin û çi rastîyên taybetîyî pirsîyarîya milî û tevgerên milî di vî welatê hanê de û di vê pêla hanê de pê têtin binîşankirin?

Roza Luksemburg der vî barî de peyvokek nedaye bikin! Hîç şopa lêvenerandinekê li nik wê de nayête bidîtin, bê çawa pirsîyarîya milî li Rusya de di qonaxa mêjûyîyî niha de tête bidanîn û bi çi taybetîyan Rusya di nava van pêwendîyên hanê de tête binîşankirin! Ji me re tête bigotin, ku pirsîyarîya milî li Belkan de ji ya Irlenda tête bicudakirin, ku Markis tevgera milîyî Lehistan (Polonya) û Çîk di bin mercên rastîyên sala 1848 de weha û weha dayite

bigotin, (Rûpelekî tije ji nivîsandinên Marx-Markis tête biwergirtin), ku Ingils-Ingels- xebata Kantonên Cengelîyî Siwêsrî beramberî Nemsî û şerê li nik Morgartin, yê ku ew di sala 1315 hatîye bivêxistin, weha û weha dayite bigotin, (Rûpelekî tije ji nivîstên Ingils-Ingels- ligel lêkolîneke lihevkrî de ji bal Kautiski-Kawtiskî de tête bianîn), ku Lasal Cenga Cotkarên Elemanî di sedsalên 16 de bi kevneperestî lê daye bitemaşekirin û hd... Merov nikare bide bigotin, ku bi van rûnkirin û wergirtinên hanê nûhhatî ve hatine biçurusandin, lêbelêjî tevliwêjî ji bona Xwendevan sûd tête bidîtin, ku her û her bi bîr ve bête bixistin, bê bi xwe ve çawan Markis-Marx, Ingils-Ingels- û Lasal bi hûr û kûrî ve pirsîyarîyên mêjûyîyî rastîyên welatên cuda li wan de didan bivenerandin.

Weha ger Merov careke din li perçên wergirtinên pir hêja de ji nivîstên Markis, Ingils de li wan de bête bivenerandin, weha Merov nemaze bi diyarî ve dide bidîtin, bê ka çawan Roza-Rosa- Luksemburg xwe duçarî cihê pêkenînê daye bîkirin. Ew bi zimanekî lewlebanî û tûj ve pêwîstîya lêvenerandîneke mêjûyîyî rastîyên pirsîyarîya milî dide biamojgarîkirin, bê çawan ew xwe di welatên cuda de û di demên cuda de dide biderxistin, û ew bi xwe jî ve bi hîç biçûktirîn hewildan ve pê nayête biranabûn, ku ew bide binîşankirin, bê ka Rusya di çî qonaxa pêşketina mêjûyîyî sermeyedarîyê de di destpêkirina sedsalên bîstan de tête biderbaskirin û neji bê ka /taybetîyên/ pirsîyarîya milî di vî welatê hanê de bi çî ve têtin biderkevîtin.

Roza Luksemburg nimûneyan dide bianîn, bê ka çawan Kesên din Pirsîyar bi markisistî ve lê dane bivenerandin, tê bêje, ku ew ji qazîve dixwaze bide binîşandan, ku pir caran

23 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

rêya dujehê bi nêtên pak ve têtê biferşkirin û di pişt şîretên qenc de bes û bi tenha ve kêmasîya xwestîyê yanî nekarinê têtin bipoşandin, ku ew di kar de nikarin li ser wan de bête bicûyîn. Emê yekekê ji amojgarîyên dewlementirîyên wekhev bidin biwergirtin. Rosa Luksemburg di dijûna xwe de beramberî durûjmê serxwebûna Lehistan (Polonya) li ser karê xweyî sala 1898 de têtê bivegerandin, ku têde bi lezbûna "pêşketina çêkirina Lehistan" ve di rêya firoştina berkirinên çêkirina xwe de li Rusya de dide bidiyarkirin.

pêwist pê niye, ku bête bigotin, ku ji vê diyarkirina hanê bi hîç corekî ve pêwendîyek ligel pirsîyarîya Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe nayête bidîtin, ku pê bes û bi tenha ve windabûna Lehistana derebegîyî kevin têde têtê bidiyarkirin, hd...

Rosa Luxemburg-Roza Luksemburg belê her û her bi xişkayî xwe ve bi vî encamê ve dide bigihandin, ku di bin pêkêrkirinan de, yên ku ew Rusya û Lihistan bi hev re didin bibestkirin, niha ew bi xwe ve pêkêrkirinên aburîyî xurûyî pêwendîyên sermedarîya nuh didin bizalkirin. Barekî digêr Roza me vaye xwe li ser Pirsî Xwedmoxtarîyê de dide bizîvirandin û ew dide bidestpêkirin - tevî ku gotara wê di bin nav û nîşana "pirsîyarîya milî û xwedmoxtarî" de bi regekî giştî jî ve hatîye binavkirin - bi cihanîna rastîya mafe bes û bi tenha ve welatê Patîşahîya Lihistan di Xwedmoxtarîyê de dide bixuyanîkirin, (di vî babetî de temaşeyî "Prosvêştîşinjî", 1913, Jm.12 bidin bikirin).

Û ji bona mafeyê Lihistan di xwedmoxtarîyê de bêtir pişt lê bête bigirtin, Roza Luksemburg rêstika dewleta Rusya di rûwê nîşanên diyarîyî aburî de û herwehaji pêrejî siyasî,

jîyanî û civakî de di rêya tevaya rûçikên giştî de lê dide bivenerandin, yê ku ew di tevaya komkirina xwe de têgihîştina "Sitemdarîya Asyayî" didin bidurustdikin ("Przeglad" Jm. 12, R. 137).

Hemû dizanin, ku rêstikeke dewleteke wisa di çaxên weha de xurtbûneke wêyî zor gewreyî tête biderkevtin, ku di der aburîya wî welatê nîşankirî de bi carekê ve rûçikên Şahbavetî (Petreyarşî) û yê berî sermeyedarîyê têtin bizalkirin û maldarîya aburî û cudabûna çîneyetî hêjî pir kêr hatine bipêşvexistin.

Heger weha di welatekî wisa de, yê ku rêstika dewleta wî xwe bi rûçikekî diyarî berî sermeyedarîyê ve dide binîşankirin, heremeke milîyî bi sînorên xweyî diyar ve têde tête bipeydakirin û têde sermeyedarî xwe bi lez ve bi pêş ve dide bixistin, weha dê bête bikirin, çend bi lez ev sermeyedarîya hanê xwe bi pêş ve bide bixistin, dê dijûn di navbera wê û rêstika dewleta berî sermeyedarîyê de weha bête binokirin, cihêbûna herema pêşveketî ji ya tevayî weha bêtir dibe bête bikirin; jiber ev herema hanê ligel ya tevayî ne bi pêwendiyên "sermeyedarîya nuh" ve tête bigirêdan, lêbelê ew ligel wê de bi pêwendiyên "Sitemdarîya Asyayî" ve tête bibestkirin.

Weha Roza Luksamburg bi Pirskirina xwe ve li ser suwarkirina civakî de ya desthilatîya Rusya di pêwendiyên xwe de ligel Lehîstana (Polonya) borcuwazî de ew bi xwe jî ve bi kenarê pirsê ve jî nehate bigihaştin. Pirskirina li ser rastîyên mêjûyîyî taybetîyên tevgerên milî de li Rusya de lêbelê jî wê ew carekê ji caran jî neda bikirin. Li ser vê pirsê hanê de divê em niha bêtin birawestî.

3. Taybetîyên Rastîyên Pirsîyarîya li Rusya de û veguhertinên wêyî borcuwazî û demokrasî

"Tevî li lastîkbûna bîr û bawerîya "Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de", tevî ku ewaya ji tiştên giştîyî xurû ve tete biderkevtin û diyare, ku ew nebes tenê li ser Miletên Rusya de, lêbelê jî ew li ser wan Miletan de, yên ku ew li Cerministan û Nemsal de, li Siwêsrâ û Siwêd de, li Emerîka û Awsturalyan de têtin bijîyandin, mîna hev dikare bête bicihanîn, em wê hîç di yekek bernama Partîyên Sosyalistîyî Nuh de nadin bidîtin." ("Przeglad" Jm. 6, R. 483).

Weha Roza Luksemburg di destpêkirina hêrîşa xwe de li ser benda nehan de ji bernama Markisistî dide binivîsandin. Di wê çaxa ku ew nav bi dû me de dide bixistin, ku me ev benda bernameyê mîna "tiştên giştîyî xurû" daye bidanîn, weha bi xwe jî ve Roza Luksemburg xwe duçarî vê gunehbarîya hanê dide bikirin, gava ku ew bi mêrxasîyeke pêkenîn ve dide bizanîn, ku ev deqa hanê "diyare mîna hev" li ser Rusya, Cerministan û hd., de dê bikare "bête bicihanîn".

Diyare, em dixwazin bidin bersivkirin, ku Roza Luksemburg di gotara xwe de dayite bixwestin, ku ew komekê ji şaşbûnên hiştîyê bide bipêşkeşkirin, yên ku ew

ji bona fêrbûna erkên karên malêyî Şagirtên dibustanan bi başî ve têtin bidîtin. Jiber pevika Roza luksemburg ji serî û binî bi hîç û pûçe ve û ew qeşmerîyeke bi danîna pirsîyarîyê ve di rewşeke mêjûyîyî rastî de dide biderxistin.

Heger Merov bernameya Markisistî ne bi zarotî ve, lêbelê bi şêweyekî Markisistî ve lê bide bivenerandin, weha bi rastî ve liberketina wê bi dijwarî ve nayête bidîtin, ku ew bi xwe ve bi tevgerên milîyî Burcuwazîyî demokrasî ve tete bigirêdan. Gava evaya bi xwe jî ve wisa bête biderkevtin -û bê gûman jî ew bi xwe jî ve wisa tete biderkevtin-, wê çaxê bi "diyarî" jê ve tete biderketin, ku ev bernameya hanê "bi şêweyekî tevayî" ve û hd... li ser tevaya rewşên tevgerên milîyî bourcuwazîyî demokrasî de xwe dide bicihanîn.

Ne bi kêm jî ve ji bona Roza Luksemburg li nik remankirinek biçûk jî de dê ev encama hanê jî jêre bihata bidiyarkirin, ku bernameya me bi xwe ve bes û bi tenha xwe ve li ser wan rewşan de dide bicihanîn, li cihên ku tevgerêke weha tete bidîtin. Heger ku Roza Luksemburg li ser van deqên diyar de kûr reman bida bikirin, weha dê wê bê westandineke taybetî bida binasîn, bê ka wê çi axivtinên hîç û pûç dane bikirin. Di wê çaxa ku ew bi dû me ve nav dide bixistin, ku me "Tiştên Giştî" dane bianîn, ew dijî me vî eşkerebûnê dide bikaranîn, ku di bernameya welatan de, yên ku di nava wan de tu tevgerên milîyî borcuwazîyî demokrasî nayên bipeydakirin, der barê Mafeyê Netewan de der Nîşankirina Çarenûsa xwe de hîç peyvek nayête bidîtin.

27 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Eşekerebûne jîrbûn jê tê xwar! Beramberkirina berhev pêşveketinên siyasî û aburîyî welatên cuda, herwehajî pêrejî beramberkirina berhev bernameyên wanî Markisistî jî ji deqa dîtina Markisistîyê bi xwe jî ve girinbûneke wêyî pir mezin tête bidîtin; jiber herwehajî serûştîya giştîyî sermeyedarîya dewletên nuh, herwehajî pêrejî Qanûna pêşveketina wanî giştî jî guman li wan de nayête bikirin. Lêbelê beramberkirineke berhevî wisa divê Merov bi hişîfî ve bide bikirin. Mercê pêşî jî ji bona rewşenkirina vê pirsê tête biderkevtin, magelo pêlên pêşketinên mêjûyî, yên welatên ku ew ligel hev de têtin biberamberkirin, bi yek diger têtin biberamberkirin yan na. Bernameya Çandinîya Markisistên Rusya ji bona nimûne, bes û bi tenha ve Nezanên bi carekê ve (mîna Mîr J. Trobêzkoyi di "Ruskeya Misil"⁶ de ligel bernameyên Ewropa Rojavayî dikarîn bidin "biberamberkirin"; jiber bernameya me bersiva pirsê girêdayî bi veguhertinên borcuwazîyî demokrasî ve di pêwendiyên çandinyê de dide bidan, ya ku li ser wê de li welatên Rojava de nema bêtir peyv li ser de tête bikirin.

Wehajî ligel pirsîyarîya milî jî tête bikirin. Di piranîya welatên Rojava de ji mêj ve pirsîyarîya milî hatîye biçarekirin. Ev bi xwe ve bi cihê pê kenînê ve tête biderkevtin, ku di bernameyên Rojava de bersiva pirsên,

⁶"Ruskaya Misil" (Remana Rusî) Kovereke Mehaneyî borcuwazîyî Liberalî bû, ku ew ji sala 1880 de li Mosko de dihate derketin. Piştî Şûreşa sala 1905 de ew ji bona Organê Perê Rastî Partîya kadêtan ve hate biveguhertin. Di vê dema hanê de Lenin "Ruskaya Misil" bi "Tisernosotenaya Misil" (Remana Sedên Reş) ve dida binavkirin. Ev kovara hanê derketina wê di nivê sala 1918 de hate biqedexekiri

yên ku ew li wê derê de nayêtin bidîtin, lê bête bigerandin.

Roza Luksemburg bi xwe ve li vê derê de bingehertirîn tişt di ser guhê xwe re date biavêtin: Cudabûna di navbera wan welatên ku ji mêj de veguhertinên borcuwazîyî demokrasî di nava wan de hatine bidawîkirin û welatên ku ew veguhertinên hanê jî hêjî di nava wan de jî nehatine nidawîkirin.

Di vê cudabûna hanê de cewhera tevaya pirsîyarîyê tête bidîtin. Guhpênedana bi carekê ve ji bona vê cudabûna hanê gotara Roza Luksemburg, ya ku bi xwe jî ve ew tanî radeyekî jî pir bi dirêj ve tête biderkevtin, nala komekê ji tiştên giştîyî hîç û pûç date biderxistin. Li Ewropa Rojava de, li Bejayê de, di pêla şûreşên borcuwazîyî demokrasî de tanî radeyekî demeke nîşankirî dide bigirtin, ku ew bigir ji 1789 tanî 1871 de tête bikişandin. Ev pêla hanê bi xwe ve pêla tevgerên milî û pêkhatina dewletên milî bi xwe ve dide biderxistin.

Piştî bi dawî hatina vê pêla hanê de Ewropa Rojava bi ser û çarên xwe ve nala rêstikekê ji dewletên borcuwazî dihate bidîtin û li gora rêzanê de ew ji dewletên milîyî yekane dihate biderkevtin. Iro di bernameyên Sosyalîstên Ewropa Rojava de li Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe de bête bigerandin, evaya dide biderxistin, ku di Alfebaya Markisistîyê de nehatîye biliberketin.

Der Ewropa Rojhilat de û der Asya de dewrana şûreşên borcuwazî û demokrasî bi xwe ve der sala 1905 de dayite bidestpêkirin. Şûreşên li Rusya de, li Îranê de, li Turkîyê de, li Çînê de, Cengên li Belkanê de -ev bi xwe ve

29 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

zincîrekê ji rûdanên cîhana pêla me di "Rojhilata" me de didin biderxistin.

Di vê zincîra hanê de ji rûdanan bes û bi tenha xwe ve Korek şiyarbûna /tevaya rêzekê/ ji tevgerên milîyî borcuwazîyî demokrasî û ji mêldarîyan ji bona afirandina dewletên milîyî serbixwe û milîyî yekane nikare bide bidîtin. Jibervêjî û bes û bi tenhajî ve jiber ku Rusya ligel welatên hemsayên xwe de niha ew di vê pêla hanê re têtin biderbaskirin, em di bernameya xwe de danîna deqa li ser Mafeyê Netewan de di Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi pêwistî ve didin bidîtin.

De bera em piçekî din hêjî li ser wergirtinê de ji gotara jorîyî hatîyî Roza luksemburg de bidin bicûyîn. Ew dide binivîsandin : "Bi taybetî ve der bernameya partîyekê de, ya ku ew di dewletekê de di suwarkirina xweyî milîyî pir rengîn de dide bikarkirin û ji bona wê pirsîyarîya milî roleke pir pêşekî dide biyarîkirin- yanî der Bernama Sosyalîstê Demokrasîyî Nemsawî de, bîr û bawerîya Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de nayête bidîtin" (kanîya pêşî bi xwe). Weha Merov dixwaze Xwendevanan "bi taybetî ve" di rêya nimûna Nemsawî de bide bawermendîkirin.

De bara em carekê bi xwe jî ve ji dîtina mêjûyîyî rastî bidin bitemaşekirin, bê magelo di vê nimûna hanê de jî pir jîrbûn têde tête bidîtin.

Yekem, em pirsê bingehî didin bikirin, eya şûreşa borcuwazîyî demokrasî hatîye bidawîkirin?

Li Nemsas de wê di sala 1848 date bidestpêkirin û ew der sala 1867 de hate bidawîkirin. Ji wê çaxê de bigir ji nîvsedsalê de li wê derê de bi giştî ve destûreke borcuwazîyê hîmkî têtê bizalkirin û li ser zemîna wêna de Partîya Kargerîyê eşkere bi eşkere ve dide bikarkirin. Jiber vê yeka hanê jî der mercên pêşveketina Nemsawîyê navxwe de (yanî ji deqa dîtina pêşveketina sermeyedarîyê li Nemsas de bi giştî ve û di nava Miletên wêyê cuda de bi taybetî ve) hîç pêkêr nayêtin bidîtin, yê ku ew çengbûnan didin bipêwîstkirin, yê ku tengalkirina diyarbûna wan dikarin dewletên milîyî serbixwe bidin bipêydkirin.

heger Roza Luksemburg di beramberkirina xwe de dide bimerckirin, ku Rusya xwe di vê deqa hanê de di pêwendîyên mîna hev de ligel Nemsas de dide bidîtin, ew ne bes tenê bi xwe ve rê dide bidan, ku ew danînekê ji binî de û dijî mêjûyê dide bidanîn, lêbeljî bê agehdarî jî ew ber bi Remanên Wêrankirinê ve têtê bişemitandin.

Duwem, pêwendîyeke bi carekê cuda ve, di pirsîyarîya ku ew me dide bimijûlkirin, di navbera milîbûnên de li Nemsas û Rusya de jîyandî têtê bidîtin, ya ku jêre giringbûna wêyê taybetîyê gewre têtê biderkevtin. Nemsas ne bes tenê ji mêj de dewletek bû, ya ku tede Elemanan pîrbûn didan bipêkanîn, lêbeljî Elemanên Nemsawî jî daxwaz ji bona zalbûna xwe li ser tevaya Netewê Eleman de bi carekê ve didan biberzkin.

Dibe, ku Roza Luksemburg, (mîna ku ew dibêje, ku ew ji tiştên giştî, ji şablona û ji rûtbûnan bi xwe ve nade bihezkin...), ji qenciya xwe dê bide bibîrxistin, ku ew "dîlbijandina" hanê der cenga sala 1866 de hatibû

31 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

binabûdkirin. Netewê ku li Nemsâ de fermanrewa bû, yanî Netewê Eleman, wî xwe derveyî dewleta Elemanîyî serbixwe date bidîtin, ya ku ew di dawîya dawî de der sala 1871 de hatibû bipêkanîn.

Ji alîyê din de xwetevdana Meceristan ji bona pêkanîna dewleteke milîyî serbixwe ew bi xwe ve di sala 1849 de di bin lêdanên Sipahê Rusîyî Derebegî de hate bitarûmarkirin. Weha rewşeke pir bi taybetî ve xwe date biderxistin:

Meceran û di pişt re jî Çîkan jî ne bes tenê ew mêldarîya cihêbûnê ji Nemsâ nadin bikirin, lêbelê jî hêjbêtir ew mêldarîya parastina yekitîya Nemsâ didin bikirin, û evaya jî bi xwe jî ve wan ji bona serxwebûna milî didan bikirin, ya ku ew ji bal hemsayên bêtir talanker û bêtir xurtir dikaribû bi carekê ve bihata binabûdkirin! Nemsâ di encamê vê rewşa pir bi taybetî ve bi dewleteke Du Navînî (Du Serî) dihate biderkevtin û ew niha xwe ji bona dewleteke Sê Navînî (Sê Serî: Eleman, Mecer û Silavî) dide biveguhertin.

Magelo tişteki wisa bi vî rengî li Rusya de têtê bipeyda kirin? Magelo li nik me de "Miletên Nerusî" mêldarîya Yekitîyê ligel Rusên Mezin de didin bikirin, da ku ew xwe ji metirsîyeke din bidin bivegirtin, ya ku ew hêj ji ya niha bêtir ji sitemgêrîya milî didin bihilgirtin?

Evaya bi xwe ve dide bitêrkirin, ku ev pirsê hanê bête bikirin, da ku em bizanibin, çend bi hîç û pûçe ve, bi vir û nezanîti ve têtê biderkevtin, gava Merov di navbera Rusya û Nemsâ de di derbarê Mafeyê Netewan de di Nîşankirina

Çarenûsa xwe de dide biberamberîhevkin. Pêwendiyên taybetîyî Rusya derbarê pirsîyarîya milî de, ligel yên ku em wan li Nemsî de didin bidîtin, ew bi xwe ve bi carekê ve bi dij ve têtê biderkevtin. Rusya bi dewleteke milîyî xwedan yek serî ve têtê biderkevtin: ku ew jî Rusên Mezinin. Rusên Mezin di heremeke mezinî bi hev girêdayî ve têtin bijîyandin û serjimara wan nêzîka 70 melyon Nefer têtê biderketin.

Taybetîyên vê dewleta milî evin:

1. Ku "Miletên Nerusî", (yên ku ew di tevaya xwe de piranîya Xelkê didin biderxistin: 57%), ew bi xwe jî ve li heremên kenarên welêt de têtin bijîyandin.

2. Ku sitemgêrîya beramberî van Miletên Nerusî bi gelekî notir ve têtê bidîtin, ji ya ku ew li nik dewletên hemsî de têtê bidîtin (û ev jî ne bes tenê jî di dewletên Ewropî de jî têtê bidîtin).

3. Ku pir ji caran milîbûnên sitemkêş, yên ku ew li heremên kenarên welêt de têtin bijîyandin, Merovên wan li alîyê din de ji sînor bi serxwebûneke milîyî firehtir ji ya wan têtin bixwedankirin. (Weha têtê bitêrkirin, ku em ji bona nimûne bi tenha ve li ser sînorê Rojava û Jêrî welêt de bidin bibîrxistin: ku li wir de Finlendî, Siwêdî, Lehistanî (Polonî), Okrayînî û Romanî têtin bijîyandin).

4. Ku pêşveketina sermeyedariyê û giştîbûna berzbûna ferhengî li nik "Miletên Nerusî" de di heremên kenarên welêt de ji Navrastîya welêt pir caran ew bilindtir têtê bidîtin. Dawî jî em dibînin, ku di dewletên Asyayî hemsî de bi xwe jî ve pêla şûreşên borcuwazî tevgerên milî daye bidestpêkirin, ya ku tanî radeyekî xwe bi ser Merovên wan milîbûnan de daye birakişandin, yê ku ew li heremên kenarên welêt de têtin bijîyandin. Weha bi vî corî ve bi xwe ve taybetîyên rastîyî mêjûyî pirsîyarîya milî li Rusya de li ser me de bi giringî û bi pêwistî ve didin bineçarkirin, ku em di vê qonaxa hanê de bi Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de pê bêtin birûniştin. Tevlivêjî peyva Roza Luksemburg, ku di bernameya Sosiyal Demokratên Nemsawî de hîç pêrûniştinek derbarê Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de têtê nayête bidîtin, bi xwe jî ve ji aliyê rûdanên bi serê xwe jî ve bi rast ve nayête biderkevtin. Ji bona me bes dide bitêrkirin, ku em li pirotokolê Kongirê Birûn de bidin bitemaşekirin, yê ku têtê bernameya milî hatîye biwergirtin û em têtê dazanînan dibînin, yê ku ew ji bal Sosiyal Demokratê Rûtiniş Hankevîç de bi navê tevaya Wenerîya Okrayîne (Rûtiniş) hatine bidan (R. 85 ji Pirotokol) û her wehajî yê ku ew ji bal Sosiyal Demokratê Polonî de Reger

bi navê tevaya Wenerîya Polonî ve hatine
bidan (R. 108).

Li gora wan dazanînan hanê de hatîye binivîsandin, ku Sosyal Demokratên Nemsawî ji bona herdu Netewên bi navkirî ve piştî xebata wan û herwehaji tede xebata wan ji bona yekitîya milî, azadyê û serxwebûna Miletên wan didin bigirtin. Tevî ku Sosyal Demokratên Nemsawî Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de raste rû di bernameya xwe jî de nedane bidanîn, lêbelê jî pêrejî ew bi carekê ve pê tete birûniştin, ku hin Desteyên Partî daxwazê ji bona serxwebûna milî bidin bilindkirin. Serûştîye, ku ev bi xwe jî ve bi pêrûniştina Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi rastî ve dide biderxistin! Weha nimûneya Nemsawî, ya ku Rosa Luksemburg ji xwe re dide bianîn, ew bi / her/ awayekî ve li ser wê de tete biwergerandin.

4. "Bikarhatinê" di Pirsiyarîya Milî de

Bi jêhatbûneke taybetî Kêşperestan destên xwe ji bona daxuyanîya Roza Luksemburg datin bidirêjkin, ya ku ew dibêje, ku benda nehan ji bernameya me hîç tiştêkî "bikarhatî" têde nayête bidîtin. Roza Luksemburg bi xwe jî ve bi vê daxuyanîya hanê jî ve weha hatîye bibextiyarîkin, ku em di gotara wê de di hin rûpelan de dibînin, ku ew "Durûjmê" hanê heşt caran têde bivegerandin. Ew dide binivîsandin: Benda nehem "bi hîç renekî ve destûra bikarhatî ji bona siyaseta pirolitarîyayî rojane nade bidan û ne jî hîç çarekirineke bikarhatî ji bona pirsiyarîyên milî dide bipêşkeşkin".

De bihêlin, ku em li vê daxuyanîya hanê de bidin bivenerandin, ya ku ew wehajî bi vî rengî ve hatîye binivîsandin, ku benda nehem bi xwe ewve yan jî bi carekê ve bi valayî ve têde biderkevtin, yan jî ku ew bi xwe ve dide bierkkirin, ku li tevaya xwestîyên milî de divê bête bipiştgirtkin. Magelo ji daxwazê ji bona "Bikarhatinê" di pirsiyarîya milî de çî têde biderkevtin? Yan pişt û banî li hemû xwestîyên milî de girtin, yan jî bersivkirina pirsê ji bona cihêbûna her Miletêkî bi "erê yan jî na" ve têde bikin; yan jî bi carekê ve xweser dikarin "bicihanîna" hemû xwestîyên milî bêtin bicihkin.

Debera em li her yekê de ji van hersê dibûnên liberketina xwestîyê ji bona "bikarhatîbûnê" bidin bitemaşekirin.

Borcuwazî, ya ku ew di destpêkirina her tevgereke milî de bi serûştî ve ew xwe nala Fermanderê wê dide biderxistin, pişt û banîgirtin li hemû xwestîyên milî de nala karê bi karhatî dide bipesinandin.

Siyaseta Pirolitarya di pirsîyarîya milî de (herwehajî di pirsîyarîyên din de jî) bes û bi tenha jî ve di berekî nîşankirî de li borcuwazîyê de pişt û banîyê dide bigirtin, lêbelê jî ew bi xwe ve li ser siyaseta borcuwazîyê jî de tucarî jî bi carkê ve nayête bisuwarkirin.

Çîniya kareger piştgirtina borcuwazîyê bes û bi tenha ve ji bona berjewendîya aşîtiya milî dide bigirtin, (ya ku borcuwazî dê wê carekê nikaribe bi carekê ve bide bicihanîn, ya ku ew bes û bi tenha ve li gora pîvana demokrasîkirina bi carekê ve dikare bête bicihanîn), da ku Wekhevî di Mafeyan de bête bikirin û da ku belkî mercên baştir ji bona xebata Çîneyetî bêtin bipeydakirin. Jiber vêyekê jî bi xwe jî vr Pirolitarî beramberî bi karhatina borcuwazî di pirsîyarîya milî de siyaseteke binge hî didin biberamberkirin û ew her û her li borcuwazîyê de bes û bi tenha ve bi merckirin ve lê didin bipiştgirtkirin.

Her borcuwazîyek di pirsîyarîya milî de yan di serhevgirtinan de ji bona Miletê /xwe/ yanjî qazancên pir gewre ji bona xwe dide bixwestin, ku Merov vêna bi xwe jî ve "bikarhatî" dide binavkirin.

37 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Pirolitarya dijî her di serhevgirtinekê de tete biderkevtin û dijê her qazanceke pir gewre tete biderkevtin. Ji wê daxwaza "bikarhatîbûnê" bête kirin, yanî li ber saza borcuwazîyê de bête govendîkirin, ango bi Kêspereştîyê ve bête biduçarîkirin.

Magelo divê li ser Merov de li nik her Neteweyekî de li ser pîrsa derbarê cihêbûnê de bi "erê yanjî na" ve bide bersivkirin?

Evaya bi xwe ve daxwazeke pir gewreyî "bikarhatî" dide bidiyarkirin.

Lêbelê di rastîya rastîyê de ew bi hîç û pûç ve tete biderkevtin; di rûwê dîtinê de bi Mêtafîzîkî ve tete biderkevtin û di rastîya jînê de ew berjêrkirina Pirolitarya ber bi berdestîya siyaseta borcuwazî ve dide biajotin. Borcuwazî her û her daxwazên xweyî milî di pêşîya pêşî de dide bidanîn. Ew wan bê bend û merc dide bidanîn.

Ji bona Pirolitarya bi xwe ve ew li jêr berjewendîyên xebata çînayetî de têtin bidanîn.

Ji alîyê dîtinê ve bi tuwane ve nayête biderkevtin, ku pêşbînî bi girawî ve bête bikirin, ku cihêbûna Neteweyekî yanjî wekhevîkirina cihê wî di mafe de ligel Neteweyekî din de dê Şûreşa Borcuwazîyê Demokrasî bide bidawîkirin.

Ji bona Pirolitarya di herdu caran jî de bi giring ve tete bidîtin, ku ew pêşvexistina Çînîya xwe bide bigirawkirin; ji bona borcuwazîyê bi giring ve tete bidîtin, ku ew vê pêşvexistina hanê bide bidujwarkirin, gava ku ew armancên wan ji bona kara armancên Netewê "xwe" ber bi paş ve didin bikişandin. Jiber vê yekê jî Pirolitarya xwe li

ser daxwazê de, ya ku jêre nêgativ têtê bigotin, der barê pêrûniştina bi Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe de dide bitêrkirin, bêyî ku ew ji bona Neteweyekî hîç tiştêkî li ser kîsê Neteweyekî din de bide bigirawkirin, bide bimisogerkirin. Dibe, ku evaya jî bi xwe jî ve "bikarhatî" neyête bidîtin, lêbelê di kar de ew bi xwe jî ve bi baştirîn misoger ve beramber bi hemû çarekirinên demokrasîyê din ve dikare bête bigirawkirin.

Pirolitarya bi xwe ve bes û bi tenha ve bi van girwakinên hanê ve dide bipêwestîkirin. Beramber bi vê jî ve borcuwazîya her Netewakî ew bi xwe ve ji bona berjendiyên xwe pêwistî bi girawkirinan ve têtê bikirin, bêyî ku ew guhpêdanekê bi zînetên Netewên din ve bide bikirin, (dibe, ku ev jî li ser kîsên wan de jî bête bikirin).

Borcuwazî berî her tiştî ji bona "bicihanîna" daxwazeke nîşankirî guhpê dide bikirin; jiber vê yekê jî her û her siyaseta wêyî bend û pestkirinê ligel borcuwazîya Netewên din de li ser kîsên Pirolitariya de têtê bidîtin.

Lêbelê ji bona Pirolitarya xurtkirina çînîya xwe beramberî borcuwazîyê, perwerdekirina cemaweran bi canê pêgîrî demokrasîyê û sosyalîstîyê ve bi giring ve têtê bidîtin.

Dibe, ku evaya jî ji bona Kêsperestan ne "bikarhatî" bête bidîtin, lêbelê ew bi xwe ve bi tenha xwe ve girwabûneke bi rastî ve dide biderxistin, girwabûneke ku têtê bi pîrbûn ve wekhevîbûna milî û bi pîrbûn ve aşîfîya milî weha beramberî derebegîyê û herwehajî pêrejî beramberî borcuwazîya milîvanî ve têtê bidîtin.

39 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Tevaya erkê Pirolitarya di pirsîyarîya milî de ji deqa dîtina borcuwazîya milvanîya her Neteweyekî "ne bikarhatî" tête bidîtin, jiber ku Pirolitarya wekhevbûna "rût" di mafê de û bi xwe jî ve hilanîna bi carekê jî ve ji biçûktirîn di serhevbûnan re dide bixwestarkirin û bi xwe jî ve hêjî bi ser de jî ve ew bi dujminê her renekî ji milîbûnê ve tête biderkevtin. Jiber ku Roza Luksemburg li ber vê de nehate biketin, wê di rêya şaşbûnên xweyî xav de ji bona bikarhatinê bi xwe ve ji Kêsperestan re nemaze daketinên kêsperestî beramberî milîbûna Rusên Mezin, derî û dergeh li ber date bivekirin.

Çira ji bona Rusên Mezin re? Jiber Rusên Mezin li Rusya de ew bi xwe ve Netewê sitemdarin û Kêsperestî bi xwe ve di warê milî de serûştî ye, ku ew xwe bi cudabûn di navbera Netewên sitemkêş û Netewên sitemdar de bide biderxistin. Borcuwazîya Netewên sitemkêş bi navê "bikarhatina" rewa ve daxwazên Pirolitarya xwe ji bona bê bend û merc piştgirtina Xwestîyên xwe didin bibangkirin. Ji tevan baştir bikarhatî tête bidîtin, ku bi sadebûn bi "herê" ve bête bigotin, ku ez ji bona cihêbûna filan Netewê nîşankirî hevalbendim, lêbelê, ne ji bona mafeyê cihêbûna hemû Netewan û kîjan ji wan jî be, ez terefdarim!

Pirolitarya bi xwe ve dijî bi karhatîbûneke wisa ve tête biderkevtin: Di çaxa ku ew Li nik pêrûniştina bi mafeyê wekhevbûnê û wekhevbûna mafê hemû Netewan ji bona pêkanîna dewleteke milî dide bihêjakirin, ew di wê çaxê jî de yekîtîya Pirolitarya hemû Netewan di ser her berjewendîyeke din re dide bigirtin û her corekî ji xwestina milî û her corekî ji cihêbûna milî ew li ser

ronahîya xebata Çînîyatîyî Kargeran de lê dide bitemaşekirin. Durûjmê bikarhatî di rastîya rastî de ew bi xwe ve bes û bi tenha ve bi durûjmê wergirtineke korî koranîyî mêldarîyên borcuwazîyê bi xwe ve têtê biderkevtin.

Ji me re dibêjin: Bi piştgirtina we ji bona mafeyê cihêbûnê hûn li milîbûna borcuwazîya Netewên sitemkêş piştgirtinê didin bikin.

Wer Roza Luksemburg ji me re dibêje û wetov jî li pey wê de Kêspereştê Sêmkoviskî dide bipilepilkirin, -bi xwe jî ve ew bi tenha xwe ve têtê biderkevtin, yê ku ew di rojnameya Wêrankeran de der barê vê pîrsa hanê de bîr û bawerîyên Wêrankeran dide biderxistin! Em bersiv dikin: Na, di vir de bi xwe jî ve çarekirineke "bikarhatî" ji bona borcuwazîyê bi giring ve têtê biderkevtin, lêbelê jî ji bona Kargeran jî bi giring ve têtê biderkevtin, ku ew di navbera du beran de bi bingehî ve bidin bicudakirin.

Tanî ku borcuwazîya Neteweyekî sitemkêş dijî Netewê sitemdar xebatê bide bikin, tanî wê derê em her û her bi her awayekî pêgirtir ve ji her Kesî bêtir ligel wê de piştê lê didin bigirtin; jiber yê me mêtirîn û pêgirtirîn Kesin, ku ew dijî sitemgêrîyê têtin biderkevtin.

Lêbelê wê hingava ku borcuwazîya Neteweyekî sitemkêş milîbûna xweyî borcuwazî dide biwênerîkirin, em dijî wê ne. Xebat dijî di serhevregirtin û zordarîya Netewê sitemgêrkirin de têtê bikin û hîç pê danînek ji bona kefteleftê li nik Netewên sitemkêş ji bona wergirtina di serhevregirtinan re rê pê nayête bidan.

41 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Heger ku em durûjmê mafeyê cihêbûnê nedin bidanîn û wî di ragiyandinê de nedin biwênerîkirin, weha dê em ne bes tenê ve ji bona kara borcuwazîyê, lêbelê jî ji bona kara Derebegan û kara Patîşahîya bi serêxwe ve ji Netewê sitemgîr bidin bikarkirin. Ev eşkerebûna hanê Kawtiskî ji mêj ve dijî Roza Luksemburg dayite bikaranîn û ev eşkerebûna hanê jî bi xwe jî ve bi rep û rast ve tête biderkevtin. Rosa Luksemburg ji metirsîya bi borcuwazîya milîyî Polonî ve "yarmetîyekê" bide bikirin, ew mafeyê cihêbûnê di bernameya Markisistên Rusya de dide binayînîkirin, bi vî karî ve ew di rastîyê de piştî Reşên Sedên Rusên Mezin dide bigirtin. Ew di rastîya rastîyê de yarmetîya hajbûna kêspereştîyê ligel di serhevregirtinên (û hêjî bedtir ji van di serhevregirtinan re) Rusên Mezin dide bikirin.

Roza Luksemburg bi sergermbûna xebata xwe ve dijî milîbûnê li Polonya de wê milîbûna Rusên Mezin date bijîbîrakirin, tevî ku niha jî ev milîbûna hanê bi xwe jî ve bi metirstirîn ve tête bidîtin, jiber ku ew bi xwe ve bi kêmtir burcuwazî ve tête biderkevtin, lêbelê jî bi serdejî ve ew bêtir bi milîbûneke derebegî ve tête biderkevtin, jiber ku ew nihajî bi xwe jî ve li pêşîya demokrasîyê û xebata Pirolitarîyê de kelemê bingehî dide bipekanîn.

Her milîbûneke borcuwazîya Neteweyekî sitemkêş bi xwedan navkeke demokrasîyî giştî ve tête biderkevtin, ya ku ew xwe dijî sitemgîrîyê dide birûkirin û em li vê navka hanê de bê bend û merc piştê lê didin bigirtin, tevî ku em keftilefta ji bona bi destketina taybetîyî milîyî xwe ve bi xurtî ve ber li ber de didin bigrtin, em beramberî Keftilefta

borcuwazîya Polonî xebatê didin bikirin, ya ku ew ji bona li Cuhana de sitemgêrîyê hd., hd. dide bikirin.

Evaya ji deqa dîtina borcuwazîyê û borcuwazîya biçûk "nebikarhatî" ve têtê biderkevtin. Lêbelê evaya der barê pirsîyarîya milî de bi xwe ve ew bi siyaseta bikarhatîyî yekane ve û ya bingehî ve têtê biderkevtin, ya ku ew bi rastî ve li demokrasîyê de, li azadîyê de û li yekkirina Pirolitarya de piştê dide bigirtin.

Bi mafeyê cihêbûnê ji bona tevan têtê bipêrûniştin; her pîrsekê li rastîyê de ya her cihêbûnekê di bin yek deqa dîtîna de dide bihijakirin, ya ku ew her mafeyekî newekhevbûnê, her di serhevregirtinekê de, her bi destketineke taybetî ve dide bidûrkirin.

De bihêlin, em cihê Neteweyekî sitemgîr bidin biwergirtin. Gelo Milet dikare bi azadî ve bete bidîtin, yê ku ew Miletên din dide bisitemkarîkînin? Na. Berjewendîyên azadîya Xelkên Rusên Mezin⁷ xebata beramberî sitemgîrîyeke wisa didin bipêwistîlirin.

Dirêjbûna bi sedan sal ve ji mêjbûna mêjûwa vemirandinên tevgerên Netewên sitemkêş de, ya ku ew di

⁷Yek bi navê L. Wl.ve ji Parîsê vê peyva hanê li gora dîtina xwe ne bi Markîsîstî dibîne. Weha ev Mîrzayê hanêyî "Superklug" (Merov dikare vê peyvê bi şeweyekî qerf ve bi" pîrî Sermezin" ve bide biwergirandin) bi tonêkî cihê ve pêkenînê ye. Ev "Sermezinê" hanê L. Wl. diyare, ku ew di xwe de dibîne, da ku ew lêgerandinekê li ser pêwîstîya nayînkirina peyvên "Xelk", "Gel" hd. de ji bernameya meyî kêmî (ji deqadîtina xebata Çînî!) bide binivîsandin.

43 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

rêya Çînîyên "Bilind" de bi rêxistin ve ji bona vê vemirandinê dihate biragiyandin, wê derbarê azadîya Miletê Rusên Mezin de bi xwe jî ve kelemên pir mezin ji evsanên hd. di serên wî de date biafirandin.

Ji bal Sedên Reşên Rusên Mezin bi agehdarî ev evsanên hanê dihatin bixwedîkirin û bidadan. Boruwazîya Rusên Mezin bi xwe ve ew bi van evsanên hanê ve tete birûniştin, yanjî ew xwe li gora wan de dide bikirin. Pirolitarya Rusên Mezin nikare bi armancên xwe ve bête bigihandin, ew nikare rê ji bona azadîya xwe bide bipahnkirin, bêyî ku ew bi rêxistin beramberî van evsanên hanê ve nede bixebatkin.

Pêkanîna dewleteke milîyî azad û serbixwe li Rusya de tanî niha bes û bi tenha ve di serhevgirtineke Netewê Rusên Mezin de hatîye bimayîn. Em Pirolitarya Rusên Mezin, yê ku em hîç li ber tu di serhevgirtinan re nadin bikirin, wehajî li ber vê di serhevgirtinê re nadin bikirin.

Em li ser zemîna dewleteke nîşankirî de didin bixebatkin, em Kargerên hemû Netewên dewleta nîşankirî bi yek ve didin bikirin, em nikarin ji bona vê rêyê yanjî rêyeke din ji bona pêşvexistina milî bi xwe ve bidin bigirawkirin, em li ser hemû rêyên di bin li dû armanca xweyî çînîtî de têtin biçûyîn.

Lêbelê Merov nikare bi dû vê armanca hanê de, bêyî ku Merov beramberî her milîbûnekê nede bixebatkin û bêyî ku Merov li ber wekhevbûna Netewên cuda de nede bikirin.

Magelo Okrayînê ji bona nimûne dê bête bextiyarîkirin, ku ew dê dewleteke serbixwe bide bipeydakirin? Evaya bi hezar pêkêrkiranan ve tete bigirêdan, yên ku ew di pêşbînîya xwe de nayêtin binasikirin.

Û bêyî ku em ji bona "texmîneke" hîç û pûç bidin bikarkirin, em bi xurtî xwe ve bi tişteki ve didin bigirtin, ku gûman lê nayête bikin: Mafeyê Okrayînê ji bona pêkanîna dewleteke wisa tete biderkevtin.

Em li vî mafeyê hanê de rêzê didin bigirtin, em di serhevqirtên Rusên Mezin de beramberî Okrayînan pişt û banîyê li wan nadin bigirtin, em cemaweran bi canê pêrûniştina bi vî mafeyê hanê ve, bi canê nayînkirina di serhevqirtinên dewletê re ya Netewekî, çijî ew jî bin, didin biperwerdekirin.

Der çengbûnan de, yên ku tevaya welatan der dewrana şûreşên borcuwazî de tere hatine biderbaskirin, pevçûn û berengarî li ser mafeyê pêkanîna dewleteke milî de ne bes tenê dikarin bêtin bikin, lêbelêjî ew dibin bêtin bikin.

Em Pirolitarya xwe ji pêşî ve mîna Dujminê di serhevqirtinên Rusên Mezin re didin bizanînkirin û di vî berê hanê de em tevaya ragiyandin û pêgihandina xwe didin bitirxankirin. Di nêçîra xwe de ji bona "bikarhatîbûnê" Roza Luksemburg erka giringî bikarhatî herwehaji ji bona Pirolitarya Rusên Mezin û pêrejî ji bona Pirolitarya milîbûnên din divê çav lê bête bikin: Erkê rojaneyî di ragiyandin û pêgihandinê de dijî hemû di serhevqirtinên milî re di dewletê de, ji bona mafe, mafeyê Wekhev ji bona hemû Netewan di pêkanîna dewleteke xweyî milî de tete biderkevtin.

45 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Ev erkê hanê (niha) ew bi xwe ve di pirsîyarîya milî de bi giringtirîn erkê me ve tête biderkevtin, jiber bes û bi tenha ve bi vî rengî ve em dikarin li ber berjewendîyên demokrasîyê de û hevgirtina li ser wekhevbûna mafeyê hemû Pirolitarîyên hemû Netewan de bidin bikin.

Dibe, ku ev ragiyandina hanê "nebikarhatî" ve di çavên Sitemgerên Rusên Mezin de û herwehaji pêrejî di çavên borcuwazîya Netewên Sitemkêş de bête bidîtin. (Ev jî yanî ew jî ji bona erîneke yanî ji bona nayîneke nîşankirî didin bidaxwazîkirin û ew Sosyal Demokratîtan bi "nenîşanîtyê" ve didin bitawanbarkirin).

Di rastîya rastî de bi xwe ve ev ragihandina hanê û bes û bi tenhaji ve ew dikare perwerdekirineke demokrasîyî rastî û perwerdekirineke sosyalistîyî rastî cemaweran bide bigirawkirin.

Bes û bi tenê ve ragihandineke wisa dikare weha mezintirîn bex ji bona aşîtya milî li Rusya de, heger ku ew dewleteke milîyî rengînî di suwarkirina xwe de bête bihiştin, herwehaji pêrejî bi pîrbûn ve bi aşîtyê ve (û ji bona xebata Çînîyî Pirolitarya bi kêmtirîn zîyan ve) perçekirina Rusya ji bona dewletên milîyî cuda dide bigirawkirin, heger ku pirsîyarîyê perçebûneke wisa no date bineçarîkirin. Ji bona di rastîyê de danasîna vê siyaseta hanê, ya ku ew bi tenha xwe ve di pirsîyarîya milî de bi siyaseta Pirolitarya ve tête biderkevtin, em dixwazin li rawestandina Liberalên Rusên Mezin de der "Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe" de û li nimûna cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê lê bidin bivenerandin.

5. Borcuwazîya Liberalî û Kêspereştên Sosyalistî der Pirsîyarîya Milî de

Me bi xwe ve date bidîtin, ku Roza Luksemburg vê eşkrebûna hanêyî tê nala "bi destketineke" xweyî bingehî ve di xebatê de beramberî bernameya Markisistên Rusya dide bidîtin: ku pêrûniştina Mafeyê Nîşankirina Çarenûs xwe mîna piştgirtinekê ji bona milîbûna borcuwazî li nik Netewên sitemkêş de tete bidîtin. Ji aliyê din de, Roza Luksemburg dibêje, heger ku Merov di bin vî mafeyê hanê de bes û bi tenha ve xebatê dijî her renekê ji zordarîya li Netewan de bête biliberketin, wê çaxê benedekê taybetî di bernameyê de pê nayete bipêwistîkirin, jiber Sosyal Demokratî bi xwe ve bi carekê ve bi dijî her zordarîyeke milî û newekhevbûna mafeyê milî ve tete biderkevtin.

Eşkrebûna yekem, mîna ku Kautsky-Kawtiskî bigir berî bîst salan bi carekê ew date bi^rukirin, gunehbarîya milî bi ser gerdena Bêgunehbarekî din ve dide biavêtin, jiber ew xwe dide biderxistin, ku Roza Luksemburg jiber tîrsa xwe beramberî milîbûna borcuwazîya Netewên sitemkêş di rastîya rastî de ew xwe di nava kara milîbûna Sedên Reşên Rusên Mezin de dide bidîtin!

Eşkrebûna duwem di bingehê xwe de dagerandineke

47 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

bi tirse ve beramberî bersiva vê pirsê têtê bidîtin: Magelo pêrûniştina wekhevbûna mafeyê milî pêrûniştina mafeyê cihêbûnê bi ber xwe ve dide bigirtin yan na?

Heger bi erê be bersiv bête bidan, wê çaxê Roza Luksumburg weha rastîya bingehîya benda nehan ji bernameya me pê têtê birûniştin. Heger bi na ve bersiv bête bidan, wê çaxê ew weha bi wekhevbûna mafê milî ve nayête birûniştin.

Li vir de ne xwe jê revadin û ne jî xwe jê dawergerandin sûd jê têtê biwergirtin! Çawan be, baştirîn şeweyê lênerîna van û hemû eşkerebûnên li jorhatî de û yên mîna wan bi xwe ve xwendekarîya rawestandina çîniyên civakîyî cuda di vê pirsê hanê de têtê biderkevtin. Ji bona Markisistan lênerîneke weha pir bi neçarî ve têtê bidîtin. Merov divê ji heyînê bide bidestpêkirin, Merov divê pêwendiyên ligel hevdûyî çîniyan de di vê deqa dayî de bide biwergirtin. Jiber ku Roza luksumburg ev karê hanê di serguhê xwe re date biavêtin, bi vî hawayî ve wê xwe tûşî gunehbarîya Mîtafizîkî, Rûtbûnê, Deqên giştî û bi carekbûnê hd. ve date bikin, ew gunehbarîya ku wê her û her dixwest, ku ew wê bi Hemberên xwe ve bide bivekirin. Evaya derbarê bernameya Markisistên /Rusya/ de, ango Markisistên hemû milîbûnan li Rusya de têtê bikin.

Magelo Merov divê ne li vir de li rawestandina Çîniyên Femandar de li Rusya de bide bitemaşekirin? Rawestandina "Birokratîyê", (em hêvîya lêbuhurandinê ji bona bikaranîna vê têgihîştina ne wird didin bikin), û rawestandina Xwedan erdên gewre ji Derebegan ji tîpê Xanedanên yekgirtî bigiştî ew têtin binaskirin: nayînkirina

bi carekê beramberî mafeyê wekhevbûna di navbera milîbûnan de û herwehaji pêrejî mafeyê çarenûs ji tete binayînkirin. Durûjmê kevin, yê ku ew ji dema Peyetîyê hatiye biwergirtin, Ortokratî, Ortodoksî, Milîbûn-têgihîştina dawî bes û bi tenê ve Miletê Rusê Mezin dide binêtkirin. Herwehaji pêrejî Okrayînî ji "Nejixwe" didin bizanîn û bi xwe ji ve li zimanê wanî milî ji de tete bizordarîkirin.

Debera em awirekê bi ser borcuwazîya Rusya de bidin biavêtin, ya ku ew ji bona beşdarbûnê, heger çijî ew ji bi tonekî pir biçûk ji ve betê biderkevtin, der desthilatîyê, qanûndanîne û serpereştîya gerandinê ji "3 axlêvê"⁸ de hatiye "bibangkirin". Ku Oktoberist⁹ der barê vê pirsê hanê de bi rastî ve li dû destrastan de dirin, li ser vê de Merov pê pêwist niye, ku pir gotinan bide biwindakirin.

⁸3. axlêva sala 1907 de Duwemîn Doma Serdarîyê ji hev hate ketin û Qanûna nuh der barê helbijartina Doma Siyemî Serdarîyê hate biderxistin, ku wê piranî ji bona Xwedanê Erdan û Sermeyedaran dida bigurawkirin.

⁹"Oktoberî" yanji "yekitîya 17. Oktober", ew Partîyeke Patîşahî bû, ya borcuwazîya Çêkirinê û Zemîndarên Mezin bû, yê ku wan aburîya xwe bi regekî sermeyedarî ve didatin bisermiyandikirin. Ev partîya hanê der Oktobera (November) (çîrya ^pêşî, çîrya paşî) sala 1905 de hate bipêkhatin. Navê partî nala nişana piştgirtinê ji bona Daxuyanîya Tizar bû, ya ku ew der 17. Oktobera (çîrya pêşiyî) sala 1905 de hatibû biderketin, ku tede soz ji bona berdana Azadîya Destûrî li Rusya de hatibû bidayîn. Kar û kirên Oktoberan bi carekê ve dijî Gel bûn, wan bi carekê ve bê qeyd û şert ji bona siyaseta hundurê û ya derveyî Tizar pişt û banî lê didan bikirin û wan li ber berjewendîya nehişî ya Sermeyedarên Mezin û Xwedan Erdên Mezin de didan bidan.

49 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Mexabin, ku hin ji Markisistan bi rawestandina borcuwazîya Liberalîya Rusên Mezin ve, yango Kadêtan¹⁰ û Progresistan¹¹ pîr kêr guh pê didin bidan. Bi vî hawayî ve her Kesekî, ku ew vê rawestandina hanê nede bixwendin û têde kûr nede biremankirin, li nik gift û gokirinê de li ser Mafeyê Netewan de der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi neçarî ve ew duçarî gunehbarîya rûtbûnê û peyvên hîç û pûçbûnê tête bikin. Devavêtinên hevdûyî di navbera "Piravda"¹² û "Rêç"¹³ de di sala çûyê

¹⁰Kadêt Endamên Partîya Demokratî Destûrî bûn. Partîya serekî ya borcuwazîya Patîşahîyî Liberalî li Rusya de bû. Partîya kadêt der Oktobera (çirya pêşiyî) sala 1905 de hate bipêkhatin. Wênerên borcuwaziyê, Xwedan Erdên Mezin û yên borcuwazîya Rewşenbîr ji bona vê Partîya hanê hatin biketin. kadêtan li xwe de navekî bi derew ve dane bikin. Wan xwe bi navê "Partîya Azadî Gel" ve didan binavkirin, lêbelê di rastîya rastî de ew hîç ji daxwaza Patîşahîya Destûrî pêve dûrtir nedihatî biçûyîn.

¹¹Pirogerisist (Pêşveketî) gurûhekî siyasîyî borcuwazîya patîşahîyî liberalîyî Rusî bû, ku rêça çûna wan sînorê nivîyî rêça çûna di navbera Oktoberan û kadêtan de bû.

¹²"Piravda" (Rastî) Rojanmeyeke rojaneyî Belşevîkîyî eşkere ye. Ew der Pêterburg de di 22. meha cotana (5. gulana) sala 1912 de dihate biderketin. Piravda her û her beramberî zordariya Polîsan dibû. Sedariya Tizarî Rojname Piravda heşt caran date bigirtin, lêbelê rojnamê di bin navin din de her û her careke din dihate biderketin: "Rabotçiya Piravda" (Rastîya Kargeran), "Sifirnaya Piravda" (Rastîya Bakur), "Piravda Tiruda" (Rastîya kar), "Za Piravda" (ji bona Rastîyê), hd... Piştî bi serketina Şûreşa Oktobera Mezin ve careke din Organê Navînîyî Partî navê xweyî berê date bivegerandin.

¹³"Rêç" (Peyv), rojnameyeke rojane ye. Ew Organê Navînîyî Partîya Kadêtan bû. Der sala 1906 de li Pêterburgê de tanî sala 1917 de dihate biderketin.

de ev rojnama serekîyî Partîya Kadêtan, ya ku ew bi şêweyekî Diplomasîyî jîr ve bi hunera xwe jê vegirtinê ve ji bersivên xweser li ser pirsên "şermezar" de nedan bikin, tevlivêjî ew hate bineçarîkirin, ku ew hin mukurên pir bi nerx ve bidin bikin.

Tevaya bîntengbûnê jiber Kongirê Xwendevanên Seransî Okrayîna di havîna sala 1913 de der bajarê Livov de hate bigirtin. Karşinasê "Okrayînî" yanjî Nivîsanê Okrayînî der rojnama Rêç de Mîrza Mogilyaniskî gotarek date bibelavkirin, ya ku wî têde remana cihêbûna Okrayînê, ya ku ji bona wê milîvanê Sosyalistî Dontisov li ber de dida bikin û Kongirê navbird pê biryar date bidan, bi neqencdîtirîn peyvên civînan ("peyva di tayê de", "jiserxweçûyî") û.h.d. didatin bibarandin.

Rojnama "Rabotçiya Piravda", ya ku wê bi hîç hawayekî ve ligel Mîrza Dontisov de piştgirtina xwe neda biderxistin û bi eşkerebûn ve wêna date bigotin, ku ew bi milîvanekî Sosyalistî ve tête biderkevtin, ku pir ji Markisistên Okrayînê ne di bîr û bawerîya wî de têtin biderkvtin, tevlivêjî wê date bizanîn, ku awazê "Rêç", rastir: /di koka xwe de şêweyê pîrskirina pîrsê ji bal Rêç/ de, ji bona Demokratekî Rusên Mezin yanjî ji bona Mirovekî, ku ew nala Demokratekî dixwaze bête biderxistin, tanî radeyekî bi giranî ve tête bihistin û ew nabe bête bigotin, (temaşê li Bergên Lenin, Çapa Çarem, Bergê Nozdehem, bi Rusî, R. 236/237 bidin bikin. Belavker).

51 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Debara "Rêç" Mîrzayên Dontisov xweser nerast bide biderxistin, lêbelê ji bona yek Organê Rusên mezin, ya ku ew xwe bi Demokratî ve dide binavkirin, di kokê de pê nayête bikevtin, ku ew azadîya cihêbûnê û /mafeyê/ cihêbûnê di ser guhên xwe re bide biavêtin. Piştî derbasbûna çend mehên din Mîrzayê Mogilyanskî di jimara 331 de der "Rêç" de hin "daxuyanî" datin bibelavkirin, gava ku çavên wî di rojname Okrayînî "Şilyaxî"¹⁴ çapa Livov de li bersivdanên Mîrzayê Dontisov de hatin bikevtin, yê ku wî jî pêrejî di nav re jî daye birûnkirin, ku "bes û bi tenha çapemenîyên Sosyal Demokratê Rusî hêrîşa şovînista Rêç mîna pêwist lekedar (daxdan?) dane bikirin". "Daxuyanîyên" Mîrzayê Mogilyanskî dihatin bipêkhatin, ku wî sê caran dida bivegerandin: "Rexne li ser raçêtên Mîrzayê Dontisov de date bigirtin" "hîç pêwendîyekê bi carekê ve ligel nayînkirina Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe nade bidîtin". "divê Merov bêje", Mîrzayê Mogilyanskî date binivîsandin, "ku "Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de" bi xwe jî ve ew tiştê perest "(Bibhîzin! Bibihîzin!)" nayête biderkevtin, ku li ser wî de hîç rexne divê neyête bigirtin: Mercên nesaxî di jîyana Netewan de dikarin mêldarîyên nesaxî der barê Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bidin bidurustkirin û van mêldarîyan bidin bidiyarkirin, hêjî nayête bigotin, ku Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de tête binayînkirin."Wek Merov ji xwe re dibîne, ev peyvên hîç û pûçên Liberalekî li ser "tiştên

¹⁴"Eşliyaxî" (Rê), rojnameya organa yekitîya Xwendevanên Okrayînî bû, ya ku wê rêça milî pîrozdkir. Ev rojnameya hanê ji cotana sala 1913 de tanî avdara sala 1914 de dihate bibelavkirin.

perest" de bi carekê li gora cewhera peyvên hîç û pûçên Roza Luksemburg bûn. Bi diyarî ve Mîrzayê Mogilyanskî dixwest bersiveke xweser li ser pîrsa tê xwe jê bide bidagerandin:

Magelo ew bi Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa Siyasî ve, yanî bi Mafeyê Cihêbûnê ve pê têtê birûniştin yanjî na? Rojnama "Pirolitarskiya Piravda" (Jm.4. di 11. Dêsembera sala 1913 de).

Ev pîrsa hanê bi xwe ve /rast û durûst/ ji bona Mîrzayê Mogilyanskî û herwehaji pêrejî wê ew ji bona /Partîya/ kadêtan date bikin. (Temaşeyî Bergê Nozdehem, Çapa Çaremî Rusî, R. 475/477 bidin bikin. Belavker).

Rojnama Rêç di pişt re (di Jm .430 de) daxuyanîyeke nemorkirî, ango daxuyanîyeke Mîrî bi navê Civata Serpereştîyê date bibelavkirin, ya ku ew li ser vê pîrsê de bersivê dide bikin. Ev bersiva hanê di sê deqan de dihêle xwe bi serhev de bide bidan:

1. Di benda 11 de ji bernameya Partîya Kadêt (Partîya Destûrîyî Demokratî) xweser, kûr û diyar li ser "Mafeyê Azadîya Ferhengîyî Çarenûsa" Netewan de hatîye bipeyivandin.

2. Rêç dide bigirwakirin, ku "Pirolitarskeya Piravda" Çarenûsê ligel Perçebûnê de, ligel Cihêbûna vî Netewî yanjî yê din de "bi bêhêvîbûn ve dide bitevlihevkin".

3. "Bi rastî jî vecarekê ji caran jî Kadêtan liberxwedana ji bona "Mafeyê Newetan di Cihêbûna wan de" ji dewleta Rusî bi ser milên xwe ve nedane bihilgirtin". (Li gotara "Liberalîya Milî û Mafeyê Çarenûsî Netewan de" der "Pirolitarskeya Piravda" Jm. 12 ji 20 berfbara 1913 de bide bitemaşekirin.) (Li vî Bergê bîstemî Elmanî, R.43-45, bide bitemaşekirin. Belavker.)

De bihêlin, em di pêşî de guhê xwe bi deqa duwemî daxuyanîya "Rêç" de bidin bidan. Bê bi çi eşkerebûnê ve ew ji bona Mirzayên Sêmkoviskî, Libman, Yorkêwitç û Kêspereştên din re dide bidiyarkirin, ku qêjîn û qîrînên wan derbarê "Nediyarbûna" yanjî "Nenîşankirina" têgihîştina "Mafeyê Çarenûsê" ew /di rastîyê de/, ango ji deqa dîtina rastîya pêwendîyên bi hevkerkirina Çînîyan û xebata Çînîyatî de li Rusya de bes û bi tenha ve ew /bi sadebûn ve careke din kalandina/ bi peyvên borcuwazîya Liberalîyî Patîşahî tete biderkevtin. Gava "Pirolitarskeya Piravda" ji bona Mîrzayê Rewşenbîrên "Demokratên Destûrî re" ji Hevalbendên "Rêç" re /Sê/ pirs date bikirin:

1. Eya hûn didin binayînkirin, ku der seranserî mêjûwa demokrasî de di nava Miletan de, nemaze ji nivê duwemî sedsalên nozdehan de di bin Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa Netewan de bi xwe Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa wanî Siyasî, Mafeyê pêkanîna dewleteke milîyî Serbixwe ve tete biliberketin?

2. Eya hûn didin binayînkirin, ku biryara bi nav û dengînê Kongirê Sosyalistîyî Navnetewî ve der London de di sala 1896 de bi xwe jî ve di wê jî de ew liberketin bi xwe ve dihate buditin?

3. Eya hûn di dawî jî de didin binayînkirin, ku Pilêxanov, yê ku wî ji mêj de, ji sala 1902 de li ser Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe de daye binivîsandin, bi xwe jî ve di bin jî de ew bi Mafeyê Nişankirina Çarenûsa Siyasî ve dihate biliberketin? -Gava "Pirolitarskeya Piravda" ev hersê pirsên hanê dane bikirin, Mîrzayên kadêtan xwe di nava perda bédengbûnê de dane birapêçandin.!!

Wanan bi hîç gotinekê ve persiv nedan bikirin, jiber wan nizanîbû, bê ka çî bersivê divê ew bidin bikirin. Ew bi vê bédengbûnê ve duçarî pêrûniştinê bûn, ku "Pirolitarskeya Piravda" bi carekê ve li ser rastîyê de bû. Bare bara Liberalan li ser nediyarbûna tégihîştina "Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe" de û bi serdejî ve, ku Sosyal Demokrat wê ligel Perçebûnê de "bi bêhêvîbûn didin bitevlihevkin", evaya bi xwe jî ve bes û bi tenha ve nala karekî tète bidîtin, ku ew pirsê bi xwe ve dide bişaşûmaşokirin, da ku ew xwe ji pêrûniştina vê bîr û bawerîya bingehî bidin bidûrkirin, ya ku ew ji bal demokrasîyî de bi giştî ve pê hatîye bibiryardan.

heger ku Mîrzayên Sêmkovskî, Libman û Yorkêvitç ne

55 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

weha nezan bihatana bidîtin, dê wê çaxê ew bi şermezari ve bihatana biderkevtin, ku ew xwe li pêş Kargeran de bi canê /Liberalîyê/ ve bidin biderxistin. Lêbelê emê hêjbêtir herin.

"Pirolitarskeya Piravda" "Rêç" bi pê rûniştinê ve date bineçarkirin, ku peyvên li ser Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa "Ferhengî" de di bernameya kadêtan de ew bi xwe ve têgihştina Mafeyê Nîşankirina Çarenûsî Siyasî dide binayînkirin.

"Bi rastî jî ve bi carekê ve ji caran jî Kadêtan li ser milên de xwe nedane bihildan, ku ew ji bona Mafeyê "Netewan di Cihêbûna wan de "ji dewleta Rusî li ber bidin bidan" -Ev peyvên hanêyî Rêç ne bêsebeb "Pirolitarskeya Piravda" ji bona "Novoyê Virêmya"¹⁵ û "Sêmştişina"¹⁶ mîna nimûna "Hevalbendîya" Kadêtên me bide bitemînînkirin. Rojnama "Novoyê Virêmya", ya ku ew bi xwe ve bi carekê ve hîç kêşê ji destên xwe nade biberdan, ku ew "Cuhan" bide binavkirin û ji bona kadêtan hemû cinêwan bide bidan û herwehajî wê di jimara xweyî 13563 jî de date bidazanîn: "Çi yê beramberî Sosiyal

¹⁵"Novaya Viremya" (Dema Nuh), rojnameyeke rojane bû, ku ew ji sala 1868 de çirya pêşiyî (Oktobera) sala 1917 de der Pêterburg de dihate bibelavkirin. Di pêşî de rojnama Liberalên liserxwe bû, lêbelê ji sala 1876 de ew nala Organê Xelkên Kevneperest ji Xanedanan, Karmendên Bilind û Birokratên Serdaryê dihate biderketin.

¹⁶"Zimiştiçîna" (gundîfî), rojnameya rojaneyî Sedên Reş bû. Organê Wênerê Perê Rastî Sergermî Doma Serdaryê bû. Li pêterburg de ji axlêva sala 1909 de tanî reşemeha (Februwera) sala 1917 de hate biderketin.

Demokratana şarezayeke Siyasîyê eşkere dida bipêkanîn", (ango pêrûniştina bi Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de û di cihêbûnê de).

"Weha vaye ew jî niha bi xwe jî ve di navbera kadêtan de bi xwe jî ve dayite bidestpêkirin, ku bîr û bawerîyên cuda bide biberzkirin". Kadêtan bi xwe jî ve di kokê de rawestandineke bi xwe ve mîna rawestandina Novoyê Wirêmya date biwergirtin, wan datin bidazanîn, ku "bi rastî jî ve carekê ji caran jî wan li ser milên de xwe nedane bihildan, ku ew ji bona Mafeyê Netewan di Cihêbûna wan de ji dewleta Rusî li ber bidin bidan".

Belê li ser vê de tanî radeyekî Mlîbûna Liberalîya kadêtan Merovanîya wan ligel Purişkêvitç¹⁷ û bestandina siyaseta wan ji alîyê Êdyologî û karî de tête biavakirin. "Pirrolitarskeya Piravda" der vî barî de date binivîsandin: "Mîrzayên Kadêtan ji xwe re mêjû dane bixwendin û bi çakî ve ew zor dizanin, bê ka , heger bi nermî jî bête bigotin, pêrabûnên serbirînan di rastîya bikaranîna vî Mafeyê de ji bal Purişkêvitç de, yê ku pê bigirin û bermedin¹⁸, çî pir caran dayite bianîn".

Tevî ku wehajî Kadêt kanîya derebegîyê û rûçikên desthilatîya giştîyî Purişkêvitçyan pir bi başî didin binasîn, ew xwe tevlivêjî bi carekê jî ve li ser wê zemînê de didin

¹⁷ Porişkêvitç- Zemîndarên Mezin, Hevalbendên patîşahîtiyê û Danerên Sazîmana Kevneperestîyî "Yekîtiya Miletê Rus" bûn.

¹⁸Bigirin û bibendin", Têgihîştineke der zimanê Rusî de ku ew kar û barên Polîsan dide bipesindan. Ji nivîsta Nivîsvanê Rusî Gileb Ospinskî hatîye biwergirtin.

57 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

bidanîn, ya ku li ser de bi xwe jî ve ji bal vê Çînîya hanê jî de pêwendî hatine bivejandin û sînor hatine bikişandin.

Tevlivêjî ku wan jî pir bi başî ve didatin bizanîn, bê ka çend di pêwendîyan û sînoran jî de ne Ewropî ne, dijî Ewropî ne (Asyayî ne, meyê dê bigota, heger netirsa me ba, ku evaya belkî beramberî Çapanan û Çînîyan bi xerabîyeke ne di cêhê xwe de bête bitingînîkirin), yên ku ew ji bal vê Çînîya hanê hatine bivejandin yanî hatine bidanîn, Ev Mîrzayên Kadêtên hanê bi wan va nala bergira bi carekê ve bergirtî pê têtin birûniştin. Evaya jî bi xwe jî ve xwe bi li gorkirinekê ji bona Purişkêvitçyan de têtê biderkevtin, ku ew xwe li ser zikên xwe de ber bi wan ve bidin birakişandin, tirse ji windakirina cihên xwe, liberxwedana ji bona Purişkêvitçyan bermabrî tevgera gelêrî, bermberî demokrasîyê bi xwe ve têtê biderkevtin. "Pirlitarskeya Piravda" der vî barê hanê de date binivîsandin:

"Ku evaya xwe di rastîya rastîyê de xwe li gorkirina ji bona berjewendîyên Derebegan, ji bona bedtirîn evsanên milîyên Netewê zalkirî de li şûna xebateke lidarxistî de beramberî van evsanên hanê de dide biderxistin". Mîna Kesan, ku ew hinekî li ber mêjûwê de dikevin û daxwaza Demokratîyê didin bikirin, Kadêt carekê ji caran jî ew nadin bihewildan, da ku ew bêjin, ku Tevgera Demokratî, ya ku ew di rojên me de ji bona Ewropa Rojhilatê herwehaji pêrejî ji bona Asya jî têtê binîşankirin, ya ku ew vê û wê li gora nimûneya welatên sermeyedarîyî bajartî de dixwaze bide biveguhertin -ku ev tevgera hanê divê hemû sînoran bi her hawayekî ve neguhertî bide bihiştin, yên ku ew di dewrana derebegyê de hatine bidanîn, di dewrana ku têtê desthilatîya bi carekê ve ya Purişkêvitçyan bi zal ve dihate biderkevtin û Komên pir mezin ji borcuwazîyê û ji

borcuwaziya biçûk jî ji mafeyên xwe bi bê pişk û par ve dihatin biderkevtin. Ku ev pirsiyariya rûdayî bi devavêtinê ve di navbera" Pirolitarskeya Piravda" û "Rêç" de bi hîç renekî ve bi tenha ve bi yek pirseke wêjeyî ve nedihate biderkevtin, lêbelê ew bi xwe ve bi pirseke siyasîyî rojaneyî rastîyî vêkevî ve dihate biderkevtin, evaya jî bi xwe jî ve tanî radeyekî Konfîrensê dawîyî Partîya kadêtan jî 23. tanî 25. avdara sala 1914 de date bîşkerekirin.

Di Raporta Mîrîyî "Rêç" de (Jm.83 ji 26. avdara sala 1914 de) em li ser vî Konfîrensî de didin bixwendin: "Pirsiyariyên milî jî nemaze bi germî ve hatin bigiftûgokirin. Wênerên Kiyêvê, yên ku N. W. Nêkrasov û A. M. Kolyubakin tev li wan bûn, dane bixuyanîkirin, ku pirsiyariya milî pêkêrkirineke giringî ber bi sitewandinê ve tête bihatin, ya ku Merov divê xwe bi pêgîrîtir ve ji berê pê bide bimijûlkirin.

F. F. Kokoşkin jî date xuxuyanîkirin "(ku bi xwe ve "lêbelêjî" li gora "lêbelê" de ya ku ew ji Şîşedrinşin tête biderkevtin- "Guh ji anîyan bilindtir şîn nabin, na, ev vê nakin"), "ku herwehajî bername û wisajî serpêhatîya siyasî tanî niha jî bi karanîneke pir ve bi wiryayî ve ji bona "Formilên kişandar" yên "Mafeyên Milî di Nîşankirina Çarenûsa xweyî Siyasî de" didin bipêwîstkirin."

Ev temaşekirinên tanî radeyekî pir bilindî bi nerx ve der Konfîrensê Kadêtan de gewretîrîn guhpêdana hemû Markisistan û hemû Demokratîtan bi ser xwe ve didin birakişandin. (Di nava du kevanan de tête bibîrxistin, ku

59 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

rojnama "Kiyêvskeya Misêl"¹⁹, ya ku ew bi diyarî ve zor agehdar tete bidîtin û ew remanên Mirzayê Kokoşkin bêgûman rast careke din dide bivegerandin, da pêvekirin, ku kokoşkin metirsiya "Herifandina" dewletê bi taybetî ve date biberzkin, ku wî ew ji bona nimûne bi eşkere ve mîna tirsfirandinekê ji bona Beramberên xwe date bikirin).

Raportê Mîrîyî "Rêç" bi xwe be bi rengekî diplomasiyî pir hozan ve hatîye birêxistin, da ku ew pê ta pê tê kêmtir bide biderxistin, da ku ew pê ta pê tê pirtir poşandî bide bihiştin.

Lêbelêjî tevliwêjî di rûçikên bingehî de tete bidiyarkirin, bê ka di Konfirensê Kadêtan de çi hatîye bikirin. Nemayendên Konfirens, yanî borcuwazîyên Liberalî, yên ku ew li ser rewş û zînetê Okrayînê de bi agehdarî ve dihatin biderkevtin, û Kadêtan "Çep" bi xwe ve pirs rast û durûst li ser Mafeyê Nişankirina Çarenûsa Siyasîyî Netewan de datin bikirin. Bêyî vena dê Mîrzayê Kokoşin hîç bi pêwistîyekê ve pê nehata biduçarkirin, ku ew bi karanîneke pir ve bi wiryayî ve ji bona vê "Formila" - Rêzana- hanê bide bibîrxistin. Di bernameya Kadêtan de, ya ku ew bi rewşên bîni li nik Wênerên Konfirensê Kadêtan de bi nas ve dihat biderkevtin, bi xwe jî ve ne Mafeyê "Siyasî", lêbelê Mafeyê "Ferhengî" di Nişankirina Çarenûsa xwe de dihat bidîtin.

¹⁹"Kiyêvêskaya Mêsîl" (Remana Kiyêv), rojnameyeke rojaneyî borcuwazîyî Liberalî ye, ya ku ew ji befirbara (Dêsembera) sala 1906 de tanî çirya pêşîyî (Oktobera) sala 1918 de der Kiyêvê de dihat biderketin.

Weha bi vî rengî ve Mîrzayê Kokoşkin li ber bernameya beramberî Wênerên ji Okrayînê de, beramber bi Çepên kadêtan ve dida bidan, wî li ber Mafeyê "Ferhengî" de beramberî Mafeyê "Siyasî" Nîşankirina Çarenûsa xwe dida bidan. Bi carekê ve bi xwe ve têtê bidiyarkirin, ku Mîrzayê Kokoşkin, gava ku ew beramberî Mafeyê "Siyasîyî" Nîşankirina Çarenûsê hate bidakevtin, gava ku wî tirs "Herifandina Dewletê" li ser dîwêr de date binişikandin û rêzana "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa Siyasî" nala "kişandarî" date binîşankirin, (bi carekê ve li gora remana Roza Luksemburg de!), bi vê wî li ber Liberalîya Milîyî Rusên Mezin de beramberî Perçeyên "Çeptir" yanî Demokratir ji Partîya Kadêtan û beramberî borcuwazîya Okrayînê de dida bidan. Mîrzayê Kokoşkin di Konfirensê Kadêtan de hate biserkevtin, mîna ku ew ji peyvoka mukurhatî "lêbelêjî" di Raporta "Rêç" de têtê bidiyarkirin.

Liberalîya Milîyî Rusên Mezin di nava kadêtan de hate biserkevtin. Magelo dê ev biserkevtina hanê nede bikin, ku ew dê mejîyên wanên kêr hiş di nava Markisistên Rusya de bide bişiyarkirin, yê ku ew di tapanên Kadêtan de didin bipêlêkirin û pêrejî wan pê daye bidestpêkirin, ku ew ji "Formêlên -Rêzanên- Kişandarî Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xweyî Siyasî" de têtin bitirsandin? "Lêbelêjî" dê emê li zincîra remanên Mîrzayê kokoşkin de di navkeka wan de lê bidin bivenerandin.

Gava ku Mîrzayê Kokoşkin xwe li ser serpehatîya siyasîyî tanî niha jî de date bidan, (ango diyare, li ser serpehatîya sala 1905 de, ya ku têtê borcuwazîya Rusên Mezin li ser di serhevgirtinên xwe re tirs pê hate biketin û

61 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

di rêya tirsaxwe re jî tirs bi Partîya kadêtan ve jî date bivedan), gava wî tirsax "Herifandina Dewletê" date biberkirin, wî ji bona wê liberketineke pir gewre date bidiyarkirin, ku Mafeyê Nişankirina Çarenûsa Siyasî bi xwe ve ew tiştekî din ji bil Mafeyê Cihêbûnê û Pêkanîna Dewleteke Milîyî Serbixwe nikare bide biderxistin.

Li vir de ev pirsax hanê xwe dide bikirin, magelo çawan divê Merov li van metirsîyên Mîrzayê Kokoşkin de ji deqa bidîtina demokrasîyê bi giştî ve û ji deqa dîtina xebata Çîniyatîyî Pirolitarî bi taybetî ve bide bitemaşekirin? Mîrzayê Kokoşkin dixwaze bi me ve bide bibawerkirin, ku pêrûniştina bi mafeyê cihêbûnê ve metirsîya "Herifandina Dewletê" dide bigewretirkin.

Evaya bi xwe jî ve ji deqa dîtina Pasevanê Bajêr Mimretzov ligel durûjmê wî bi xwe de tete biderkevtin: "bigirin û bibendin". Ji deqa dîtina demokrasîyê bigiştî serberjêrbûna wêna bi xwe ve dide biderxistin: Pêrûniştina bi mafeyê cihêbûnê ve metirsîya "Herifandina Dewletê" dide bikêmtirkin.

Mîrzayê kokoşkin bi carekê ve bi xwe ve bi canê remana Milîvanan ve dide bibîrkin. Wan di Kongirê xweyî partîyî dawî de beramberî Okrayînê "Masepistan" gurmînî didan bikirin, ku tevgera Okrayînê -Mîrazayê Savinko û Hevalbendên xwe berambar dikirin- girêdana Okrayînê ligel Rusya de metirsîya lawazbûna wêna dide bikirin, jiber Nemsax girêdanên xwe di rêya siyaseta xweyî dildarîyê de ligel Okrayînê de dide bixurtkirin! Evaya jî bi xwe jî ve nayête biliberketin, ma çima jî Rusya bi xwe jî ve nikare bide bikirin, ku girêdana ligel Okrayînê jî de

Rusya bi xwe jî ve di wê rêyê de bi xwe re jî bide "bixurtkirin", ya ku ew Mirzayên Savinko û Hevalbendên xwe Nemsî pê didin bitawanbarkirin, ango di rêya, ku Merov ji bona Okrayînê de azadîya bikaranîna zimanê dê, Xwedmoxtarîyê, Pêkanîna Civateke Perlemanîyî Ewtonomî hd. bide bigirawkirin?

Bîr û bawerîyên Mîrazyên Savinko, Kokoşkin û Hevalbendên wan bi carekê ve ew ji aliyê Logîkê -hiş-xurû bi pêkanîna xwe ve û bi bêvacîya xwe ve mîna hev têtin biderkevtin. Magelo bi diyarî ve nayête bidîtin, ku dê milîbûna Okrayînê weha bêtir bi welatekî nîşankirî ve deha xurttir bête bibestandin, li gora deha bêtirbûna azadîya vê milîbûna hanê de di vî welatê hanê de tete bipeydakirin?

Diyar dibe, ku Merov nikare vê rastîya sade bide binayînkirin, bêyî ku Merov ligel hemû bingehîyên diyarîyên demokrasîyê de bi xurtî ve dev ji wan bide biberdan. Magelo ji bona milîbûneke wisa ji milîbûnan jî azadîyeke gewretir ji ya mîna azadîya cihêbûnê, azadîya pêkanîna dewleteke milîyî serbixwe dikare bête bidîtin?

Da ku em vê pîrsa hanê, ya ku ew ji bal Liberalan (û yên dinên de, yên ku ew ji nezanînê li dû wan de didin bipilepilkirin) tete bişaşûmaşokirin, hêjbêtir bidin bidiyarkirin, em dixwazin nimûneyeke bi carekê sade ve bidin bipêşkeşkirin.

Debera em pîrsiyarîya Jinberdanê bidin biwergirtin. Roza luksemburg di gotara xwe de daye binivîsandin, ku di dewleteke demokrasîyî navînî de ligel xwedmoxtarîya

63 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

de bi carekê ve ji bona perçeyên heremên wêyî cuda jî şaxên danîna yasayên bingehî, di nava wan jî de danîna yasayê li ser Jinberdanê jî de, ji bona desthilatîya parlemana navînî divê bête bihiştin.

Ev xemxwarîya hanê ji bona girawkirina azadîya Jinberdanê di rêya desthilatîya Serdarîya Navînî de ya dewleta demokrasî tanî radeyekî bi cihê liberketinê ve tête biderkevtin. Kevneperest ew bi xwe ve bi dijî azadîya Jinberdanê ve têtin biderkevtin, ew didin bidaxwazkirin, ku Merov wê bi "wiryayî" ve bide bikaranîn, û ew qîj dikin, ku ew "Jihevexistina Malê" dide biderxistin. Demokrasî beramberî vêna di wê bîr û bawerîyê de tête biderkevtin, ku Kevneperest ew bi xwe ve vira didin bikirin û di rastîya rastîyê de ew bi xwe ve li ber desthilatîya bi carekêyî Polisan û Bîrokratan de, li ber di serhevregirtinên tuxmekî de li ser yê din de û li ber bedtirîn zordarîkirina ser Pîrekî de didin bikirin; ku azadîya Jinberdanê di rastîya rastî de ne "Jihevexistina" girêdanên malitîyê dide biderxistin, lêbelê bi beramberî vê ve ew bêtirkirina hevqirtina wê li ser bingehên demokrasîyî yekaneyî de didin bikirin û ew wê bi hîmkirî de di civaka bajartî de dide biderxistin.

Hevalbendên Azadîya Çarenûsê ango Azadîya Cihêbûnê didin bitawanbarkirin, ku ew bi perçebûnê pal pê didin bidan, ev bêvacîya hanê bi xwe jî ve û ev vira hanê bi xwe jî ve weha tête biderkevtin, mîna ku Hevalbendên Azadîya Jinberdanê didin bitawanbarkirin, ku ew bi tar û markirinên girêdanên malitîyê pal ve pê didin bidan. Weke mîna ku di civaka borcuwazî de liberxwedanên di serhevqirtinan re di Tenfiroşyê de, yên

ku li ser wan Jinanîna borcuwazîyê xwe de dide bidanîn, dijî Azadîya Jinberdanê têtin bidakevtin, wehajî di dewleta sermeyedarîyê jî de nayînkirina Azadîya Mafeyê Çarenûsa xwe, ango Mafeyê Cihêbûna Netewan, bes û bi tenha liberxwedanekê ji bona di serhevgirtînen Netewê zalkirî de û li şeweyên Polîsî de di Serpereştîyê de bi zîyana şeweyên Demokarasîyê ve dide biderxistin. Bêgûman siyasetbazî, ya ku ew ji tevaya pêwendîyên civaka sermeyedarîyê tête biderketin, hin caran peyvên hîç û pûç û carnar jî peyvên sadeyî bêvac jî ji bal Parlemevanan û Nivîsvanên Siyasî jî de li ser cihêbûna vî Netewî de yanjî yê din de bi xwe re dide bianîn. Lêbelê jî bes û bi tenha jî ve Kevneperest ew dikarin xwe di rêya peyvên wisa hîç û pûç de bihêlin bêtin biveciniqandin, (yanjî weha bidin biderxistin, mîna ku ew hatine biveciniqandin). Her Kesê li ser deqa dîtina demokrasîyê de, ango biryardana pirsîyarîya dewletê di rêya cemawerên Xelkê de tête birawestandin, ew weha pir bi başî ve dide bizanîn, ku di navbera peyvên hîç û pûçên Siyasîbazîvanan de tanî biryardana cemaweran hêjî "bi carekê ve dûrbûnên zor mezin têtin bidîtin".

Cemawerên Xelkê li ser serpehatîyên xweyî rojane de zor bi başî ve kêra têkelhevbûnên Ciyografî û Aburî, Qazancên Bazareke Mezin û Dewleteke Mezin didin bizanîn û bes û bi tenha ve wê çaxê dê ew bi cihêbûnekê ve bêtin birûniştin, gava ku sitemgêrîya milî û pevçûnên milî jiyana ligelhev de bi carekê ve nema dikarin bidin bihiştin, ku ew bête bihilgirtin û hemû û her rengêkî ji pêwendîyên aburî ew didin biwêrankirin. Weha di çaxeke wisa de dê berjewedîyên pêşveketina sermeyedarîyê û azadîya xebata çînîyatî bi xwe jî ve di rêya wan Kesan de

65 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

bêtin biwênerkirin, yên ku ew xwe didin bicihêkirin.

Wehajî Merov jî ji kîjan alîyê jî liberhevdanên Mîrzayê Kokoşkin bide bitemaşekirin, ew her û her xwe nala popekî ji pêvacîyê û xwe nala hîç û pûçbûnekê beramberî bîr û bawerîyên demokrasîyê de didin biderxistin. Lêbelê piçek ji hiş jî di nava van liberhevdan de têtê bipeyda kirin; ew jî bi hişê qazancên çînîyîyên borcuwazîya Rusên Mezin ve têtê biderkevtin. Mîrzayê kokoşkin, herwehajî pêrejî mîna piranîya Partîya kadêtan bi xwe jî ve bi Peyayekî ve ji bona kîsî pûlê vê borcuwazîyê bi xwe ve têtê biderkevtin. Ew li ber di serhevgirtinê wê de bi bigistî ve, li ber di serhevgirtinê wêyî dewletê re bi taybetî ve dide bidan, ew li ber wan de ligel Purişkêvitç de, di yek berî de ligel wî de dide bidan, - bes û bi tenha ve Purişkêvitç bêtir bi şîva Peyetîyê ve dide bibawer kirin, di hingava ku Kokoşkin bi Hemserîyên xwe ve dide bidanîn, ku bi vê şîva hanê ve der sala 1905 de qirçîneke pir xurt pê hate biketin û ew xwe bêtir li ser destikên borcuwazîyê de ji bona xapandina Milet de didin bihiştin, ji bona nimûne li ser wê de ew borcuwazîyên biçûk û Cotkaran bi Reşkê "Herifandina Dewletê" ve didin bitirsandin û ew wan bi peyvên perdedar ve li ser biyekkirina "Azadîya Milet", rabûn û rûniştên mêjûyî de hd. didin bixapandin.

Dujminatîya Liberalan beramberî bingehe Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xweyî Siyasî de bes û bi tenha yek liberkevtineke wêyî Çînîtîyî rast têtê biderkevtin: Milîbûna Liberalî, liberdana ji bona di serhevgirtinên borcuwazîyî Rosên Mezin de di Dewletê de têtê biderkevtin.

Kêspêrestên di navbera Markisistên Rusya de, yê nemaze di niha de, der pêla Rêstika ji 3. axlêvê de, dijî Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi hêrişê xwe ve dane bidestpêkirin, Wêrankerê Sêmkovskî, Libmanê Bundî, Borcuwazîyê Biçûkî Okrayînî Yurkêvitç û bê ka çawan jî ew tevde bi heve re jî têtin binavkirin, bi rastî ve ew bi sadebûn ve bi dû Liberalîyên Milî ve hatine bikevtin û ew ji bona genîkirina Çînîya Karger bi remanên Liberalîyî Milî ve didin bikarkirin.

Berjewendîyên Çînîya Karger û xebata wî dijî sermeyedariyê tevaya piştgirtinê û jihevneketina hevgerîna Kargerên hemû Netewan didin bipêwistkirin.

Ew liberxwedanê beramberî Siyaseta milîyî borcuwazî didin bipêwistkirin, heger ku ew kîjan milîbûn jî bête bidîtin. Jiber vê yekê jî dê ji ber Armancên Siyaseta Pirolitarya û jêrdestkirina Kargeran jêrî Siyaseta borcuwazîyê bi dawerandinek ve bête biderkevtin, herwehaji heger jî ku Sosyal Demokrat jî Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe, ango Mafeyê Netewên jêrdest di Cihêbûna de bixwestana bidna binayînîkirin, herwehaji heger jî ku Sosyal Demokrat jî bidin bidestpêkirin, ku ew her dawxwazeke milîyî ya borcuwazîya Netewên jêrdest jî pê bidin bipiştgirtin. Ji bona Kargerê bi kirê ve ew bi xwe ve bi carekê ve mîna hev têtin biderkevtin, heger ku ew bi pîrbûn ve ji bal borcuwazîya Rusên Mezin de bête biçewisandin, ya ku jê re beramberî Burcuwazîya Nerusî pêşekî têtin bidîtin, yanji heger jî ku ew jî ji bal borcuwazîya polonî (lehistanî) de bête biçewisandin, ya ku jê re beramberî borcuwazîya Cihûtî jêre pêşekî têtin bidîtin hd...

67 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Ji bona Kargerê bi kirê ve, yê ku ew li ser berjewendîyên çînîya xwe de pê hatîye bişiyarkirin, di serhevregirtinên dewleta borcuwazîyî Sermeyedarên Rusên Mezin de ew bi xwe jî ve li nik wî jî de mîna sozên Sermeyedarên Polonî û yaxud sozên Sermeyedarên Okrayînî bi xwe ve têtin biderkevtin, yên ku ew buhuştê li ser zemînê de didin bipeydakirin, heger jî ew jî bi xwe jî ve di serhevregirtinên dewletê de bi xwe ve bi destên xwe ve bidin bixistin. Pêşveketina sermeyedarîyê ber bi pêş ve gavan dide biavêtin û ew, weha jî yanjî bi regekî din jî ve, di dewleteke yekanîyî bi milîbûnên pir renga reng ve her wehajî di dewletên milîyî taybetî jî de dê bête bipêşvexistin.

Bi her corekî ve Karkerê bi kirê ve pêşberê çewisandinê têtin bihistin û xebateke bi serketî ve dijî vê çewisandina hanê serxwebûna Pirolitarya ji milîbûnê dide bipêwistkirin, weke ku têtê bigotin, divê bi carekê ve bêbendîtiya Pirolitarya di xabata vêketî de di navbera borcuwazîyên Netewên cuda de ji bona ji pêşekîyê bête bidîtin.

Biçûktirîn pişt û banîkirin ji bona di serhevregirtinên borcuwazîya milîbûna "xwe" de ji bal Pirolitarya Neteweyekî ji Netewan dê ew bi neçarbûn ve lêgûmankirinê li nik Pirolitarya Netewên din de bide bipeydakirin, dê ew piştgirtina Çînîyî Navnetewîyî Kargeran bide bilawazkirin, dê ew bi dilşadbûna borcuwazîyê ve di nava xwe de bête dubendkirin. Nayînkirina Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe yaxud Mafeyê Cihêbûnê di rastîya rastîyê de belê bi neçarbûn ve

piştgirtina di serhevregirtinên Netewê Zalkirî de dide biderxistin. Em dikarin xwe li ser de hêjî bi diyartir ve pê bidin bibawerkin, heger ku em nimûneya li rastîyê de ji cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê bidin bianîn.

6. Cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê

Roza Luksemburg vê nimûneya hanê bi xwe ve dide bianîn û ew van temaşeyên tên pê dide bivekirin: "Rûdana vê dawîyê di mêjûwa pêwendîyên Fêderalyê de, ango cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê -ya ku ew di dema xwe de ji bal rojnameyên Sosyalperwerên Polonî de (li rojnama Kerakovê "Naprzod"²⁰ biner) bi lez û bez ve nala xurtbûnê û pêşveketîbûna derketîyî dilşad ji bona mêldarîyên cihêbûna Siyasî hate biwergirtin-, xwe di cih de ji bona eşkerebûneke diyarî xurt date biveguhertin, ku Federalizim û cihêbûna Siyasî, ya ku ew jê tete biderkirin, bi hîç awayekî ve nîşana pêşveketîbûnê yanjî demokrasîyê nînin. Piştî "Şûreşa" Nerwêjî weha gotî, ya ku ew di daxistina Patîşahê Siwêdê de û dûrkirina wî ji Nerwêjê dihate bidîtin, Nerwêjîyan bi aramî ve ji xwe re Patîşahekî din dane bihelbijartin, piştî ku wan bi hemû eşkerebûn ve bi dengdana Gel pilana pêkanîna Komarê bi neyînê dane bivegerandin.

Her çî dildarên xavên her tevgereke milî û her dîtineke

²⁰"Napşud" "Naprzod" (Berbipêş), Organê Nawendîyî Partîya Sosiyaldemokratê Polonya li Galêzya û Şilêzya de ye, ya ku ew li Kerakovê de ji sala 1892 de hate bibelavkirin.

ji serxwebûnê, ya ku ew wan nala "Şûreşê" didan bidazanîn, ew bi xwe ve bi sadebûn ve li nik Cotkar û Borcuwazîyên Biçûk de nala xuyanîyeke xweyîti û dilbijandinê dihate biderkevtin, ku ew ji bona pûlên xwe Patîşahê "xwe" hebin, yê ku ew li şûna yekekî de bête bidanîn, ji dilva yê ku ew ji bal Arostokratîya Siwêdî de bi darê zorê ve li ser wan de dihat bidanîn.

Weha bi vî rengî ve di vê tevgera hanê de bi hîç corekî ve bi carekê ve canekî şûreşgîrî li nik de nedihate bidîtin. Pêrejî vê mêjûwa jihevexistina Yekîtiya Siwêd û Nerwêjê ji hev careke din ji nû ve date bidiyarkirin, bê tanî çî radeyekî jî di vî batê hanê jî de Fêderaliya tanî wê çaxê jî hebû, ku wê bes û bi tenha xwe be berjewendîyên xurîyî yên Malbatên Patîşahîyê didan biderxistin û di encam de ew renekî ji Patîşahîyê û Kevneperestîyê bû." ("Przeglad"). Evaya bi carekê ye, yê ku Roza Luksemburg li ser vê deqa hanê de dide bigotin!!

Merov vekirî divê bide bigotin, dê weha dijwar ba, netuwana rawestandina wêna weha deha bi dîyarî ve bida biderxistin, mîna ku Roza Luksemburg di vê nimûneya hanê de daye bikirin. Pirs bi xwe jî ve weha bû, dê ew bi xwe jî ve weha be, magelo ji bona Sosiyal Demokratên di dewleteke xwedan rengîn milîbûn de bi bernameyekê pêwistî ve heye, ya ku ew bi Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe ve yanjî Mafeyê Cihêbûnê pê bête birûniştin?

Çi ji me re li ser vê pirsê hanê de nimûneya Nerwêjê dibêje, ya ku ew jî bi xwe jî ve ji bal Roza Luksemburg de bi xwe ve hatîye bihelbijartin? Nivîsvana me li valî û li walî de çiv û pêçan bi xwe ve dide bidan, ew dijî

71 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

"Naprzod" qerf û gurmînan dide bikirin, lêbelê ew bersiva pirsê nade bidan !

Roza Luksemburg li ser her tiştî de dide biaxivtin, da ku ew li ser cewhera pirsê de peyvekê nede bikirin!! Gûman têde niye, ku Borcuwazîyên Biçûkî Nerwêjî, yên ku wan ji bona pûlên xwe Patîşahîyekî xwe ji xwe re didan bixwestin û pilana pêkanîna Komarekê bi dengdana Gel ve dane bixistin, zor nebaşîyên rûçikên xwe datin bideranîn.

Bêgûman jî "Naprzod" jî, gava wê jî ev nedît, wehaji wê bi xwe jî ve rûçikên nebaşîyî Borcuwazîya Biçûk jî date biderkirin. Lêbelê jî ev tevji çî didin biderxistin? Belê peyv li ser Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa Netewan de û li ser rawestandina Pirolitarya Sosyalistî de beramberî vî Mafeyê hanê bû! Çima Roza luksemburg li ser vê pirsê hanê de bersivê nade bidan, lêbelê ew li dor û hêla wê de li xwe de qulopazîyan dide bidan?

Merov dibêje, ku ji bona mişk hîç canwerekî xurtir ji pisîkê jê re nayête bidîtin. Ji bona Roza Luksemburg jî bi eşkere ve hîç canwerekî xurtir ji "Fracy" jêre nayête bidîtin. "Fracy" Merov di peyva tevayî de "Partîya Sosyalistîyî Polonî"²¹ pê dide binavkirin, ya ku jê re perê

²¹ PPS, Partîya Sosyalistîyî Polonî- Partîya milîyî borcuwazîyî Biçûke, ya ku ew der sala 1892 de hate bidurûstkirin. Di bin kêra giranbûna Şûreşa Rusya de di sala 1906 de bi du bendan ew hate bicudabûn: Partîya Sosyalistîyî Polonîyî "Çep" û Partîya Sosyalistîyî Polonîyî "rastî" Şovînî. Partîya Sosyalistîyî Polonî der salên Cenga Cîhanîyî Yekem de piraniya Endamên "Çep" rawestandineke Navnetewî hatin birawestandîn, û ew ligel Partîya Sosiyaldemokratî polonî de nêzîktir bûn. Der befirbara sala 1918 de wan ligel hev de Partîya Komonistê kargerên Polonî dane bipêkanîn (Weha di bin vî navê hanê

şûreşgêr dibêjin û rojnamoka Kerako "Naprzod" bîr û bawerîyên vî perê hanê dide biderxistin. Xebata wê dijî milîbûna vî perê hanê Nivîsvana me bi pîvaneke weha date bikorkirin, ku jiber çavên wê hemû tiştên din têtin biwindakirin û ew bes û bi tenha ve hêjî "Naprzod" dide bidîtin.

Heger "Naprzod" "erê" bêje, wê çaxê Roza Luksemburg bi erkê xweyî perest ve dide bizanîn, ku ew xweser bi "nayînê" ve bide biqêjîn, bêyî ku ew hinekî jî li ser de bide biremankirin, ku ew bi vî rengê hanê ve ne azadîya xwe beramberî "Naprzod" nade binîşankirin, lêbelê jî bi durustî ve bi servaja wê jî ve ew dide biderxistin, pêgirêdana xweyî bi ken ve ligel "Fracy" de û nekarîna xwe ew dide bibelûkirin, ku ew li tiştan de hinekî kûrtir û tevayîtir ji dîtina ser komika xiltê Kerakovê pêve pêtir nikare li wan de bide bitemaşekirin.

"Naprzod" bi xwe ve bi rastî ve rojnameyeke zor bi bed ve tete biderkevtin û ew bi xwe jî ve bi hîç awayekî ve bi Organekî Markisistî ve nayête biderkevtin, lêbelê jî evaya jî divê rê li ber me de nede bigirtin, ku em li nimûneya Nerwêjê de, ya ku me ew carekê daye bidan, ji nivê navka wê lê bidin bivenerandin. da ku em li vê nimûneya hanê de bi Markisistî ve bidin bivenerandin, divê li ser me de ne bes tenê li bedtirîn rûçikên neqencî pîsî "Fracy" de bidin bitemaşekirin, lêbelê jî divê em:

de tanî sala 1925 de ma. Di pişt re ew bi navê partîya Koministî Polonî hate binakirin). Der Cenga Cîhanîyî Yekem de, Partîya Sosiyalistîyî Polonîyî "Rastî" li ser siyaseta şovîniyî milî de diçû.

73 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

1. li taybetîyên mêjûyî de yên li rastê de yên cihêbûna Nerwêjê ji Siwêdê de bidin bitemaşekirin

2. pêrejî, ma erkên Pirolitarya van herdu welatan beramberî vê cihêbûna hanê çî bûn. Girêdanên ciyografî, aburî û zimanî di navbera Nerwêj û Siwêdê de ne kêmtir bi tewtir ve ji girêdanên pir Netewên Nerusî yên Silavî ligel Rusên Mezin de têtin bibestandin.

Lêbelê Yekitîya Nerwêjê ligel Siwêdê jî de hîç bi azadîya xwe ve ne dihate biderkevtin. Weha bi vî rengî ve gava ku Roza Luksemburg bi carekê ve bi bêbingehî ve li ser "Fêderasyonekê" de date biaxivtin, bi sadebûn ve jiber ew nizane bê ka ew çî divê bide bigotin. Nerwêj der dema Cengên Napolyonî de ji bal Patîşahan de bi bê dilê Nerwêjan ve bi Siwêdê ve hatibû /bipêvekirin/ û Siwêdî bi rêkirina hêzên xwe ve ji bona Nerwêjê hatibûn bineçarkirin, da ku ew Nerwêjê ji xwe re bidin bijêrdestkirin.

Di piştî wê re jî bi dirêjbûna bi dehan sal ve jî tevî xwedmoxtarîya zor firehî jî, ya ku ew pê berxwedar bûn (Parlemana xweyî cihî hd.), pevçûnên li dûhev de di navbera Nerwêj û Siwêdîyan de dihatin bidîtin û Nerwêjan bi tevaya hêzên xwe ve didan bixebatkirin, da ku ew nîrê Aristokratîya Siwêdî ji ser gerdana xwe bidin biavêtin.

Der gelawêja sala 1905 de wehajî di dawî jî de wan ew ji ser gerdana xwe datin biavêtin: Civata Perlemana Nerwêjê date biryarîkirin, ku Patîşahê Siwêdê nema bêtir

ji bona Nerwêjan bi Patîşahî ve têtê bidîtin û dengdana Gel di pişt re hate bikirin, ya ku pê ji Xelkên Nerwêjê hate bipirskirin, pîranîya pîr ji dengdanan (nêzîka 200 000 Kes dijî çend sedan) ji bona cihêbûna bi carekê ve ji Siwêdê dane bidengdan. Piştî çend dudilîya Siwêdî bi xwe ve bi rastîya cihêbûnê ve hatin birûniştin.

Ev nimûneya hanê ji me re dide bidiyarkirin, bê ka li ser çi zemînê de di bin pêwendîyên aburîyî û siyasîyî niha de rûdanên cihêbûna Neteweyekî dikarin bêtin bikirin û têtin bikirin û çi regekî cihêbûnê di bin pêwendîyên azadîya siyasî û demokrasîyê de car caran ew ji xwe re dikare bide biwergirtin.

Hîç Sosiyal Demokratek, ger ku ew bi xwe jî ve bi carekê ve guhpênedana xwe beramberî pîrsên azadîya siyasî û demokrasî nede bizanîn (û di vî babetê hanê de bi rewşenî ve dê ew bête bidawîkirin, ku ew xwe nala Sosiyal Demokratekî nema dikare bide binîşandan), dê nikare bide binayînkirin, ku ev nimûneya hanê bi /rast û durûtî/ ve dide bieşkerekirin: Li ser Kargerên çîniyî şiyar bi erk ve têtê bidîtin, ku ew bi rêxistin ve ji bona wê ragiyandinê bidin bibelavkirin û li kar bidin bixistin, ku ew ji bona cihêbona Netewan ji hev pevçûnên dibin bêtin bikirin, bes bi tenha ve weha ew wan dikarin bidin biçarekirin, ew mîna pevçûna di navbera Nerwêj û Siwêdê de der sala 1905 de û ne mîna "li ser şêweyê Rusya" de dê bête biçarekirin.

Belê evaya jî bi xwe jî ve di rêya daxwazîya bernameyê de ji bona pêrûniştina Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de hate biderxistin. Û Roza Luksemburg

75 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

jiber rastîya tal dijî dîtînên xwe xwe hate bineçarkirin, ku ew hêrişên xweyî tûj li ser rûçikên

hîç û pûçên Borcuwazîyên Nerwêjîyî biçûk de û li ser "Naprzod" de ya Kerekkovî bide bikirin; jiber ew bi başî ve li ber de dihate biketin, bê ka çiqasî jî vê rastîya mêjûyî bi yek carê jî ve gotinên wêyî hîç û pûç bi valabûn ve dida biderxistin, ku Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bi xwe ve ew nala "Evsanekê" têtê bidîtin, ew bi xwe jî ve mîna wî mafeyê bi xwe ve têtê bidîtin, yê ku ew pê di dide bigotin, "ji ser sifrên zêrînî xwarin divê bête bixwarin" hd.. Peyvên hîç û pûçên wisa bes û bi tenha ve ew xwe bi nîşana bîr û bawerîyeke kêsperestîyî berçavgirtîyî beramberî ne veguhertina hêzên pêwendîyên hene di navbera milîbûnên Ewropa Rojhilat de didin biderxistin.

Debera em hinekî din bêtir pêde herin. Der pirsîyarîya mafeyê Netewan de di çarenûsa xwe de, mîna der her pirsîyarîyeke din, em guhpêdana xwe di pêşîya pêşî de û ji her tiştekî din bêtir ber bi mafeyê çarenûsa Pirolitariya de di nava Netewan de pê didin bidan. Roza Luksemburg xwe ji vê pirsîyariya hanê jî bi fedîtî jî ve xwe jê date bivegirtin; jiber wê pê date bihestkirin, bê ka çend lêvenerandîna vê pirsîyariya hanê dijî dîtina wêyî li ser bingehîya helbijartina wêyî ji bona nimûneya Nerwêjê de têtê biderketin.

Çi rawestandî ji bal Pirolitariya Nerwêjê û Siwêdê ve di pevçûnê de derbarê cihêbûnê de hate biwergirtin û çî rawestandî divabû wê bida biwergirtin? Kargerên çînî şiyarî bi serûştî ve piştî cihêbûnê wan ji bona Komarê

dengê xwe dane bidan²², û heger hinekî din ji Sosyaliştan hatin pbiyadabûn, ku wan bi renekî din ve dengên xwe dane bidan, weha evaya bes û bi tenha ve dide bidiyarkirin, bê ka çiqasî Kêspereştîya serhişkên borcuwazîya Biçûk hêjî di nava Sosyaliştîya Ewropî de têtin bidîtin.

Di vî warê hanê de bes û bi tenha ve yek bîr û bawerî dikare bête bidîtin, û em vê deqa hanê bes û bi tenha ve didin bibîrxistin, jiber ku Roza Luksemburg li cewhera pirsîyarîyê de bi peyvên hîç û pûçên ve negirêdayî bi mebestê ve dixwaze lê bide bivenerandin. Em bi xwe nizanin, magelo bernameya sosyaliştîyê Nerwêjî li ser Sosyâl Demokratên Nerwêjî de der pirsîyarîya cihêbûnê de daye bidivakirin, ku ew xwe bi bîr û bawerîyeke nîşankirî ve bidin bigirtin.

Emê bidin bidanîn, ku evaya bi xwe jî ve wisa nebû, ku Sosyaliştên Nerwêjî ev pirsîyarîya hanê vekirî dane bihiştin, tanî çî dûrbûnekê ji bona azadîya xebata çînîyatî xwedmoxtarîya Nerwêjê dida bitêrkirin û tanî kîjan radeyekî her û her bi hev ve sûtandin û pevçûnên ligel Aristokratîya Siwêdî de ji bona azadîya jîyana aburî bi zîyanî ve dihate biderketin.

Lêbelê jî Pirolitarya Nerwêjê dijî vê Aristokratîya hanê

²² Heger piraniya Netewê Nerwêjê ji bona keyetîyê ba, lêbelê Pirolitarya ji bona Komarê ba, weha beramberî Pirolitarya Nerwêjê bigiştî du rê dihatin dîtin: Şûreş, ger merc jêre sitewyayî bana, yanî beramberî Gelemperîyê xwe tewandin û bi dûr û durêjî ve bi ragiyandin û livandinê ve pêrabûnkirin.

77 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

û ji bona demokrasiya Cotkarên Nerwêjê jî (tevî li tevaya bêhişbûna xweyî borcuwazîya Biçûk jî de) divabû ew hevalbendîtîyê ji xwe re bide biwergirtin, evaya bi xwe jî ve cihê hîç çima û çira niye.

Û Pirolitariya Siwêdî? bi nav û deng bû, ku Zemîndarên mezinên Sîwêdî, yên ku ew ji bal Keşên Siwêdî de dihatin bipîştûbanîkirin, ji bona vexistina cengê li ser Nerwêjê de didan biragiyandin; jiber ku Nerwêj bi gelekî ve ji Siwêdê bi qelstir bû, jiber ku ji mêj ve jî carekê li ser serê wê de hêrîşeke Siwêdî hatibû biderbaskirin, hêjîbêtir Aristokratîya Siwêdî di nava welatê xwe de xwedan hêzeke pir mezin bû.

Weha bi vî rengî ve vê ragiyandina hanê metirsiyeke pir bi tirs ve date bilidarxistin. Merov dikare xwe ji bona wê bide bigirawkirin. ku Kokoşkinên Siwêdî li ser cemawerên Siwêdî de ji mêj de û bi jêhatbûn ve bi genîbûn ve didan bikêrkin, di çaxa ku wan ew ji bona "bikaranîna wiryayî" ji bona "durûjmên kişandarên Mafeyên Netewan der Nişankirina Çarenûsa xweyî Siyasî de" didan bibîranîn, bi tirs "Herifandina Dewletê" ve ji hev wan didan bineqîşandin û wan didan bigirawkirin, ku "Azadîya Gel" ligel rewestên Aristokratîya Siwêdî de dikare bête bilihevkin.

Hîç biçûktirîn gûman têde nayête bidîtin, ku dê Sosyal Demokrasiya Siwêdî li pirsîyarîya Sosyalîstîyê û Demokrasiyê de lê bida bixuyanîkirin, heger wê ne wisa bi hemû hêzên xwe ve jî dijî Zemînarên mezin û herweh jî pêrejî dijî êdyolocî û siyaseta Kokoşkinan jî xebat nedaba bikin, heger wê ji bil mafeyê wekhevîna Netewan bi

giştî jî ve, (yê ku ew jî ji bal Kokoşkin de bi xwe jî ve pê hatîye birûniştin), ne jî bi ser jî ve ji bona Mafeyê Netewan di Çarenûsa xwe de û ji bona azadîya cihêbûna Nerwêjê li ber de nedaya bikin.

Hevalbedîtîya xurt di navbera kargerên Nerwêjê û Siwêdî de, Piştgirtina wanî çînîyatîyî biratîyî mêrxas di encamê vê pêrûniştina hanê de bi mafeyê Nerwêjan bi cihêbûnê ji bal kargerên Siwêdî de bes û bi tenha ve jê dane bikarkirin.

Jiber kargerên Nerwêjê bi xwe ve pê hatin bibawerkirin, ku Kargerên Siwêdî bi milîbûna Siwêdî jê ve nehatine bivegirtin û ku ji bona wan hevalbedîtîya biratî ligel Pirolitarya Nerwêjê de xwe balatir ji di serhevregirtinên Borcuwazî û Aristokratîya Siwêdî de dide bidîtin.

Tar û markirina bestandinê, ya ku Nerwêjê ji bal Patîşahên Ewropî û Aristokratîyên Siwêdî de bi darê zorê ve pê hatibûn bineçarkirin, bestandina di navbera Kargerên Nerwêjê û Siwêdî de xutrtir bi hev re dane bigirêdan. Kargerên Siwêdî bi eşkerebûn ve dane xbiuyanîkirin, ku ew di tevaya qulopazîyên siyaseta borcuwazî de -li ser zemîna pêwendîyên borcuwazî de bi darê zorê ve careke din ji nû ve jêdestkirina Nerwêjê ji bal Siwêdê de tanî radeyekî dikare bête bikin!- bi carekê ve mafeyê wekhevbûnê û piştgirtina çînîyatîya Kargerên herdu Netewan di xebata beramberî borcuwazîya Siwêdî de û herweh jî di xebata beramberî borcuwazîya Nerwêjê jî de dê bizanibin biparêzin û biliberbidin.

Ji vê jî tanî radeyekî jî têtê bidiyarkirin, bê ka çend bê

79 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

sebeb bûn, belê herwehajî sade, hîç û pûç bûn, pêrabûnên ku ew car caran ji bal "Fracy" de dihatin bikirin, da ku ew cudabûnên bîr û bawerîya di navbera me û Roza Luksemburg de dijî Sosyal Demokratîya Polonî bide "bigurandin".

"Fracy" bi xwe ew ve ne partîyeke Pirolitarî ye, ne jî yekeke Sosyalistî ye, lêbelê ew bi xwe ve Partîyeke Burcuwazîyî Biçûkî Milî ye, nala rengekî ji Sosyal Şûreşgêrên Polonî ye. Ji yek yekbûna Sosyal Demokratên Rusya ligel vê Partîya hanê de bi carekê ve peyv li ser de ne bûye û ew nikare jî carekê ji caran jî li ser bête bikirin.

Servajî vêjî hîç Sosyal Demokratekî Rusya jî nêzîkbûn û yekîtî ligel Sosyal Demokratên Polonî de carekê ji caran jî lê ne hatîye "bipeşîmanîkirin". Sosyal Demokratîya polonî bidestkevtineke mêjûyîyî gewre pê hatîye bixelatkirin, ku wê di cara pêşîn de Partîyeke bi rastî ve Markisistî, bi rastî ve Pirolitarî li Polonya de dayite biafirandin, ango li der welatekî de ku ji ser tanî pê bi mêldariyên milî û xwîngermbûna milî hatîye bidagirtin. Lêbelê ev bidestkevtina hanê Sosyal Demokratên Polonî bidestkevtineke gewre ye, ne jiber ku Roza Luksemburg dijî benda 9. ji bernameya Markisistên Rusya bi hîç û pûçî ve dayite biaxivtin, lêbelê jî tev li vê rûdana hanêyî bi dax jî de ev bidestkevtina hanê gewre ye.

Bêgûman ji bona Sosyal Demokratên Polonî "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe" ne weha bi giringbûneke gewre tête bidîtin, mîna ku ew li nik Sosyal Demokratên Rusî de tête bidîtin.

Evaya bi carekê ve tête biliberketin, ku xebata dijî

Borcuwazîya Biçûkî Polonîyî korbûyî bi milîbûnê ve li Sosiyal Demokratên Polonî de date bineçarkirin, ku wan bi jêhatbûneke taybetî ve, (car caranjî dibe bi piçekî bêtir ve ji pêwîstbûnê jî) "kevan ji bêtirbûnê didan birakişandin".

Hîç Markisistekî Rusya carekê ji caran bi ser bala wî ve nehatiye bikevtin, ku ew ji bona Sosiyal Demokratên polonî gilîyekî jê bidin biderxistin, ku ew dijî cihêbûna polonya ne. Bi şaşbûnekê ev Sosiyal Demokratên hanê bes wê çaxê pê radibin, gava ku ew -mîna Roza Luksemburg-di nava bernameya Markisistên Rusya de pêrûniştina bi "Mafeyê Çarenûsa xwe" ve divayê pê didin binayînkirin. Evaya der cewhera xwe de dide biderxistin, ku ew wan pêwendîyan, yên ku ew di bin rûwê dîfîna Kerakovî de têtin biliberketin, li ser tevaya Gel û Netewên li Rusya de, pêrejî li ser Rusên Mezin jî de bidin bicihanîn.

Ev Rawestandina hanê ji bona "Polonîyekî Milîyî Şêt" dibe, lêbelê ew ji bona Sosiyal Demokratên Rusya û ne jî ji bona Sosiyal Demokratên Navnetewî dikare bête bikirin. Jiber Sosyaliştîya Demokratîyî Navnetewî bi xwe ew ve bi rastî ve li ser zemîna pêrûniştina bi Mafeyê Netewan de der Nîşankirina Çarenûsa xwe de tête birawestandin. Li ser vê jî de niha em dixwazin xwe li ser bidin bivezîvirandin.

7. Biryariya Kongirê Navnetewî der London de di sala 1896 de

Ev biryariya han dibêje:

"Kongire dide bizanîn, ku ew ji bona mafeyê bi carekê ve der nîşankirina çarenûsa xwe de ji bona hemû Netewan - Selbstbestimmungsrecht- dide piştgirtin û ew ligel Kargerên her welatekî hewedarîyê dide bikirin, yê ku ew di dema niha de di bin jêrbûna nîrê zordariya leşkerî de, milî de yanî yê din de derdan dide bikişandin, ew ji bona Kargerên hemû welatan dide bibangkirin, ku ew xwe di nava rêzên Kargerên çînî şîyar -Klassenbewußten- de li seranserî cîhanê de bidin bixistin, da ku ew ligel wan de bi hev re ji bona zorbirina sermeyedarîya Navnetewî û ji bona bicihanîna armancên Sosyal

Demokratîya Navnetewî bidin bixebatkin."²³

²³Li Raportê Elemanîyî Mîrî yê Kongirê London bidebi temaşekirin:"Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts- Kongresses zu London, vom 27. Juli bis 1. August 1896", Berlin, 1896, S. 18. ("Raportên rûniştin û biryariyên Kongirê Navnetewî yê Kargerên Sosyalistî û Sundikatên Kargeran der London, ji 27 tîrmeh tanî 1. gelawêja 1896 de", Berlin 1896, R. 18. /Belavker/). Yek Namilkeyeke Rusî ku têde

Weke ku me berê dabû bixuyanîkirin, Kêspereştên me, Mîrzayên Sêmkoviskî, Libman û Yurkêvitç ev biryarîya hanê bi sadebûn ve nedidane binaskirin. Lêbelê Roza Luksemburg wê dide binaskirin û ew metnê wê bi carekê ve dide bianîn, ya ku têde heman gotin jî têtê têtê bidîtin, mîna ya ku ew di bernameya me de têtê bidîtin: "Selbstbestimmung" -Nîşankirina Çarenûs-. Weha Merov ji xwe dide bipirsîn, bê çawan Roza Luksemburg ev kelemê hanê ji ber xwe date bialîkirin, yê ku ew rê li ber pêşîya dîtina wêyî "Kokî" de dide bigirtin? Belê bersiv pir bi hêsanî ve têtê biderkevtin: ... Giranbûn bi xwe ve li vir de di perçê duwem de ji biryarîyê têtê bidîtin ... rûçikê wêyî durûjmî ... bes û bi tenha ve ji derkevîna netêgihîştinekê Merov dikare xwe bi ser wê de bide bidan !! Nekarîn û têkçûna Nivîsvana me bi sadebûn ve bi cihê ser lêgerandinê ve têtê bidîtin.

Di reweştê de bes û bi tenha ve Kêspereştên ku ew li ser rûçikên durûjmîyî deqên bernameya pêgîrîyî demokrasî û Sosiyalistî de didin biaxivtin, yên ku ew xwe ji gift û goyeke li ser xweser dijî wê de bi tirsonekî xwe ve jê didin bivegirtin. Bi diyarî ve ne ji ber xwe Roza Luksemburg vê cara hanê xwe di nava Civata Dilşikestîyên Mirzayên Sêmkoviskî, Libman û Yurkêvitç de dide bidîtin.

Roza Luksemburg wê mêrxasîyê nikare di xwe de bide bidîtin, da ku ew rast û durûst bide bigotin, magelo ew wê biryarîya nîşankirî bi rast ve yanî bi şaş ve dide bidanîn.

tevaya Biryarîyên Kongirê Navnetewî hatine bibelavkirin, ji dêlva "Selbstbestimmung" "Nîşankirina Çarenûsa xwe" bi şaşbûn ve "Ewtonomî" "Xwedmoxtarî" hatiye biwêgerandin.

83 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Ew xwe pêç dike û xwe dide biveşartin, têbêje ku ew ligel Xwendevanekî bê agehdar û nezan de dide û distîne, yê ku ew perçê yekem ji biryarîyê dide bijibîrkin, di hingava gava ku ew bi perçê duwem ve tête bigihiştin, yanî yê ku wî ji gift û goyên di Çapemenîya Sosiyalistî de /berî/ Kongirê London bi carekê ve hinek jî nedaye bibihîstin.

Lêbelê Roza Luksemburg xwe zor îştibah dide bidîtin, gava ku ew bi serê xwe ve dide bixistin, ku dê weha jêre bi hêsanî ve beramberî Kargerên Çînîyên Şiyavanên Rusya bête bidestketin, ku dê ew biryariyeke Navnetewîyê der barê pirsîyarîyeke bingehîyê giringî de bide bibinpêkin, bêyî ku ew xwe jî piçekî jî bide biêşandin, ku ew li wê de bi çavekî rexnegirî ve bide bilêvenerandin.

Der gift û goyên pêş Kongirê London de -nemaze di nava sitûnên kovara Markisistên Elemanî de, "Die Neue Zeit" -Serdema Nuh- dîtina Roza luksemburg hatibû bipêşkeşkirin û vê dîtina hanê li pêş Navnetewîyê de di cewhera xwe de şikestineke date bixwarin! Evaya bi xwe ve bi cewhera pirsê ve tête biderkevtin, ya ku ew bi taybetî ve li ber çavên Xwendevanên Rusî de divê bête bihiştin. Gift û go li ser pirsîyarîya serxwebûna Lehistan (Polonya) de dihate bikirin. Sê dîtin dihatin biderxistin:

1. Dîtina "Fracy", ya ku bi navê wan ve Hêker dida biaxivtin. Wan dixwestin, ku Navnetewî di bernameya xwe de daxwazkirina ji bona serxwebûna polonya pê bête birûniştin. Ev pêşnîhada hanê nehate biwergirtin.

Vê dîtina hanê beramberî Navnetewîyê

şikestinek date bixwarin.

2. Dîtina Roza luksemburg: Sosiyalistên polonî divabûn serxwebûna polonya nedin bidaxwazkirin. Bi dazanînekê ji bona Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe jî de vê dîtina hanê bi xwe ve nedikarîbû careke ji caran jî peyv li ser de bête bikin. Wehajî vê dîtina hanê jî beramberî Navnetewîyê şikestinek date bixwarin.

3. Dîtina, ya ku ew wê çaxê bi dûr û dirêjî ve ji bal Karl Kawtiskî de hate bipêşvexistin, yê ku ew rû li rû de beramberî Roza Luksemburg de hate bidakevtin û wî tûjbûna "yekalîbûna" Matiryalizma wê date bieşkerekirin.

Ji vê dîtina hanê bi xwe ve Navnetewî iro nikare serxwebûna polonya di nava bernameya xwe de bide bihilgirtin, lêbelê Sosiyalistên Polonî -Kautsky-Kawtiskî got- daxwazkirineke wisa ew dê bikaribin bi carekê ve bidin bidanîn. Ji dîtina Sosiyalistîyê bi xwe jî ve bi carekê ve bi îştîbahî ve tete bidîtin, ku di bin mercên zordarîya milî de erkên rizgarîkirina milî di ser guhan re bête biavêtin. Di biryarîya Navnetewî de bi xwe jî ve cewhertirîn û bingehtirîn navkên vê dîtina hanê careke din hatin biderxistin:

Ji alîyekî de pêrûniştineke tevdiyar û bêîştîbahliberkevtin ji bona tevaya mafeyê hemû Netewan

85 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

di Nişankirina Çarenûsa xwe de; ji aliyê din jî de herwehaji bi xwe jî ve dê Karger rast û durûst ji bona Yekitîya /Navnetewî/ der xebata wanî çînîyatî de bêtin bidaxwazkirin.

Em bawermendin, ku ev biryarîya hanê bi carekê ve rast tête bidîtin û dê ew bi xwe jî ve ji bona welatên Ewropa Rojhilat û Asya di destpêkirina sedsalên bîstan jî de, ya ku ew bi rastî ve bi herdu perçên xwe ve nayêtin bijihevvekirin, di siyaseta çînîyî Pirolitarî de der pirsîyarîya milî de rêçika rastîyî bi tenha xwe ve bête bidîtin.

De bihêlin, em piçekî din bi dûr û dirêjî ve li ser hersê dîtînen li jor derbasbûyî de herin. Bi nav û deng bû, ku Karl Marks û Firidriş Êngils di wê bîr û bawerîyê de bûn, ku li ser tevaya demokrasîya Ewropa Rojavayî de û hêjbêtir li ser Sosiyalistîya Demokrasî bi erkê divayî ve di hate biderkevtin, ku ew li daxwazkirina ji bona serxwebûna Polonya de bi jêhatîbûn ve lê bidin bipîştûbanîkirin.

Ji bona çil û şêst salên ji sedsalên çûyî, di dewrana şûreşên borcuwazî de li Nemsî û Elemanya de, di dewrana "rastkirinên Cotkaran" de li Rusya de ev dîtina hanê bi xwe ve rast û durûst bû û yekane Dîtîna pêgîrî Demokrasî û Pirolitarî bû. Tanî ku cemawerên li Rusya de û yê li piranîya welatên Silavî jî de hêjî di nava tamara xewa giran de dihatin bivezilandin, tanî ku di nava van welatên hanê de hîç tevgerên cemawerîyî demokrasîyî Serbixwe ne dihatin bidîtin, tanî wê çaxê tevgera rizgarîkirina Xanedanên Polonya ne bes tenê ji deqa dîtina tevaya

demokrasiya Rusî, ne bes tenê jî ji deqa dîtina tevaya demokrasiya Silavî jî, lêbelê jî hêjî pêrejî ji deqa dîtina tevaya demokrasiya Ewropî jî, heger ku lê bête bimeyzekekirin, cihekî wêyî zor gewreyî mezin û serekîyî giring dihate bidîtin.²⁴

Heger ev deqa dîtina Markisî hanê ji bona duwemê sêyem yanî ji bona sêyemê çarem ji sedsalên nozdehem bi carekê ve rast bû, weha wêna bi xwe jî ve beramberî sedsalên bîstan rastîya xwe date biwindakirin.

Di piraniya welatên Silavî de û herwehaji pêrejî di paşvetirîn welatekî Silavî jî de, ango di Rusya de bi xwe ve, tevgerên demokrasiyî serbixwe û herwehaji pêrejî tevgerêke pirolitariayî serbixwe jî hatin bivejandin. Polonya Xanedanan hate bihilanîn, da ku ew ji bona

²⁴Evaya dê karekî zor mêjûyîyî hêjayî bête biderxistin, gava Merov wekhevînekê di navbera deqa dîtina Raperîvanekî ji Axayên Polonî der sala 1863 de, deqa dîtina Tişêrnişêvskîs yê Wênerê tevaya Demokratên Şûreşgêrên Rusî, yê ku wî jî (mîna Markis) dituwanîbû giringbûna tevgera Polonî bide binerxkirin, û deqa dîtina Diragomanovê borcuwaziyê Biçûkî Okrayînê bide bibaramberîhevkirin. Mervê dawî deqa dîtina wî pir bi derengî ve hate biderketin, yê ku wî bîr û bawerîya Cotkar dida biderxistin, yê ku ew hêjî weha bi evorî di tamara xewa giran de tete birazandin, yê ku hêjî wehaji ligel Sergoyên xwe de hatîye bigewrekekirin, yê ku tanî sînorekî ji kîna bi Dad beramberî Xanedanên Polonî giringbûna xebata van xanedanên hanê ji bona tevaya demokrasiya Rusî nikarîbû bihata biliberketin. (li "Polonya mêjûyî û tevaya demokrasiya Rusî" de ji bal Diragomanov de bide bitemaşekirin.) Diragomanov bi rastî ve bi maçên germî şêrîn ve hate bidestkevtin, bi yê ku ew di pişt re bi xwe jî ve ji bal xwe de Guhertvanê ji bona milîvana Liberaliyê Mîrzayê P. B. Şitrovê pê hate bixelatkirin.

87 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

polonya Sermeyedaran şûnê bide bivalakirin. Di bin van mercên hanê de divabû Polonya cihê xweyî /taybetî/ di tevgera şûreşgêrîyê de bide biwindakirin.

Heger PPS ("Partîya Sosiyalistîyî Polonî", yên ku ew îro "Fracy" ne) di sala 1896 de bidin bikarkirin, ku ew deqa dîtina Markis ji dewraneke din bidin "bimayînkirin" evaya dê wisa bide biderxistin, ku ew bi tîpên Markisistîyê dijî /canê/ Markisistîyê didin bipêyarîkirin.

Jiber vê yekê jî Sosiyal Demokratên Polonî jî bi carekê ve li ser rastîyê de bûn, gava ku wan beramberî mêldarîyên milîyên borcuwazîya Polonîyî biçûk xwe dane bidaxistin, cihê giringî duwemî pirsîyarîya milî ji bona kargerên Polonî dane bixuyanîkirin, di cara pêşî de Partîyeke Pirolitarîyî xurû li Polonya de dane biafirandin û bingeha giringî mezin di hevalbendîyîya xurtî Kargerên Polonî de ligel kargerên Rusî de di xebata wanî çînîti de datin bidazanîn.

Lêbelê magelo evaya vê dide biderxistin, ku Navnetewayetî di destpêkirina sedsalên bîstan de ji bona Ewropa Rojhilat û Asya bingehê Mafeyê Netewan der Nişankirina Çarenûsa Siyasîyî xwe de û mafeyê wan di cihêbûnê de nema bi pêwistî ve bide bidazanîn? Evaya dê yekek ji gewretirîn bê mejîbûn bihata bidîtin, ku ew di (dîtinê) jî de bi xwe jî ve dê weha bihata biderxistin, ku veguhertina borcuwazîyî demokrasîyî dewleta Turkî, Rusî û Çînî, nala ku ew bi dawî ve hatîye bikirin, pê bête birûniştin, evaya jî di (Kar) jî de bi xwe jî ve dê mîna rawestandîneke Kêspereştî beramber bi Serdarîya Biserêxwe ve bihata biderketin. Na. Di Ewropa Rojhilat û

Asya de di dewrana bi destpêkirina şûreşên borcuwazîyî demokrasî de, di dewrana vejandin û nobûna tevgerên milî de, di dewrana peydabûna Partîyên Pirolitarîyî Serbixwe de, divê erkên van partîyên hanê der politîka milî de bi cêwîbûnekê ve bête bidîtin:

Yekem.

pêrûniştin bi Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe ji bona hemû Netewan, jiber veguhertina borcuwazîyî demokrasî hêjî bi dawî ve nehatîye bikirin, jiber demokrasîya Kargerî bi pêgîrî ve, bi dilsozî ve, bi rastî ve, ne bi Liberalî ve, ne bi rengê Kokkoşkinî ve, li ber Mafeyê Wekhevbûna Netewan dide bikirin,

Duwem.

Hevalbendîyeke xurtî jihevnekevî di xebata wanî çînî de di navbera Pirolitaryên hemû Netewên yek dewletê de, di tevaya rûdanan de di mêjûwa dewletê de, di tevaya guhertinên sinorên dewletan de ji bal borcuwazîyê de tete bidîtin.

Bi xwe jî ve ev erkê cêwîyî Pirolitarya di biryarîya Navnetewîyê de di sala 1896 de hatibû bidanîn. Bi xwe jî ve bi vî rengê hanê jî ve, di bingehên bîr û bawerîyên xwe jî de, biryarîya Civîna havîna sala 1913 de ya Markistên Rusya jî wisa dihate biderkevîtin. Hin Kes têtin bidîtin, yê ku ji wan re "bi carekê ve dijîbûn" tete bidîtin, ku ev biryarîya hanê di deqa xweyî çarem de, di cihê ku tede de bi Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe ve û bi mafeyê

89 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

cihêbûnê ve pê têtê birûniştin, ji bona milîbûnê, weke ku dibêjin, gewretirîn ber "pê têtê bidan".

(Di rastîya rastî de di pêrûniştinê de bi mafeyê hemû Netewan der nîşankirina çarenûsa xwe de gewretirîn ber ji bona demokrasîyê û kêmtirîn ber ji bona milîbûnê têtê bidîtin), lêbelê di deqa pêncem de Kargeran beramberî durûjmên milîbûnê dide biwiryakirin, ji kîjan borcuwazîyê jî ew durûjmên hanê jê dibe bikaribin bêtin biderkevtin û ew yekîtî û hevgirtina Kargerên hemû Netewan di Rêxistinên Pirolitariyê Navnetewîyê yekgirtî de dide bixwestarîkirin.

Li vir de "dijbûnekê" bidin bidozandin, dibe, ku bê mejî bidin bidîtin û nikaribin, ji bona nimûne liberkevin, bê çima yekîtî û piştgirina çîna pirolitarya Siwêd û Nerwêjê /bidest/ hate biketin, gava ku Kargerên Siwêdî li ber azadîya Nerwêjê de dane bidan, yê ku wî ji xwe re dewleteke Serbixweyî cihêkirî date bixwestin.

8. Karl Markisê Otopist û Roza Luksumburga Piraktîkî

Roza Luksumburg, ya ku ew serxwebûna Polonya mîna "Otopiyekê" dide bizanîn û vêna tanî dilxelandinekê pir caran jî ew dubare dide bikirin, bi gef ew qîj dike, çima divê Merov daxwazê ji bona serxwebûna Irlenda nede bikirin? Diyarê, ku ji Roza Luksumburga "parktikî re" nenase, bê ka çawan Karl Markis xwe beramberî pirsîyarîya serxwebûna Irlenda dayite birawestandin.

Bi başî ve têtê bidîtin, ku em li ser vê pîrsa hanê de bêtin birawestandin, da ku em lêvenerandina daxwazêke li rastê de ji bona serxwebûna milî bi rastî ve ji deqa dîtina Markisistîyê û ne ji deqa dîtina Kêsperestan bidin bipêştgirtin. Ji rabûn û rûniştina Markis bû, ku wî li Nasyarên xwe de ji nava Sosiyalîstan, mîna ku wî digot, "li diranên wan de dida bitemaşekirin", li wan de li ser diyarbûna armanc û dilsozîya bawermendîya wan de wî dida binêrîn.

Piştî ku ew bi Lopatin re hate binaskirin, wî di 5. tîrmeha sala 1870 de ji Êngîls re bîr û bawerîya xwe li ser

91 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Xortê Rusîyî Sosiyalistî de bi şelafbûneke pir mezin ve date binivîsandin:

"Deqa lawazîya wî Polonya ye. Li vir de ew bi carekê mîna Ingilîzîyekî -say an Engliş chartist of the old school- " (bigir nala Ingilîzîyekî Çartist ji dibustana kevin)- "li ser Irlenda dide biaxivtin". Markis ji Sosiyalistekî, yê ku ew xwedan Neteweyekî zordarbû, li ser rawestandina wî de beramberî Neteweyê sitemkêş dida bipirskirin û xweser şaşbûn dida bidiyarkirin, ya ku Sosiyalisitên Netewên Zalkirî (Ingilîzî û Rusî) ligelhev pê dihatin binîşankirin:

Liberneketin ji bona erkên xweyî Sosiyalistî beramberî Netewên sitemkêş, dubarekirina kalînkirina Evsanan, yên ku wan ji Bourcuwazîya "Netewê Gewreyî Zalkirî" dane biwergirtin.

Berî ku em xwe li ser daxuyanîyên qenc de ji bal Markis de li ser Irlenda de bidin bivezîvirandin, divê li pêş de bête birewankirin, ku Markis û Êngils der barê pirsîyarîya milî de bi giştî ve zor tund bi rexnegîrî ve dihatin birawestandin û wan ew nala mercên mêjûyî giring dizanîbûn bidana bihêjakirin.

Weha Êngils di 23. gulana sala 1851 de ji bona Markis date binivîsandin, ku xwendina mêjûwê ew ber bi encamên bedbînî ve der barê Polonya de daye birakişandin, ku Polonya tanî demekê, bes û bi tenha ve tanî şûreşa çandiyê li Rusya de, bi giringî ve dê bête bidîtin. Rola Polonya di mêjûwê de nala "Mêrxasîyên pêvac" dihate biderketin.

"Hiç yek bêhn jî netuwane bête bidan, ku Polonya, bi

xwe jî ve bes û bi tenha jî ve beramberî Rusya jî, pêşketinekê bi pîrozbayî ve dide biderxistin yanî filan giringbûna mêjûyî dide bikin.

"Li Rusya de pir bi bêtir perçên bajartîyê, fêrbûnê, çêkirinê û borcuwazîyê ve jê yên li "Polonya Xanedanên xewgiran" de têtin bidîtin". "Ma Warsô û Kerako beramberî Pêtersburg, Mosko, Odêsa ûhd. çi didin biderxistin!"

Êngils bi serketina serhildanên Xanedanên Polonî ve nade bibawerkirin. Lêbelê jî tevaya van bîr û bawerîyên hanêjî, yên ku weha di nava xwe jî de pir dûrbînên hozan didan bipoşandin, hîç bi carekê jî ve li pêşîya Êngils û Markis de bi kelem ve nedihatî biderkevtin, piştî duwanzdeh salên din, gava ku Rusya her û her hêj di tamara xewgiranîya xwe de hatibû bimayîn, lêbelê Polonya di kelandina xwe de bû, wan bi kûrtirîn ve û bi tîntirîn ve hemderdîya xwe beramber bi tevgera Polonî ve datin bixuyanîkirin.

Der sala 1864 de, gava ku Markis nameya Navnetewîyê dida bilikarxistin, wî ji bona Êngils re (di 4. çirya paşî sala 1864 de) date binivîsandin, ku Merov divê dijî milîbûna Mazînî bide bixebatkirin. Markis dide binivîsandin: "Gava ku di vê nameya hanê de Siyaseta Navnetewî têtê biderkevtin, ez wê hingavê li ser welatan de û ne li ser milîbûnan de didim biaxivtin, ez Rusya û ne welatên jê biçûktir didim bitazîkirin".

Ji bona Markis-Marx- hîç gûne gûman tède ne dihate bidîtin, ku pirsîyarîya milî di wekhevbûna xwe de

93 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

beramberî "pirsiyarîya Kargerî" giringbûneke kêmtir jêre dihate bibidîtin. Lêbelêjî ji guhnepêdanekê ji bona bizavên milî di dîtina wî de ji erdê tanî esmanan dûr bû. Sala 1866 Markis ji bona Êngîls li ser "Dar û Desteyê Prodon" de li Parîsê de date binivîsandin:

Ew "milîbûnan bi hîç û pûçbûnê ve dide bidazanîn, li ser Bismark û Garibaldî hd. de hêrîşê dide bikin. Nala devavêtinê dijî milîbûnê kirdarên wî dar û desteyî him bi sûd ve û him jî bi liberketin ve tête bidîtin. Lêbelêjî gava ku Mirîdên Prodon, (Dostên minî pirî qeç û rind Lafarg û Longêt jî niha jî ew jî xwe jî di nava wan jî de didin bidîtin), didin bibawerkin, ku tevaya Ewropa divê û dê bêdeng li ser bûçka xwe de bête birûniştin, tanî ku Mîrzayên li Firensa de perîşanîyê û nezaniyê bidin bitarûmarkirin... Ew bêvacin." (Nameya ji 7. axlêva sala 1866 de).

Di 20. axlêva sala 1866 de Markis date binivîsandin: "Donê di Civata Navnetewyê de gift û go li ser cenga niha de hate bikin... Gift û go li ser "pirsiyarîya milî" de bi giştî ve û rawstandina me beramber bi pê ve hatin bidawîkirin, mîna ku pêşbînî pê dihate bikin... Wênerên /(Nekarger)/ "ji Gencên Firensî" ev bîr û bawerîya hanê dane bipêşkeşkirin, ku hemû milîbûn û Netewe bi xwe ve ew ji evsanên kevnar têtin biderkevtin.

Proudhoniserter Stirnerianismus (bêmejîbûna Prodonî)... Tevaya dunyayê dide biçavdêrîkirin, tanî ku Firensî bêtin bisitewandin, da ku ew şûreşeke civakî bidin bilidarxistin ... Ingilîzî pir pîrqînî bi wan ve hate biketin, gava ku min di destpêka peyva xwe de date bigotin, ku

Dostê me Lafarg ûyd. (û yên din), yê ku wî tevaya milîbûnan date bihilanîn, ligel me de bi zimanê Firensî ve dide biaxivtin, ango bi zimanekî ve ku neh ji dehan ji Guhdaran li ber de nayêtin bikevtin. Wehajî hêjîbêtir min data bixuyanîkirin, ku bi giştî jî ve ew bi bê agehdarî jî ve di nayînkirina tevaya milîbûnan de wergirtina wan di Netewê Firensî Nimûneyî de bi diyarî ve pê têtê biliberketin. "Biderxistina encamê ji van hemû rûnkirinên rexneyî ji bal Markis de dide bidiyarkirin, çîniya Karger divê ji tevan ji xwe re bi kêmtirîn ve ji pirsîyarîya milî Pûtekî perest bide bidurûstkirin, jiber pêşveketina sermeyedarîyî hemû Netewan ne bi neçarî ve ji bona jîna serbixwe dide bişiyarkirin.

Lêbelê, gava ku tevgerên cemawerên milî carekê hatibin bipeydakirin, rûwên xwe ji wan bidin bibakirin, ji bona piştgirtina tiştên pêşketî di nava wan de jê bêtin bidakevtin, evaya di rastîya rastîyê de duçarbûna jêdestîya evsanên milîbûnê dide biderxistin, yanî di Netewê "xwe" de "Netewê Nimûnewar" didin bidîtin, (yanjî, em ji bal xwe jî de pê didin bivekirin, Netewê ku bes û bi tenha ve di serhevregirtina pêkanîna xweyî dewletê de dide bidîtin).²⁵

Lêbelê careke din em xwe ji bona pirsîyarîya Irlenda didin bivegerandin. Bi rawestandina Markis ve bi

²⁵Li nameya Marx-Markis de ji bona Engels-Êngêls di 3. axlêva 1867 jî de bide bitemaşekirin: "Bi dilxweşîyeke rastî ve ji nava cerk û hinavan ji namaya "Times" ji Parisê bi şabaşbûna Dostên Polonîyî Firensî ve diji Rusya ez pê bextiyarbûm ... Mîrzayê Pirodon û Dar û Desteyê biçûkî xweyî Ayînperest ew bi xwe ve Miletê Firensî nînin".

95 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

rewşentirîn ve beramberî vê pirsîyarîya hanê di wergirtinên jêrîn de ji nameyên wî tete biderketin: "Ev xwepêşandana Kargerên Ingilîzî ji bona piştgirtina tevgera Finyanizmê bi hemû regekê ve min jêre navtêdan dida bikin ... Berî min cihêbûna Irlenda ji Ingilistanê bi cînebûn ve dida bidîtin.

Niha ez wê bi neçarî ve didim bidîtin, tevî ku jî Federasiyon piştî cihêbûnê jî dikare bête bikin."

Evaya Markis der nameya xwe de ji bona Êngils di 2. çirya pêşî de di sala 1867 de date binivîsandin. Der nameya 30. çirya pêşî de di hemîn sal jî de wî pê date bivekirin:

"... Bi çi divê em Kargerên /Ingilîzî/ bidin bişîretkirin? Li gora dîtina min divê ew Repeal" (jihevexistina "Yekîtîyê" (yekîtîya Irlenda ligel Ingilistanê de, ango cihêbûna Irlenda ji Ingilistanê), "bi kurtî ve pêgirtina bi xwestîya sala 1783 ve, bes û bi tenha ve piştî demokratikirina wêna û ligorkirina zîneta wê ji bona demê û kirina wêna bi bendekê ve di bernameya xebate xwe de" bidin bikin. Evaya bes û bi tenha ve bi perwaza yasyî ve bi tenha ve ji bona rizgarîkirina Irlenda tete biderkevtin û jiber vê jî ewaya bes û bi tenha jî ve bi perwaza tenha ve tete biderkevtin, ya ku ew dikare der bernameya Partîyeke /Ingilîzî/de bête biwergirtin. Serpêhatî divê di pişt re bide bidiyarkirin, magelo yekîtîya kesani sade di navbera du welatan de dê bikaribe liduhevdû de bête bihiştin Tiştê Irlendî pê têtin bipêwistîkirinn, evaya ye:

1. Xwedmoxtarî û azadbûn ji Ingilistanê.
2. Şûreşa çandinîyê ..."

Marx-Markis, yê ku wî der barê pirsîyarîya Irlenda de guhpêdaneke pîr giranî giringî pê dida bidan, di civînekê de ji yên Yekitîyên Kargerên Eleman li London de demjimar û nivekê li ser vê mebesta hanê peyvdarîyek date biaxivtin. (Nameya di 17. berfbara sala 1867 de).

Êngils-Engels- der nameyeke xwe de di 20. çirya paşî de sala 1868 de "kîna dijî Irlenda di navbera Kargerên Ingilîzî de" dide bibîrxistin, bigir saleke din di pişt re (24. çirya pêşî 1869 de) careke din ew li ser wê mebestê de hate bivegerandin û wî date binivîsandin:

"Di navbera Irlenda û Rusya de il n'y a qu'un pas" (ji gavekê bêtir niye) ... " Ji mêjûwa Irlenda Merov dikare ji xwe re bide bidîtin, bê ka çend ji bona Miletêkî bi bedbextî ve têtê biderkevtin, gava ku ew Miletêkî din ji xwe re bi jêrdestî ve dide bikin. Tevaya Berazên Ingilîzan koka xwe li Irlenda Pale²⁶ de didin bidîtin. Dema Kromwêl divê li ser min de wê jî hêjî bidim bixwendin, lêbelê wehajî bi pîrî ve ji min re jî bêgûman têtê bidiyarkirin, ku kar û bar wehajî li Ingilistanê de dê ji xwe re pêçeke din bidana biwergirtin, heger ku li Irlenda de pêwistîbûn bi pê ve nehata bikin, bi Sipahî ve wê bidin bizalkirin û Aristokratîyeke nuh bidin biafirandin". Emê di ber re jî nameya Markis ji bona Ingêls di 18. gelawêja sala 1869 de bidin bibîrxistin:

"Li Poznan... Kargerên Polonî ... bi alikarîya Hevalên xweyî Berlînî ve bi pîrozbayî ve Destjîkarberdanekê dane bidawîkirin. Ev xebata hanê dijî Monsieur le Capital

²⁶Pale, Perçeyê pêşî ji Irlanda ye, yê ku ew ji bal Ingilistanê de hatîye bindestkirin. Werger.

97 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

(Mîrzayê Sermiyan) -bi xwe jî ve bi qalibê xweyî jêrî jî ve ji yê Destjîkarberdanê jî- bi şêweyekî dinî baştir ve ji peyvên zengilî li ser aşîtîyê ji bal Mîrzayên Borcuwazîyan de dê zora evsanên milî bide bikirin".

Siyaseta der barê Irlenda de, ya ku ew ji bal Markis de di Navnetewyê de dihate biwênerkirin, ew xwe dikare ji yên tên bihêle bide bidîtin. Di 18. cîrya paşî sala 1896 de Markis ji bona Êngîls date binivîsandin, ku wî di Civata Navnetewyê de nêzîka pênc çarîkên demjimarê li ser reweştaya Wizaretê Birîtanî de beramber bi pirsîyarîya libuhurandina Irlenda de peyvdarîye date bikirin û ji bona wê wî ev pêşneyara tê date bipêşkeşkirin:

"Wetov hate biryardan : Ku Mirzayê Gladston di bersiva xwe de li ser daxwazên Irlenda de der barê berdana Girtîyên welatperwerên Irlendî de ... bi agehdarî ve Netewê Irlendî dide biserberjêrkirin; ku ew lêbuhurandina siyasî bi mercan ve dide bigirêdan, ku ew bi mîna hev ve bi nizmî ve him ji bona Gorîyên Serdarîyeke çepel û herwehaji pêrejî him jî ji bona Gel bi xwe jî ve têtin bidîtin; ku ew, tevî cihê wîyî berpirsiyar jî wî ji bona Serhildana Xwedanvanên Kolevanên Emerikî jî bi Mîrîtî ve û bi eşkerebûn ve ji dil û can çepilk lêdidan bidan, niha dadikeve, da ku ew ji bona Gelê Irlendî bîr û bawerîya jêrdestîyê bi koranî ve pê bide biamojgarîkirin; ku tevaya reweştaya wî di pirsîyarîya lêbuhurandina Irlendî de bi xwe ve ew berê rast û durustî wê siyaseta dagîrkirîne dide biderxistin, ya ku dd rêya dilgermî bi tazîkirin û tawanbarîya wê ve Mîrzayê Gladston Hemberên xweyî Torî ji Wizaretê pal bi wan ve date bidan; ku Civata Giştîyî Komela kargerên Navnetwî serbilindîya xwe beramberî wî şêweyê mêrxasîyê, sorbûnê û dildarîyê dide

biderxistin, bi wî şêweyê ve ku Gelê irlendî tevgera xweyî lêbuhurandinê pê dide birêxistin; ku ev biryarîya hanê ji bona hemû Liqên Komela kargerên Navnetewîyê re û ji bona hemû Civatên Kargerên pêve girêdayî li Ewropa û Emerîka de ji bona agehdarkirina wan pê divê ew bi wan ve bête bigihandin."

Di 10. Berfbara sala 1869 de Markis date binivîsandin, ku ew dê raportê xwe der barê pirsîyarîya Irlenda de di Civata Navnetewîyê de bi vî rengê tê ve bide bianîn : "... ku ji bil bi carekê ve ji her core gotinên "Navnetewîyê" û "Mirovanîyê" der barê "Dadperwerîyê de ji bona Irlenda" têtin bidîtin, yên ku ew bi xwe ve di Civata Navnetewîyê de jiber xwe ve têtin biliberketin, ew xweser bi carekê ve ji bona qazanca çînîya kargerên Ingilîzî têtin bidîtin, ku ew pêwendîyên xweyî niha ji Irlenda bidin bibirîn.

Û evaya bi tevaya bawermendîya min ve têtê biderkevtin û jiber hin hoyan jî jê tanî radeyekî ez nikarim Kargerên Ingilîzî bi xwe ve pê bidim biliberxistin. Min pir bi dirêjî ve date bibawerkirin, ku dê bikaribe bête bikirin, di rêya serhildana çînîya Kargerên Ingilîzî de dê Rêjima Irlendî bête birûxandin. Min her û her ev bîr û bawerîya hanê der "New York Tribune" de (rojnameyeke Emerîkî ye, ya ku Markis demeke dirêj ligel de dida bikarkirin) dida biwênerkirin. Lêbelê xwendekarîyeke kûrtir bi servajîya vê ve ez dame pê bibawerkirin. Çînîya Kargerên Ingilîzî dê nikaribe hîç karekî bête biserkevtin, berî ku ew xwe ji Irlenda nede bivekirin ... Kevneperestîya Ingilîzî li Ingilîstanê de di bendekirina Irlenda de têtê birehkirin." (Nîşanên berzkinê ji nik Markisin).

99 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Niha divabû ji bona Xwendevanan Siyaseta Markis beramberî pirsîyarîya Irlenda de bi carekê ve hatibe birewşenkirin. Markisê "Utopist" weha "ne bi piraktîkî ve" tête biderkevtin, yê ku ew ji bona cihêbûna Irlenda dihate biderkevtin, ya ku ew hêjî nîv sedsalekî dinî derengtîr jî nehatîye bicihanîn. Magelo ji kûderê ev siyaseta Markisî dihate biderkevtin û magelo ew ne bi şaşbûnek bi serê xwe ve dihate biderkevtin?

Di pêşîya pêşî de Markis pê dida bibawerkirin, ku ne tevgera milî der Netewê Sitemkêş de, lêbelê tevgera kargerî di nava Netewê Sitemgêr de dê Irlenda bide birîzgarîkirin. Markis ji tevgerên milî têgihştina bi carekbûnê ve nade biderxistin, jiber ku wî didate bizanîn, ku bes û bi tenha ve biserketina çînîya Karger rizgarîkirina bi giştî ve ji bona hemû milîbûnan dikare bide bianîn.

Pêşbînîya hemû pêwendîyên di bin bihevkerîkirinên di navbera tevgerên rizgarîkirina Borcuwazî de ji yên Netewên Sitemkêş û di navbera tevgerên rizgarîkirina Pirolitarya de ji yên Netewên Sitemgêr lê bidin bitemaşekirin, (durûst bi xwe ve bi vî derdê hanê ve tête biderkevtin, yê ku ew pirsîyarîya milî niha li Rusya de weha dide bidijwarkirin), ew bi xwe ve tiştêkî ji nikarbûnê tede tête bidîtin.

Lêbelê zînetan weha xwe bi serhev ve dane bigihandin, ku çînîya Kargerên Ingilîzî tanî radeyekî ji demeke dirêj di bin kêra Liberalan de hatibû bikevtin, ew ji wan re bi dûvik dihate biderkevtin û wê di rêya siyaseteke Kargerîyî Liberalî de bi xwe ve serê xwe date bigurandin. tevgera rizgarîkirina Borcuwazî li Irlenda de dihate bixurtkirin û

wê ji xwe re rengên şûreşgêrîyê didate biwergirtin. Markis careke din ji nû ve hûr û kûr li bîr û bawerîyên xwe de dide bivenerandin û wan dide birastkirin. "Çi bedbextîyeke ji bona Miletêkî têtê biderkevtin, gava ku ew Miletêkî din bide bibendkirin". Çînîya Kargerê Ingilistanê dê xwe nikaribe bide biazadkirin, tanî ku Irlenda xwe ji sitemgêrîya Ingilîzî nede biazadkirin.

Kevneperestî li Ingilistanê de li ser kolekirina Irlenda de têtê bixurtkirin û bixwedîkirin, (mîna ku Kevneperestî li Rusya de li ser kolekirina rêzekê ji Netewan de têtê bixwedîkirin!). Markis, yê ku wî di Navnetewyê de biryarîyeke piştûbanîyê ji bona "Netewê Irlendî", ji bona "Gelê Irlendî" ji bona wergirtinê date bianîn (Jîrê L. W1 dê Markisê reben jiber jibîrkirina wî xebata çînîtî bi ber şeg û pegan ve bida bidan!), cihêbûna Irlenda ji Ingilistanê dida biragiyandin, "hegerjî piştî cihêbûnê jî Fêderasyon jî bikaribe bête bikirin".

Çi ji bona bingehên dîtina vê encamkirina Markisî têtin bidîtin? Li Ingilistanê Şûreşa borcuwazî bigiştî ji mêj ve hatîye bidawîkirin. Lêbelê li Irlenda hêjê ew nehatiye bidawîkirin; ew dê bes di niha de, nîv sedsalekî derengtir, di rêya Rastkirinên Liberalên Ingilîzî de ber bi dawîkirinê ve bête biajotin. heger ku sermeyedarî li Ingilistanê de weha bi lezbûn ve bihata birûxandin, mîna ku Markis di destpêkirinê de jê re bendewarbû, dê weha li Irlenda de ji bona tevgereke milîyî giştî, borcuwazîyî-demokrasî cih nema jê re bihata bidîtin.

Lêbelê jî piştî ku ew carekê jî hatîye bipeydakirin, Markis ji bona Kargerên Ingilîzî dide biamojgarkirin, piştâ

101 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

wê bidin bigirtin, ji bona wê palpêdaneke şûreşgêrî pê bidin bidan û wê ji bona berjewendîya azadîya /xweyî taybetî/ ber bi dawîkirinê ve bidin biajotin.

Bêgûman girêdanên aburîyî Irlenda ligel Ingilistanê de der salên şestî de ji sedsalên çuyî de hêjî ji yên girêdanên Rusya ligel Polonya de, ligel Okrayînê de hd. bi tewtîrbûn ve dihatin biderkevtin. Cihêbûneke "nebikarhatî" û "nebicihhatî" ji bona Irlenda (heger bi tenha be jî jiber pêwendiyên Ciyografî û jiber desthilatîya kolonyalîya Ingilîzîyî bê sînor jî) bi carekê ve li ber çavan de dihatin bidîtin, tevî ku ew bi Dujminekî bingehîyî Fêderalizmê jî ve dihat biderkevtin. Markis di vî warê hanê de dixwest bi serdejî ve bi Fêderasyonê²⁷ bête birûniştin, heger ku bes û bi tenha ve rizgarîkirina Irlenda ne li ser rêya rastkirinê de, lêbelê li ser rêya şûreşgêrîyê de bête bikirin, ya ku ew li ser hinera tevgera cemaweran de li Irlenda de

²⁷ Pêrejî hêsane ji bona pê bête biliberketin, bê ka çima ji deqa dîtina Sosiyaldemokrasi di bin Mafeyê Netewan de der "Nişankirina Çarenûsa xwe" de /ne/ Fêderasyon û /nejî/ Awtonomî dikare bête biliberketin, (tevîjî bi rûtbûn jî ve bête bigotin, yek mîna ya din di bin têngiştina "Nişankirina Çarenûsa xwe" de tête bikevtin). Mafeyê li ser Fêderasyonê de ew bi xwe ve bi carekê ve hîç û pûçî bi xwe ye, jiber Fêderasyon bi xwe ve peymaneke di navbera du bendan de tête bikirin. Markisist liberxwedana Fêderasyonê bi giştî ve di bernameya xwe de nikarin bidin bihilgirtin, di vî babetî jî de hîç jî peyv jî nikare li ser de bête bikirin. Der barê Xwedmoxtariyê de weha Markisist "li ser Mafeyê" Xwedmoxtariyê libernadin, lêbelê ew li ber Xwedmoxtariyê /bi xwe ve/ mîna bingehê giştîyî û tevayî yê dewleteke demokrasi bi suwarkirineke milîyî rengînî û cudabûnên diyar ve di mercên Ciyografîyî de û mercên din de didin bidan. Jibervêjî herwehaji dê bi hîç û pûç ve bihata biderkevtin, heger "Mafeyê Netewan di Xwedmoxtariyê de" û herwehaji "Mafeyê Netewan di Fêderasyonê de" pê bihata birûniştin".

tête biavakirin û ji bal Çînîya Kargerên Ingilîzî de tête bîpîştgirtin. Hîç cihê gûmanê tede nikare bête bidîtin, ku bes û bi tenha ve çarekirineke wisayî erkê mêjûyî dê ji bona berjewendîyên Pirolitarya û ji bona pêşveketineke civakîyî bi lez ve deha bi baştirîn ve bihata bidîtin.

Karûbar bi renekî din ve hatin bikirin. Herweha Gelê Irlendî û pêrejî wisajî Pirolitarya ingilîzî jî bi pîrbûna ve bê rewanbûna xwe dane bixuyanîkirin. Bes niha di rêya bend û besteyên nizmî Liberalên Ingilîzî de ligel Borcuwazîya Irlendî de pirsîyarîya Irlendî tête biçarekirin (û nimûna Ulster dide bixuyanîkirin, bê ka evaya çend bi dujwarî ve) di rêya rastkirina çandinyê de (bi jidêl ve danê) û di rêya Xwemoxtarîyê de (ya ku ew tanî nihajî hêjî nehatîye bicihanîn) tête bikirin.

Evaya çi dide biderxistin? Magelo jê tête biderketin, ku Markis û Êngils "Utopist" bûn, ku wan xwestîyên milîyî "bicihnehatî" didan bidanîn, ku ew di bin kêra Milîyên Borcuwazîyên Biçûk de hatibûn bikevtin, (rûçikê Borcuwazîya Biçûkî tevgera "Faniyan" hîç lênayê bigûmankirin) hd.?

Na. Markis û Êngils der barê pirsîyarîya Irlenda jî de li ser siyaseteke Pirolitarîyî pêgîrî de dihatin biçûyînn, ya ku wê cemawer bi rastî ve bi canê demokrasîyê û sosyalîzmê ve dida biperwerdekirin. Bes û bi tenha ve vê siyasete hanê dikarîbû bida bikirin, ku ew him jî bona Irlenda û him jî herwehajî ji bona Ingilistanê bide bihilanîn, ku ew rastkirinên neçarî nîv sedsalekî dihatin birakişandin û di rêya Liberan de ji bona dilşadîya Kevneperestan ew dihatin biçepelkirin.

103 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

Siyaseta ji bal Markis û Êngils der barê pirsîyarîya Irlendî de nimûneyekî xweyî pir bilindî giringî dide biderxistin, yê ku ew tanî vê roja hanê jî gewretirîn giringbûna xweyî /karî/ jî dayite biparastin, dayite binîşankirin, bê çawan pirolitariya Netewên Sitemgêrî xwe beramberî tevgerên milî divê reweştê bidin bikirin; wê beramberî her "pêrabûneke Peyetîyê" dida bizinharkirin, ya ku pê Borcuwazîyên Biçûkên Şelafên ji hemû welatan, ji hemû rengan, ji hemû zimanan likarin, ku ew her guhertinekê ji bona sînorên dewletê, yên ku ew di rêya zordarîyan de û di serhevgirtinên Zemîndarên nezin û Borcuwazîyên Neteweyekî de hatine bikişandin, bi "Utopî" ve didin binîşankirin.

Heger Pirolitarya Irlendî û Pirolitarya Ingilîzî siyaseta Markis ji xwe re nedaba biwergirtin, cihêbûna Irlenda ne mîna durûjmê xwe ji xwe re bidaba bidanîn, weha dê ev karê hanê ji alîyê wê de bi bedtirîn Kêspereştî ve bihatiba bidîtin, ji bîrkirinek ji bona erkê her Demokratekî û Sosiyalistîyekî bihata biderkevtin û dê ji bona Kevneperestîyê û Borcuwzîya Ingilîzî bi daketinekê ve bihata bidîtin.

9. Bernameya Sala 1903 de û Wêrankerên wê

Raportê Civînên Kongirê sala 1903 de, yê ku têde bernameya Markisistên Rusya hatibû biwergirtin, ji belgeyên pir kêmi bi destneketî ve tete bidîtin. Piraniya pir ji Rehberên nihayî tevgera kargerî de hoyên ji bona danîna deqên cuda ji bernameyê nadin bizanîn (û hêjbêtir ku piraniya ji wan nivîsandinên girêdayî bi wî babetî ve hêjî bi bextiyarbûna eşkerebûnê nehatine bidilşadkirin ...). Jiber vê jî bi pêwistî ve tete bidîtin, li ser de bête bivenerandin, bê ka çawan pirsar, ya ku em pê guhdidin, di Kongirê sala 1903 de tete hatiye bikarhatin.

Em dixwazin di pêşî de bibîrxinin, ku ji Nivîstinên Sosiyaldemokratên Rusî li ser "Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe" de, çend jî ewan jî kêmi jî dibin bibin, tevlivêjî bi carekê jî bi diyarî ve tete bidîtin, ku ev mafeyê hanê her û her bi têngiştina mafeyê cihêbûnê dihate biliberketin. Mîrzayên Sêmkoviskî, Libman û Yurkêvitç, yên ku ew di vî babetî de lê didin bigûmankirin, yên ku ew benda 9. ji bernameyê "Nediyar" didin binîşankirin hd ..., bes û bi tenha ve vê jiber nezanîya bi eşkerê ve yanjî ji bêmejbûnê li ser "Nediyarbûnê" de didin bigotin. Hêjî di sala 1902 de Pilêxanov di "Zarya" de dabû binivîsandin, gava ku wî li ber "Mafeyê Nîşankirina

105 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Çarenûsa xwe" de di reşbeleka bernameyê de date bidan, ku ev xwestîya hanê ji bona Demokratîyên Borcuwazî ne bi divayî ve tête biderkevtin, "lê ji bona Sosiyaldemokratên bi divayî ve" ew tête bidîtin. Pilêxanov date binivîsandin:

"Heger em wê di ser guhê xwe re bidin biavêjtin yanjî em wê mêxasîyê di xwe de nedin bidîtin, da ku wê bidin biberzkerin, jiber tirs ku dibe, em evsanên milîyî li nik welatîyên xweyî Êla Rusên Mezin de bidin birîndarkirin, weha dê ... banga ..."Pirolitarya hemû Welatan Hevbigrin!"²⁸ li ser lêvên me de bi dereweke şermezarî bihata bidîtin.

"Evaya pesindaneke zor rast û durûste li ser gift û gokirina bingehî de ji bona deqa li ser peyvîn de tête biaxivtin, weha durûst, ku Rexnevanên bernameya me "xwe ji koka xwe datin bijibîrkirin" û ne bê sebeb ew xwe jê bi tirs ve didin bidagerandin û xwe jê didin bivegirtin. Daketinek ji vê deqa hanê, çibejî niyaz Merov bi xwaze jê re bide bimehnekirin, /di rastîya rastî de/ pêrûniştineke "bêşermezarî" beramberî milîbûna Rusên Mezin dide biderxistin. Çima beramberî Rusên Mezin, di gava ku peyv jî li ser mafeyê hemû Netewan de der Nîşankirina Çarenûsa xwe de tête biderkevtin? Jiber ew li ser cihêbûnê de ji Rusên Mezin tête bivegerandin.

Jiber berjewendîya bi yekkirina pirolitarya, jiber

²⁸"Pirolitaryên hemû welatan hevbigrin", Lênîn ev durûjmê hanê ji gotara Pilêxanov date biwergirti, ya ku di bin navê "pêşkeşa bernameya Sosiyaldemokratên Rusya de" di kovara "Zarya" de der sala 1902 de hatibû bibelavkirin.

berjewendîya piştgirtina wanî çînîyatî bi pêrûniştina mafeyê Netewan der cihêbûnê de tête binaçarkirin , -bi xwe ve evaya ye-, yê ku Pilêxanov berî 12 salan di wan gotinên jorîyî bibîrxistî de pê hatibû birûniştin; heger Kêspereştên me ji xwe re li ser de bidana biremankirin, weha dê wan bêgûman jî ne wisa bi pîrbûn ve bêvacî li ser Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe de bidana biaxivtin.

Der kongirê sala 1903 de, di yê ku tê de ev Reşbeleka bernameya wênerkirî ji bal Pilêxanov de hate bibiryarkirin, karê serokî xwe di komisyona bernameyê de dabû bicivandin. Mexabin, ku pirotokolê wê civînê nehatîye binivîsandin.

Nemaze di vê deqa hanê de dê Pirotokol bi taybetî ve bi giringî ve bihata bidîtin, jiber bes û bi tenha ve di hundurê Komisyonê de Wênerên Sosiyaldemokratên polonî Warşaviskî û Haniskî dixwestin li ber bîr û bawerîyên xwe de bidin bidan û beramberî "bi pêrûniştina Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe" ve bêtin birawestandin.

Heger Xwedevanekî ji xwe re bixwesta gift û goyên wan, (yên ku ew di peyva Warşaviskî de û herwehaji di dazanîna wî û Haniskî de hatine biraxistin, R. 134-136 û R. 388-390 ji Pirotokolê), ligel yê Roza luksumburg de di gotara wêyî polonî de, ya ku ew ji bal me de lê hatiye bivenerandin, bida biberamberîhevkin, wetov dê wî bidîta bidîtin, ku ew bi carekê ve bi mînahev ve têtin biderkevtin. Bê ka çawan ev gift û goyên hanê ji bal komisyona bernameya kongirê duwem de hatibûn bihêjakirin, ya ku têde Pilêxanov ji tevan bêtir dijî Markisistên Polonî hate birawestandin? Li van gift û

107 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

goyên hanê de bi çavekî pir qerfên mezin ve hate bimeyzeşkirin! Bê ka çend pêşneyarkirina li ser Markisistên Rusya de bi hîç û pûç ve dihate biderkevtin, ku ew pêrûniştina bi Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de bidin biavêtin.

Weha bi diyarî ve û bi ronahî ve hatibû biraxistin, ku Markisistên polonî carekê ji caran jî mêrxasî di xwe de nema didan bidîtin, ku ew gift û goyên xwe li pêş civîna giştîyî kongirê de careke din bidin bivegerandin!! Piştî ku wan xwe ji bêhêvîbûna birawestandîna xwe beramberî civata bilindî Markisistan, ji Rusên Mezin, ji Cuhû, ji Gurcî, ji Ermenî, dane bibawermendkirin, wê hingavê wan dev ji Kongirê dane biberdan.

Bêgûman ev rûdana hanêyî mêjûyî ji bona her Kesekî zor bi gewrebûneke giringî ve tête bidîtin, yê ku ew bi xwe ve ji bona bernameya /xwe/ bi rastî ve guh pêdide bidan. Tar û markirina bi carekê ve ji bona gift û goyên Markisistên polonî der komisyona bernameya kongirê de û devjêberdana wan ji bona her pêrabûnekê, ku ew bîr û bawerîyên xwe li pêş civata giştîyê kongire de bidin biwênerkirin, rastîyeke gewreyî belû didin biderxistin. Ne jî bê bingeh jî Roza luksemburg di gotara xweyî sala 1908 de xwe li ser vî babetê hanê de "bişermezarî" date bibêdengkirin -jiber bi bîranîna kongire ve bi diyarî ve pir ser êşî bû! Wê jî xwe li ser pêşneyara "Çakkirina" hîç û pûç jî de ji bona benda 9. ji bernameyê date bibêdengkirin, ya ku ew ji bal Warşaviskî û Hanskî de der sala 1903 de bi navê hemû Markisistên polonî ve hate bipêşkeşkirin û di pişt re ne Roza Luksemburg û ne jî Sosiyaldemokratekî Polonîyî din jî carekê ji caran jî di xwe de ne didatin

bidîtin, (di xwe de dê nedin bidîtin), ku ew dê wê jî careke din jî bidin bivegerandin.

Lêbelê heger Roza Luksemburg, da ku ew ketina xweyî der sala 1903 bide bipoşandin, xwe beramberî van rastîyên hanê daye bibêdengkirin, weha dê ji bona wan Kesan, yên ku ew xwe ji bona mêjûwa partîya xwe guh pê didin bidan, rê bête bidan, da ku ew li ber van rastîyê hanê de bêtin bikevtin û di giringbûna wan de bêtin bitêgihîştin.

Dostên Roza Luksemburg ji bona kongirê sala 1903 de datin binivîsandin, gava ku ew jê hatin biderketin:

"Em pêşnihad didin bikin, ku benda 7. (noke 9.) ji pêşkeşa bernameyê bi rengê tê ve bête biwergirtin: benda 7: Destgehên ku ew bi carekê azadîya pêşveketina ferhengî ji bona hemû Netewên pêkahtîyên dewletê ve didin bigirawkirin." (Pirotokol, R. 390.)

Wisa bi vî rengî ve wê çaxê Markisistên Polonî bîr û bawerîyên nediyar der barê pirsîyarîya milî de didan biwênerkirin, ku wan ji dêlva Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe de di rastîyê de bes û bi tenha ve xwe navnişaneke qelp ji durûjmê "Xwedmoxtarîya Ferhengîya Mîlî" didan bipêşnihadkirin!

Ji vê bigir Merov nikare bide bibawerkin, lêbelêjî mexabin evaya rastîya wê bi xwe ve dide biderxistiny. Di kongirê de bi xwe jî ve, tevîjî ku li wê derê jî de pênc Bundî bi pênc dangan ve û sê Qefqasî bi şeş denga ve dihatin bidîtin, bêyî ku dengê şewirdarîyê yê Kostirov jî bête bijimartin, hîç dengê jî ji bona avêtina benda li ser Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe de nehate bidîtin.

109 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Ji bona bi servekirina "Xwedmoxtarîya Ferhengîya Milî" ve bi ser vê benda hanê ve sê deng hatin bidan, (li gora rêzana Goldbilat de: Pêkanîna destgehan, yên ku ew ji bona Netewan bi carekê vê azadîya pêşveketina ferhengî didin bigirwakirin" û ji bona rêzana Liber ("dana mafeyê azadîyê bi wan -Netewan- ve ji bona pêşvexistina ferhengî") çar deng hatin bidan.

Niha, jiber Partîyeke Liberalîyî Rusî, Partîya kadêtan li ser qadê de hatîye bidaketin, em dizanin, ku di bernameya wê de Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa Xweyî Siyasî de bi Mafeyê Netewan "der Nîşankirina Çarenûsa Xweyî Ferhengî de" hatîye biveguherandin.

Dostên Roza Luksemburgî polonî, yên ku ew dijî milîbûna Partîya Sosyalîstîya Polonî "didin bixebatkin", wisa wan bi serketî ve didan bikin, ku wan pêşnîhad didan bikin, ku bernameya Markîsî bi bernameya Liberalî bête biveguherandin!

Pêrejî wan hêjî bi serdejî ve bernameya me bi kêserestîyê ve didan bitawanbarkirin, magelo evaya bi cihê ser sûrbûnê ve nayête biderkevtin, ku ev tawanbarîya hanê di komisyona bernameya kongirê duwem de bes û bi tenha ve pêkenîna date bilindkin!

Bi çi liberxistinê ve "Nîşankirina Çarenûsê" ji bal Wênerên kongirê duwem de dihate biliberketin, di nava wan jî de, mîna ku ji me re hatîye bidiyarkirin, hîç Kesek jî nehate bidîtin, yê ku ew dijî "Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de" hatibû bidîtin?

Li ser vê de sê letê jêrî wergirtî ji pirotokolê ji me re didin bidiyarîkirin: "Martinov di wê bîr û bawerîyê de dihate bidîtin, ku Merov di peyva "Nîşankirina Çarenûsa xwe" de bi hemû sadebûn ve bes û bi tenha ve di bin de mafeyê Netewan di cihêbûnê de ji bona pêkanîna yekbûneke siyasîyî taybetî tête biliberketin û bi hîç hawayekî ve lêbelê xwedmoxtariya heremê di bin de nayête biliberketin." (R. 171).

Martinov bi xwe ve ew di komisyona bernamêyê de Endam bû, ya ku têde gift û goyên dostên Roza Luksemburg hatin bivegerandin û bipêkenandin. Li gora bîr û bawerîyên wî de Martinov wê hingavê Abûrvan bû, Dujminekî xurtî "Iskra" bû, û heger wîna bîr û bawerîyeke din bida biderxistin, ku ew ne li gora bîr û bawerîya piraniya komisyona bernamê de bihata bidîtin, bêgotin dê lê bihate bivegarandin. Goldbilatê Bundî yekemîn Kes bû, yê ku wî piştî bi dawîhatina karê komosyonê ve, gava ku kongire li ser benda 8. (niha benda 9.) de date bigiftûgokirin, wî date bigotin:

"Dijî Mafeyê "Nîşankirina Çarenûsa xwe" hîç tiştek nikare beramber bête bikarhatin. Hegerjî Neteweyek jî ji bona serxwebûna xwe jî bide bixebatkin, Merov nabe di rûwê wî de xwe bide biberamberkin. Heger Polonya kêfa wê neyête bidîtin, ku ew ligel Rusya de bi qanûnî ve bide bimêrkin, weha divê Merov wêna li gora kêfa wê de bide bihiştin, mîna ku Hevalê Pilêxanov dayite bigotin. Di nava vî çarçûbê hanê de ez jî ligel vê bîr û barîya hanê de dihatin bidîtin." (R.175/176).

Pilêxanov di civîna giştîyî gongire de der barê vê deqa hanê de bi carekê ve peyv neda biwergirtin. Goldbilat bi peyvên Pilêxanov ve der komisyona bernamê de dide

111 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

binîşandan, li wê dera ku li ser "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe" de bi dûr û dirêjî ve û bi zimanê sadeyî ve bi têgihîştina mafeyê cihêbûnê ve hatibû bipeyivandin.

Leber-Lêber, yê ku ew piştî Goldbilat peyivî bû, date biderxistin: "Serûştî ye, heger ku milîbûnek di nava sînorên Rusya de nikaribe xwe bide bijiyandin, weha dê Partî li ber wê de tu keleman nede bidanîn." (R. 176).

Xwendevan dide bidîtin, ku der kongirê duwemî Partî de, yê ku têde bername hate biwergirtin, bes û bi tenha ve yek bîr û bawerî dihate bidîtin, ku Nîşankirina Çarenûsa xwe "bes û bi tenha ve" bi mafeyê cihêbûnê ve dide biderxistin.

Wehajî Bundiyan bi xwe ve wê çaxê jî xwe bi vê rastîya hanê ve dane bibawerkirin û bes û bi tenha ve di vê dema meyî şûm de, ya ku têde şapê dijî şûreşeyê li peyhev û "ziman lewçe" de ji hemû rengan têne bidîtin, bi mêrxasîya nezanîya xwe ve ew bernameyê nala "Nediyar" didin binîşandan. Lêbelê jî berî ku em ligel van Melûlên "Sosiyaldemokratên jî" de dema xwe bidin biwindakirin, em dixwazin ligel rewşeta Polonîyan de ji bona bernamê bi dawî ve bidin bianîn. Ew ji bona kongirê duem (1903) bi dazanînekê ve li ser pêwistîbûn û giringîtîya yekîtîyê de hatin bidakevtin.

Lêbelê wan piştî "bi serneketina" xwe ve der komisyona bernamê de dev ji kongire dane biberdan, û gotina wanî dawî dazanîneke nivîsandî bû, ya ku ew di pirotokolê kongirê de hate biçapkirin û pêşnîhada jorîyî bi bîrxistî ve dida bigirtin, ya ku wê Mafeyê Nîşankirina

Çarenûsa xwe bi Xwedmoxtarîya Ferhenga Milî ve dida biveguherandin.

Di sala 1906 de Markisistên polonî ji bona Partî hatin bivegerandin, pêrejî hîç carekê jî ji cara jî wan, ne di dema vegerandinê de û nejî di piştî wê re jî (nejî der kongirê sala 1907 de, ne jî der pilênomê sala 1910 jî de) nejî hîç carekê jî pêşnîhadek ji bona veguherandina benda 9. ji bernameya Rusî datin bipêşkeşkin!!

Evaya rastî bi xwe ye. Ev rastîya hanê bi eşkere ve xwe dide bidiyarkirin, tevî hemû peyvên qelew dilniyazkirî ku Dostên Roza Luksemburg bi gift û goyên der komisyona bernameya kongirê duwem de û bi biryarîya vî kongirê hanê ve pirsîyar wek bi dawî hatî ve lê dane bitemaşekirin, ku wan bi bêdengî ve şaşbûna xwe didatin bidîtin û wan ew careke din dan biçakkirin, gava ku ew di sala 1906 de, piştî ku wan di sala 1903 de dev ji kongire dabûn biberdan, ji bona Partî hatin bibivegerandin, bêyê ku ew carekê jî ji caran jî bidin bihewildan, ku di rêya Partî de pirsê ji nû ve çav pêxistinekê ji bona hilanîna benda 9. bidin bikirin.

Gotara Roza Luksemburg, ya ku ew ji bal wê de hatibû bimorkirin, der sala 1908 de hate biderketin -serûştî ye, ku hîç bi ser bala Mirovekî ve nayête bikevtin, ku ew ji bona Nivîsvanên Partî mafeyê rexnegirtinê li ser bernamê de bide binayînkirin- û herwehajî piştî vê gotara hanê hîç yekekê jî ji Sazmendîyên Mîrî ji yên Markisistên polonî pirsê ji nû ve çav pêxistinekê ji bona benda 9. neda bipêşkeşkin. Jiber vê jî Tîrotiskî ji bona hinên ji pêxweşên Roza Luksemburg bi rastî ve karekî bi hirçitî ve

date bikin, gava ku wî di jimara. 2. der "Borba"²⁹ de (avdara sala 1914 de) bi navê serpereştîyê ve date binivîsandin: "Markisistên polonî di wê bîr û bawerîyê de têtin biderkevtin, ku "Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xweyî Milî" bi carekê ve ji her navrokeke siyasî bi vala ve têtê biderkevtin û pêwiste ku ew ji bernameyê bête biavêtin." (R. 25).

Trotzki-Tirotiskîyekî karjêhatî ji Dujminekî bêtir bi tirstir ve têtê bidîtin! Hîç ji bil ji "Peyvên navxweyî" (ango bi sadebûn ve ji piste pistê pêve nidihate biderkevtin, ya ku jê Tirotiskî her û her li ser de dihate bijîyandindijya), wî nikarîbû eşkerebûneke din bida bianîn, ku "Markisistên Polonî" bi carekê ve ligel her gotareke Roza luksemburg de pê têtin birûniştin. Tirotiskî "Markisistên polonî" mîna Kesên bêavrû û bêbext dida biderxistin, yên ku wan carekê jî nikarîbûn li bawerîya xwe û bernameya partîya xwe de bi zanebûn ve lê bidana birûmetkirin. Tirotiskîyekî karjêhatî! Gava Wênerên Markisistên polonî di sala 1903 de jiber Mafeyê Nişankirina Çarenûsa xwe dev ji kongirê duwem dan biberdan, wê çaxê Tirotiskî dê bikarîba bida bigotin, ku ew di wê bîr û bawerîyê de dihatin bidîtin, ku ev mafeyê hanê bi carekê ve ji her navrokekê bi valayî ve dihate biderkevtin û pêwiste ku ew ji bernamê bête biavêtin. Lêbelê piştî vê Markisistên polonî ji bona Partîyê hatin bivegerandin, ya ku ew xwedan bernameyeke wisa bû, û wan carekê jî ji caran jî pêşnihadêk ji bona

²⁹"Borba" (xebat), kovara Tirotiskî bû, ya ku ew ji Reşemehê tanî Hizêrana sala 1914 de li Pêterburgê de dihate derketin. Di bin perda "Bêbendîtîyê" de Tirotiskî xebat dijî Lenin û Partîya Belşevîkî di nava dêrên kovarê de dida bikin.

çavpêxistina hilanîna wê nedan bipêşkeşkirin.³⁰

Çima Tirotskî xwe li ser van rastîyên hanê de ji bona Xwendevanên kovara xwe dide bibêdengkirin? Bes û bi tenha ve jiber ew ji bona wî bi sûd ve têtê bidîtin, da ku ew bi gûrkirina cudabûna bîr û bawerîyan ve di navbera Dujminên Wêrankeran de ji Polonî û Rusan de bide biyarîkirin û Kargerên Rusî der pirsîyarîya bernamê de bide bixapandin. Hêjî carekê jî ji caran jî, di hîç pirsîyarîyeke giringî Markisistîyê jî de, Tirotskî xwedan bîr û bawerîyeke xweyî xwegirtî ne dihate biderkevtin, her û her "wî xwe di nava qelşan re" di navbera bîr û bawerîyên cuda re bi çar lepkan ve xwe dida "bikişandin" û wî xwe ji alîyekî çengî alîyê din didate bikirin. Niha jî ew xwe di nava civaka Bundî û Wêrankeran de dide bidîtin. Noke, ev Mîrzayê hanê beramberî Partî li gora kêfa xwe de dide biyarîkirin.

Merov ji Bundîyê Libman dide bihîstin: "Gava ku Sosiyaldemokrasîya Rusya", ev Axayê hanê dide binivîsandin, "pêşî 15. salan deqa li ser mafeyê her milîbûnekê der barê "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe"

³⁰Bi me hate bigihandin, ku Markisistên polonî der Civata Şewêrdariya Havîna sala 1913 de ya Markisistên Rusa de bes û bi tenha ew mîna Dengê Şewêrdariyê beşdarbûn û der pirsîyarîya Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe de(ji bona cihêbûnê) wana xwe bi carekê nedan bibeşdarîkirin, jiber ew bi giştî ve dijî vî Mafeyê hanê bûn. Serûştîye, ku evaya tevaya mafeyê wan bû, ku ew weha pêrabin û ew li gora wê jî de mîna berê li Polonya dijî de cihêbûna wê bidin biragiyandin. Lêbelê jî ev bi carekê jî ve ne ew bi xwe ye, ya ku Tirotskî li ser de dide biaxivtin, jiber Markisistên Polonî nedane bidaxwazkirin, da ku benda 9. "ji bernemayê bête bidûrkin"

115 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

de di bernama xwe de date biwergirtin, wê hingavê her Mirovekî ji xwe date bipirskirin (!!) Ma çî bi rastî ve ev peyva bi mode de (!!) dide biderxistin? Bersivek li ser wê de nehate bidan (!!) Ev peyva hanê di nava mijê de hate bihiştin (!!) Bi rastî jî ve wê hingavê jî pir bi dijwarî ve dihate biderkevtin, ku ev mija hanê jî ji hev bête bibelawelakirin.

Dem hêjê nehatîye bidîtin, da ku Merov vê deqa hanê bikaribe bide bixuyanî û bigewdekirin -weha wê hingavê ji Merov re dihate bigotin-, de bera ew niha jî bi mijê jî ve hêjê bête bihiştin(!, jiyana dê bi xwe ve bide bidiyarkirin, magelo çî nafk dê di vê benda hanê de tede bête bidanîn. "Magelo evaya bi xwe ve pir bi gewretî ve nayête bidîtin, bê ka çawan ev "Menalê bê derpî"³¹ ligel bernama Partî de bi qerf û gepên xwe ve dide biyarîkirin? Ma çima ew bi qerf û gepên xwe ve dide biyarîkirin? Bes û bi tenha ve jiber ku ew nezanekî bi carekê ve tede biderkevtin, yê ku ew nade bixwendin, ne jî carekê jî hinekî li ser mêjûwa Partî jî de ji xwe re wî daye bixwendin, lêbelêjî bi serdejî ve bi sadebûn ve ew ji bona nava Wêrankeran hatîye bişemitandin, ew cihê tede, yê ku ew tede "tête bifêrkirin, der barê pirsîyarîyên Partî û êdyolocîya wêna de ew tazî û bê şerm radibin û rûdinin.

Li bal Pomyalovskî de Şagirtêk pê fortan di xwe de dide bidan, ku wî "di denekî Îsotê kesidandî de daye bitufkirin"³². Mîrzayên Bundî ji vê jî hêjêbêtir hatine

³¹Ev liberketina hanê ji nivîsta Nivîsarê Rusî M. Y. saletkêv Eşderin ji "lîderve" hatîye biwergirtin.

³²Ev liberketina hanê ji nivîsta "Jiyana Şagirtî" (Birayên Borsak) ji

biçûyîn. Wan hevsarên Hevalên xweyî mîna Libman dane biberdan, da ku Axayên bi navkirî ve beramberî tevaya Xelkê di denê xwe de bidin bitufkirin. Mîrzayê Libman çî kar bi tevaya van karên hanê ve pê têtê bikevtin, ku der kongirê Navnetewîyî de biryarîyek hatîye bidan, ku der kongirê Partîya wî de du Wênerên "Bundîyên" wî, yên ku wan bi xwe ve bi carkê ve didan binîşandan, (tevî ku ew jî Rexnavanê "Sextegîrî" û Dujminê xurtî "Iskara"³³ jî dihatin biderkevtin!), bi têtêhiştina "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe" ve dikarîbûn bêtin biliberkevin, hêjî ji vê jî bêtir ew pê hatin birûniştin?

Magelo dê hisantir nehata bidîtin, da ku Partî bidin biwêrankirin, heger ku "Rojnamevanên Partî" (Qerf mekin!) ligel mêtû û bernama partî bi şeweyê şagirtîyê ve bidin bireftarîkirin? Li vê derê de vaye "Menalekî bê derpîyî" dinî, ango Mîrzayê Yurkovitç ji kovara "Dezvin"³⁴ têtê bidîtin. Mîrzayê Yurkovitç dibe, di nava destên xwe de pirotokolê kongirê Partîyî duwem bêgûman

nivîsta Nivîsarê Rusî Pomyloviskî hatiye niwergirtin.

³³"Iskara", yekemîn Rojnanya veşartîyî Markisistî seranserî Rusya bû, ya ku ew ji bal lînîn di meha befirbarê (Dêseemberê) de der sala 1900 de li derve de hatibû bipeydakirin. Ji derve jî bi veşartî ve ew ji bona Rusya dihate birêkirin. Ew bi roleke pir gewreyî mezin ve ji bona bi yekkirina Sosiyal-Demokratên Rusî di warê remanê de rabû û ew ji bona amadekirina yekitîya rêxistinên cihêyî belavkirî di Partîyêke Markisistîyî Şûreşgîrî jî de pê rabû.

³⁴"Dezvin" (Zengil), kovareke manganeyî milîyî eşkere li ser rêça Menşevîkî de diçû. Ew bi zimanê Okrayînî ve ji rêbenda (yenayera) sala 1913 de tanî nivê sala 1914 de li Kiyêvê de dihate biderketin.

117 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

dide bidîtin, jiber ku ew peyvên Pilêxanov dide biwergirtin, yên ku ew ji bal Goldbilat de dihatin bivegerandin û ew agehdarîya xwe di vî warê hanê de dide binîşandan, ku mafeyê nîşankirina çarenûsa xwe bes û bi tenha ve bi mafeyê cihêbûnê ve dikare bide biderxistin.

Lêbelê jîvêjî bi xwe jî ve rê li ber wî de neda bigirtin, ku ew di nava Borcuwazîyên Okrayînîyî Biçûk de bêbextîyê beramberî Markisistên rusî bide bibelavkirin, ku ew Hevalbendên "Yekitîya Tevaya Dewleta" Rusya têtin biderkevtin (1913, Jm. 7/8, R. 83 û. yên tèn).

Bêgûman, da ku Demokratên Okrayînî ji yên Rusên Mezin bidin bidûrkirin, Mîrzayên Yurkêvitç û Hevalbendên xwe şeweyekî baştir ji vê bêbextîyê nikarîbûn bidana biremankirin. Lêbelê jî ev dûrbûna hanê jî xwe di nava tevaya xêza siyaseta gurûhê Wêjevanên dorhêla kovara "Dezvin" de dide bidîtin, yên ku ew bicudakirinekê ji bona Kargerên Okrayînî û komkirina wan di sazmandîyeke milîyî tabetî de jê re didin ragiyandin!³⁵

Serûştî ye, ku ji gurûhekî Borcuwazîyî Biçûkî Milî re ta radeyekî lê têtê bipêkevtin, yê ku ew dixwaze Pirolitarya ji hev bide biperçekirin - bi xwe jî evaya rola rast û durûstî kovara "Dezvine" têtê biderkevtin, ya ku ew gewretirîn tevlihevbûna nediyar li ser pirsîyarîya milî de dide bibelavkirin. Evaya jî bi xwe jî ve ji ber xwe jî pê têtê

³⁵Nemaze li Pêşgotina Mîrzayê Yurkêvitç ji bona Nivîstoka Mîrzayê Lêvinskî biner: ("bi kurtî pêşveketina tevgera kargerên Okrayînî li Galêsyâ ", Kiyêv 1914. Belavker).

biliberketin, Ku Mîrzayên Yurkovitç û Libman -yên ku ew "pir" têtin bibîntengkirin, gava ku Merov ji wan re li ser de dide bigotin, ku ew "li ser devê kenarê Partî de têtin bibirawestandin- hîç yek peyv û ne jî carekê peyvokek jî li ser de nadin bigotin, bê ka çawan dê wan bi xwe ve di bernamê de çarekirina pirsîyarîya mafeyê cihêbûnê bidana bixwestin.

Li vir de "Menalê bêderpîyî" sêyemî giringtir, Mîrzayê Sêmkoviskî tete bidîtin, yê ku ew di nava sitûnên rojnama Wêrankeran de beramberî Xelkên Rusên Mezin de benda 9. ji bernamê dide "bivegurandin" û pêrejî bi serdejî ve ew dide bizanîn, ku ew "jiber hin sebebên jî ne ligel wê pêşnîhadê de tete bidîtin" ya ku ew vê benda hanê dide bihilanîn!! Pê nayête bibawerkirin, lêbelê ev bi rastî ve tete biderketin.

Di gelawêja 1912 de konferensê Wêrankeran bi mîrîfî ve pirsîyarîya milî li ber xwe de date bidanîn. Di navbera sal û nîvekê de, ji bil gotara Mîrzayê Sêmkoviskî, hîç gotareke din der barê pirsîyarîya benda 9. de nehate biderketin.

Di vê gotara hanê jî de Nivîsvanê wê şerê bernamê dide bikirin, lêbelê jî ew "ji ber hin sebebên jî", (evaya bi xwe jî ve bi nexweşîyeke veşartî ve tete biderketin), "ne ligel wê" pêşnîhadê de tete biderketin, da ku ew bête bibaşkirin!! Bi girawkirin Merov ve li seranserî cîhanê de bi hêsanî ve nimûneyeke weha mîna vî nimûneyê Kêspereştîyê, belê hêjîbêtir ji Kêspereştîyê, devjêberdana ji partî, wêrankirina partî nikare bide bidîtin. Bê ka gift û goyên Sêmkoviskî bi çi rengî ve têtin biderketin, ji bona

119 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

wan yek nimûne dide bitêrkin:

"Çi dê bête bikirin", ew dide binivîsandin, "heger Pirolitarya polonî der çarçûbê yek dewletê de ligel tevaya Pirolitarya Rusya de bixwaze xebatê bide bikirin, di wê çaxê jî de bi servajî vê jî ve çîniyên kevneperestî di civaka polonî de cihêkirina Polonya ji Rusya didin bixwestin û li nik yek pîrspêkirinê (pîrspêkirina gelêrîyî giştî) de ji bona wê cihêbûnê piraniya dangan datin biwergirtin: Gelo em Sosiyaldemokratên Rusî divê di Parlemana Navînî de bi hev re ligel Hevalên xweyî Polonî de dengê xwe dijî cihêbûnê bidin bidan, yanî da ku "Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe" neyête bibirîndarkirin, divê ku em ji bona cihêbûnê dengên xwe bidin bidan?" ("Novaya Rabotşeya Gaseta"³⁶ Jm. 71).

Ji vê tete bidiyarkirin, Ku Mîrzayê Sêmkoviskî carekê jî ne hatiye biliberketin, bê ka peyv li ser çi de tete bikirin! Wî bi ser bala xwe ve ne ne daye bianîn, ku mafeyê cêhêbûnê dide bimerckirin, ku pîrsiyar bi xwe ve ne di rêya Parlemana Navînî de, lêbelê bes û bi tenha ve di rêya Parlemana (Civata Milî de, pîrspêkirinê de hd.) herema xwe de cihêbûn tete biçarekirin. Sergêjîya zarotîyê li ser pîrsa,"çi dê bête bikirin", tete biberzckirin, heger ku di

³⁶"Novaya Rabotçaya gazêta" (Rojnama Nuhî kargeran), rojnameya eşkereyî Rojane ya Menşevîkên Wêranker bû. Ew ji gelawêja sala 1913 li Pêterburg de hate biderketin. Ji 30. rêbenda (yenayera) sala 1914 de li şûna wê de rojnama "Severnaya Rabotçaya Gazêta" (Rojnama Kargerên Bakur) û di pişt re "Naşa Rabotçaya Gazêta" (Rojnama Meyî Kargeran) hate biderketin. Lênin ev rojnameya hanê her û her bi "Novaya Likvidatorskaya Gaseta" ve (Rojnama Nuhî Wêrankeran) dida binavkirin.

rêstikeke demokrasî de piranî ji bona kevneperestîyê bête bidîtîn, magelo dê ev sergêjîya hanê pirsî siyaseta rast, durûst û jîndar bide bivepoşandin, jiber ku Purişkêvitç û Hevalbendên xwe û herwehaji pêrejî Kokoşkin û Hevalbendên xwe jî bes bi remankirinê ve li ser cihêbûnê de bi xwe ve wê nala mêrkûjîyê didin bidanîn!

Dibe, ku Pirolitarya seranserî Rusya divê îro ne dijî Purişkêvitç û Hevalbendên wî û Kokoşkin û Hevalbendên wî bidin bixebatkin, lêbelê divê wan li peserakî de bidin bihiştin, da ku ew dijî çînîyên Kevneperestên polonî xebata xwe bidin biajotin!! Û ev bêvacîya hanêyî wisa, ya ku ew nayête bibawerkin, der rojnama Wêrankeran de tête bibelavkin, di ya ku têde Mîrzayê L. Martov yekek ji Êdyolocîvanên Rêberên wê tête bijimartin.

Ev L. Martov bi xwe bû, yê ku ew di amadekirina destnivîsandina bernamê de hatibû bibeşdarîkin û der sala 1903 de pêrejî wî ew date biserxistin, yê ku wî jî hêjî di pişt re jî bi nivîsandinê ve li ber azadbûna cihêbûnê de dida bidan. L. Martov niha bi diyarî ve li gora vê rêzana hanê de dide biremankirin:

ji Merovekî bi hiş pê ve pêwîst pê nayête bîkin, ku ew ji bona wê derê bi baştîre ve bi bêdengî ve Read bidin birêkin, Ezê jê re bendewarbim, ezê lê bidim bitemaşekin³⁷.

³⁷ Lênîn hin ji gotinên sitirana Serbazên li Sivastopol der barê şerê li ser kenarê çemê Tîşornaya (çemê Reş) de di gelawêja sala 1855 de di dema Cenga Qerm de fîne. Ev sitirana hanê ji bal Liyon Tolistoy de hatibû bisurûdkirin.

121 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Weha ew Read-Sêmkoviskî li pêş de dide birêkirin û bi wî ve rê dide bidan, da ku ew der rojanmeyeke rojane de beramberî birên nuh ji Xwendevanan, yên ku ew bernameya me nadin binaskirin, wê şaş û maşo bide biderxistin û bê dawî der dorhêla wê de lêgûmankirinê bide bigeşkirin! Belê, belê, Wêrankerî zor bi dûrî ve hate biçûyîn -ji canê Partî ligel zor pir Kesan de bi xwe jî ve ji yên bi nav û deng ve ji Rêberên Sosiyaldemokratên pêşî jî de hîç şopek jî jê nema tête bidîtin.

Roza Luksemburg bêgûman nabe, ku Merov wê ligel Libman, Yurkêvtç yanjî Sêmkoviskî di yek rêzê de bide bidanîn, lêbelê ev rastîya hanê hatîye binîşankirin, ku bi xwe ve Merovên wetov xwe bi rîçalên şaşbûnên wê ve pêve didin bigirtin, bi diyarbûneke taybetî ve dide bieşkerekirin, bê ka bi çi kêspereştîyê ve ew pê hatîye bikevtin.

10. Dawîbûn

Em Encaman didin biderxistin. Bi giştî ve ji aliyê deqa dîtina Markisistîyê pirsîyarîya mafeyê nîşankirina çarenûsa xwe hîç dijwarîyan nade bipeydakirin. Bi germî ve peyv nikare li ser de bête bikirin, ku biryarîya Londonî sala 1896 de bête binayînkirin, neji peyv dikare bête bikirin, ku wê rastîyê jî bide binayînkirin, ku di bin nîşankirina çarenûsa xwe de bes û bi tenha ve mafeyê cihêbûnê tete biliberketin, yanji rastîya ku pêkanîna dewletên milîyî serbixwe mêldarîyekê ji bona tevaya veguherthinên borcuwazîyî demokrasi dide biderxistin.

Dijwarî tanî radeyekî nîşankirî di wir de têtin bipeydakirin, ku li Rusya de Pirolitarya Netewên Sitemkêş û Pirolitarya Netewê Sitemgêr mil bi mil ve didin bixebatkirin û divê bidin bixebatkirin.

Di vir de erk tete bidîtin: yekitîya xebata çînîtîyî Pirolitarya ji bona sosyalistîyê divê bête biparastin, li hemû kêrên milîbûnê de, yên ku ew ji borcuwazîyê û

123 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

sedên Reş têtin biderketin, divê li wan de bête biberengarîkirin. Li nik Netewên Sitemkêş de Pêkanîna Partîyeke Serbixwe ji bona Pirolitarya hin caran ji bona xebateke weha tûj dijî milîbûna wî Netewî dide bivêxistin, ku ayinde bi serhev ve tête biqermeçandin û milîbûna Netewê Sitemgêr tête bijibîrakirin.

Lêbelê jî qermeçandineke wehajî ayinde bes û bi tenha ve ji bona demeke kurt dikare bête bikirin. Serpêhatîya xebata ligelhevîya Pirolitarya Netewên cuda zor bi diyarî ve dide biderxistin, ku em pirsîyarîyên siyasî ne ji deqa dîtina "Kerakovê" divê bidin bidanîn,

lêbelê ji deqa dîtina seranserî Rusya divê ew bêtin bidanîn. Lêbelê der siyaseta sernaserî Rusya de Yurkêvitç û Kokoşkin têtin bizalkirin. Bîr û bawerîyên wan bi zal ve têtin biderkevtin, şerê zordarîya wan beramberî Êlên Nerusî jiber "cihêbûnê", jiber bi remankirinê ve li ser cihêbûnekê de, li doma de, di xwendegehan de, di dêran de, di serbazxanan de hatîye bidestpêkirin û ew di sed û hezaran de ji rojnaman dihate biragiyandin.

Û ev jehra milîbûna Rusên Mezin tevaya dunya siyasî li seranserî Rusya de bi ber xwe ve dayîte bixistin. Evaya bi bedbextîya Miletêkî ve tête biderkevtin, yê ku ew, gava ku ew Miletên din dide bibendkirin, kevneperestîyê li tevaya Rusya de pê dide bixurtkirin.

Bîrwerîyên salên 1849 û 1863 reweşteke siyasîyî jîndar didin biderxistin, ya ku ew, heger ne ba û bahozên zor mezin bêtin birakirin, dê hêjî bi dirêjbûna ve bi dehan sal jî ve her tevgereke demokrasî û nemaze her tevgereke Sosyal Demokratî duçarî metirsîya bergirtinê bide bikirin.

Çend jî bi serûştî jî ve pêrejî deqa dîtina hinekan ji Markistên Netewên Sitemkêş jî dibe jî bêtin bidîtin, (yên ku "bedbextîya" wan tanî radeyekî di wir de tete bidîtin, ku cemawerên Xelkê di rêya remana rizgarîkirina "xweyî" milî de têtin bikorkirin), weha di rastîya rastî de tete bipêkhatin, li ser pêwendîyên heyî de di navbera hêzên çînîyan de li Rusya de hîç gûman tede nayete bidîtin, ku daketin ji liberxwedana ji bona mafeyê nîşankirina çarenûsa xwe bi bedtirîn kêspereştî ve tete biderkevtin û deqandina Pirolitarya bi ramanên Kokoşkîniyan ve bi xwe ve tete biderkevtin. Lêbelê ev remanên hanê di rastîyê de remanên û siyaseta Purişkêvitçyan jî bi xwe ve têtin biderkevtin. Heger jî wehajî deqa dîtina Roza Luksemburg di pêşî jî de hêjî nala temaşekirineke teskî taybetî ji bona Polonya yanjî ji bona "Kerakovê"³⁸ dikarîbû lêbihata bibuhurandin.

Weha îro, di dema ku milîbûn, û bi taybetî ve milîbûna serdarîya Rusên Mezin, li her derê de tete bixurtkirin, di dema ku ew siyasetê dide binîşankirin, temaşekirineke teskî bi vî rengî ve nema dikare lêbete bibuhurandin. Bi rastî ve Kêspereştên hemû Netewan xwe bi wê

³⁸Hîç dijwar niye, ku bête biliberketin, ku pêrûniştina/bi Mafeyê/ Netewan di cihêbûnê de ji bal Markisistên /tevaya Rusya/ û di pêşîya pêşî jî de ji bal Rusên Mezin de hîç bi tu rengekî ve rê li ber de nade bigirtin, ku Markisistên vî Newtwê /Sitemkêş/ yanjî yê din dijî cihêbûnê bidin biragiyandin, wehajî mîna ku pêrûniştina bi Mafeyê Jinbrdanê ve ragyandinê dijî Berdanê di vî babetî de yanjî di babetekî din jî de rê li ber de nade bigirtin. Em jiber vê jî wehajî didin bibawerkirin, ku dê bi neçarî ve jimara Markisistên Polonî bête bibêtkirin, yê ku ew dê beramberî nebûna "dijbûnê" bêtin bipêkenandin, ya ku ew ji bal Sêmkoviskî û Tirotskî neha de tete" bigermkirin".

125 Derbarê Mafeyê Netewan di Nişankirina Çarenûsa xwe de

temaşekirina tesk ve didin bigirtin, yê ku ew xwe beramberî remanên "bahozan" û "çengbûnan" didin bitirsandin, yê ku ew veguhertinên borcuwazîyî demokrasî nala bi dawîhatî ve lê didin bitemaşekirin û li dû Liberalîya Kokoşkinan de didin bidûkevtin.

Milîbûna Rusên mezin mîna her milîbûneke din di qonaxên cuda re têtê biderbaskirin, ew li gora serdarîkirina van yanî wan çînîyan de di welatekî borcuwazî de têtê bidîtin. Tanî sala 1905 de bigir me bes û bi tenha ve Milîvanên kevneperest didane binaskirin. Piştî şûreşê di nava me de borcuwazîyên liberalî hatin bipeyda kirin. Li ser vê deqa dîtina hanê de li nik me de bi rastî ve weha Oktoberî û herwehaji pêrejî Kadêt (Kokoşkin) jî, yanî tevaya borcuwazîya îro têtin birawestandin.

Lêbelê di dahatî de peydabûna Milîyên Demokratên Rusên Mezin /bi neçarî ve/ dê bête bidîtin. Yekekî ji Danerên Partîya "Sosiyalistîyî Gelêrî", Mîrzayê Pişêxonov, ev deqa dîtina hanê bi xwe ve date biderxistin, gava ku wî (di jimara gelawêja sala 1906 de di kovara "Roskoyê Bogatistvo" de)³⁹ ji bona xwe jê vegirtinê ji evsanên milîyî Cotkara date bibangkirin. Her çend jî zor jî Xelk nav bi dû me Belşevîkan jî ve bidin bixistin, jiber ku dibe, em Cotkaran didin "binimûnekirin".

³⁹"Roskoyê Bogatistvo" (Dewlemendbûna Rusya), kovareke Mehane bû. Ew ji sala 1876 de ta nivê sala 1918 de li Pêterburg de dihate biderketin. Ji destpêkirina salên notî de ev kovara hanê bi navê Liberalên gelêrî ve dihate bipeyivandin. Ji destpêkirina 1906 de "Ruskoyê Bogatistvo" bi rastî ve nala Niv Organê Kadêtî "Sosyalistên Xelk" (Sosiyalistên gelêrî) bû. Lênin berê "Ruskoyê Bogatistvo" di vê dema hanê de mîna "Gelêritî, Gelêritî-Kadêtî" dida bixuyanîkirin.

Weha her û her belê bi xurtî ve di navbera jîrbûna Cotkaran de û evsanên Cotkaran de, di navbera demokrasîya Cotkaran de me ji hev daye bicudakirin û dê emê bidin bicudakirin, ya ku ew dijî Purişkêvitç tète birûkirin û di navbera mêldarîya Cotkaran de, ya ku ew ligel Keşan û Zemîndaran de bi aşîtî ve dixwaze bide bilihevkin, em cuda dikin. Ji bona milîbûna Cotkarên Rusên Mezin ji niha jî de divê Pirolitarya demokrasî jêre guhê xwe bide bibelkin, (ne bi têgihîştina jêre pête bidaketin, lêbelê bi têgihîştina da ku berengarîya wê bête bikirin) û hîç jî gûman tede nayête bidîtin, ku dê hêj tanî radeyekî bi dirêjî ve ji wê re bête bibendewarîkin.⁴⁰

⁴⁰Dibe di vî babetê hanê de bi giringî ve bête bilidûçûyîn, bi ka çawan ji bona nimûne milîbûnê xwe li Polonya de daye biveguhertin, ya ku wê xwe ji milîbûneke derebegî ji bona milîbûneke borcuwazî û di pişt re jî ji bona milîbûneke cotkarî xwe date biveguhertin. Ludvîg Bêrnhart, yê ku ew bi xwe jî ve li ser deqa dîtina Koşkinê Elemanî de tète birawestandin, di nivîsta xwe de "Das polnische Gemeinwesen in preussischen Staat" -Civata Polonî di dewleta Piroşî de- (wergelandineke Rusî ji bona wê heye), daxuyanîyeke zor gewreyî nîşankirî dide bipesindankirin: pêkanîna renekî ji "konmara Cotkaran" ji bona ploniyên li Elemanya de bi şeweyê hevgirtineke xurt ve di navbera hemû hevkarîyan û Civatên Cotkarên /Polonîyî/ cudan de di xebatê de ji milîbûnê, ji bona Oldarîyê, ji bona Axa" Polonî, ew dide bipêşkeşkin.

Zordarîya Elemanî Polonî li hev dane bikomkin, ew bi tenha xwe ve dane bihiştin û di pêşî re milîbûna derebegyê, di pişt re jî milîbûna borcuwazîyê û di dawîya dawî jî de milîbûna li nik cemawerên Cotkaran jî date bidurûstkin, (nemaze ji dema 1873 de gava ku hêrîşa Elemanan dijî zimanê polonî di dibustanan de date bidestpêkin). Wehajî bi vî rengî jî ve kar û bar jî li Rusya jî de têtên biajotin û ne bes bi tenha jî ve bi rastî ve beramberî polonya bi xwe ve bi tenha ve tète biderkevîn.

127 Derbarê Mafeyê Netewan di Nîşankirina Çarenûsa xwe de

Şiyarbûna milî di nava Netewên Sitemkêş de, ya ku xwe wê piştî sala 1905 de weha bi xurtî ve date bixuyanîkirin, (em bes û bi tenha ve li ser gurûhê "Hevalbendên Ewtonomîyê û Fêderalîyê" de di doma yekem de, li ser geşbûna tevgera okrayînî, tevgera musulmantîyê hd. de didin bibîrxistin), dê bi neçarî ve xutrbûneke milîbûnê li nik borcuwazîya biçûkî Rusên Mezin de li dêhat -gund- û bajaran de bide bipeydakirin.

Her çend veguhertina demokrasîyê li Rusya de bi hêdîtir ve ber bi pêş ve bête biajotin, weha deha dê bi serttir ve , bi zivirtir ve û bi notir ve pevçûna milî û dujminayetiya milî di navbera borcuwazîya Netewên cudan de bête bikin. Pêrejî dê rûçikê kevnepereştiyê taybetîyê Rusîyê Purikêvitçî li nik van yanî wan Netewên Sitemkêş de, yê ku ew hin caran jî ji xwe re di nava dewletên hemsî de berxwedariya azadiyêke gewretir û firehtirîn, mêldariya "cihêbûnê" bide bipeydakirin, (yanî bixurtirkirin).

Ev rewş û zîmeta hanê Pirolitarya Rusya li ber karê du carî yanî rastir du alî de dide bidanîn: ku ew dijî her milîbûnekê û di pêşîya pêşî jî de dijî milîbûna Rusên Mezin dide bixebatkirin; ne bes tenê bi wekhevbûna bi carekê ve ji bona hemû Netewan bi giştî ve, lêbelê jî wekhevbûna mafeyê wan jî der barê pêkanîna dewletê de, yanî mafeyê netewan der nîşankirina çarenûsa xwe de û mafeyê cihêbûna xwe de pê tete birûniştin; di wê demê de pêrejî, bi xwe jî ve ji bona kara biserketina xebatê dijî her core milîbûna di nava hemû Netewan de, liberxwedana ji bona yekitiya xebata Pirolitarya û Sazmendiyên Pirolitarya, girwakerina xurtkirina wan di yek Civateke Navnetewî de, tevî mêldariyên borcuwazîyê jî ji bona bi

tenhabûna milî jî divê ew bide bixebatkin.

Wekhevbûna bi carekêyî Netewan ve; Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de; Hevgirtina Kargerên hemû Netewan -ev bernamêya milîyî hanê Kargeran bi Markisistîyê vi dide biperwerdekin û ew wan bi serpêhatîya tevaya cîhanê û serpêhatîya Rusya ve dide bifêrkin.

Ev gotara hanê di bin çapê de bû, gava min Jm. 3 ji "Naşa Rabotşeya Gazêta" date biwergirtin, ya ku têde Mîrzayê Wl. Kosoviskî der barê pêrûniştina Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe de ji bona hemû Netewan dide binivîsandin:

"Ev rêzana hanê bi renekî mîkanîkî ve ji biryarîya Kongirê Partîyî Yekem (1898) hatîye biwergirtin, yê ku wî jî di dema xwe jî de ji biryarîyên Kongirên Sosiyalistîya Navnetewî ji xwe re dabû bihilanîn û ew ji bal kongirê 1903 de, mîna ku ji gift û goyan tête bidiyarkirin, bi wê têgihîştîne ve bi xwe ve hate biliberketin, ya ku ew ji bal Navnetewîya Sosiyalistî de jêre pê hate bidan: bi têgihîştina Nîşankirina Çarenûsa xweyî Siyasî, yanî Mafeyê Netewan der Nîşankirina Çarenûsa xwe de ber bi serxwebûna Siyasî ve tête biderkevtin. Rêzana Nîşankirina Çarenûsa Milî, ya ku ew Mafeyê Cudakirina Hermê dide biderxistin, weha bi carekê ve pêwendî ligel pirsê de nade biderxistin, bê ka çawan di navbera destgehên dewleteke nîşankirî de pêwendîyên milî ji bona wan milîbûnan dê bêtin birêxistin, yê ku ew ji dewleta heyî nikarin yanî naxwazin bêtin biderketin."

Ji vê têtê bidiyarkirin, ku Pirotokolê Kongirê Duwem ji yê sala 1903 de li ber destên Mîrzayê Wl. Kosoviskî dihate bidîtin û liberketina bi rastî ve (bi tenha xwe ve) ya têgihîştina Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe zor bi başî ve wî dida binaskirin. Merov ligel vê rastîya hanê de wê bide biberamberkirin, ya ku Serpereştîya rojnama Bundiyan "Zait" "Tisayt"-Dem-⁴¹ Mîrzayê Libman li pêş xwe de ji bona wê date birêkirin, da ku ew ligel bernama me de tinazê xwe bide bikirin û ew wê nala nediyar bide binîşankirin!! Bi rastî ve reweştên "Partîyî" sersurandî li nik Mîrzayên BUNDÎYAN de têtin bidîtin ... Çima Kosoviskî wergirtina Mafeyê Nîşankirina Çarenûsa xwe di rêya kongirê de bi wergirtineke /Mîkanîkî/ ve dide binavkirin, "Xwedê bi tenha xwe ve vê dizane". Bi xwe jî ve Mirov têtin bidîtin, yên ku ew "pir bi dilbijokê dana bersivan ve têtin biderkevtin", lêbelê jî çî bersiv, çigûne, çima, çira, ji bo çî, ew bi xwe jî vê nizanin.

⁴¹Zait" "Tisayit" (Dem), rojanmeyerke hefteyî bû. Ew Organê Bund bû û bi zimanê Yedêş ve (zimanê Cihûyê Ewropa Rojhilat) ji befirbara sala 1912 de tanî axleva sala 1914 de li Pêterburg de dihate biderketin.